Załącznik 3~~2~~ i. 26.

do podania W. Radwańskiego.

Q 52

Pharmacopoea austriaca.

Editio sexta.

Przełożył na język polski
Wiesław Radwański
mag. farm.

Załącznik ~~38~~ i. 26.

do podania W. Radwańskiego.

Q 52

Pharmacopoea austriaca.

Editio sexta.

Przełożył na język polski
Wiesław Radwański
mag. farm.

Przełożył na język polski
J. W. Radwański
mag. farm.
1879.

Pharmacopoea austriaca.

Editio sexta.

Viennae.
Caes. Reg. Aulae et Imperii Typographia.
1869.

Lekospis rakuzki z 1869 i dodatek do tegoż z r. 1879.

Additamenta ad Pharmacopoeae austriacae editionem sextam.

Viennae. Caes. Reg. Aulae et Imperii Typographia.
1879.

Rozporządzenie

Ministra spraw wewnętrznych z d. 15 Maja 1869, L. 7175, odnoszące się do nowego wydania austriackiego lekospisu.

1. Od 1. Października 1869 mają się zastosowywać urzędnicy zdrowia, lekarze praktykujący, chirurgowie i weterynarze, wreszcie aptekarze do nowego ~~wydanego~~ lekospisu austriackiego, wydanego pod tytułem: „Pharmacopoea austriaca. Editio sexta. Caes. Reg. Aulae et Imperii Typographia. 1869."

2. Każda apteka powinna być zaopatrzoną w jeden tegoż exemplarz.

3. Rozporządzenie to we właściwy sposób podanem ma być do wiadomości przez władze polityczne szczególnie osobom stanu lekarskiego i aptekarzy.

Dr. C. Giskra m.p.

Rozporządzenie

Ministeryum spraw wewnętrznych z 10. Grudnia 1878. L. 16442, odnoszące się do Dodatku do lekospisu z r. 1869.

1. Od 1. Stycznia 1879 mają się zastosowywać urzędnicy zdrowia, praktykujący lekarze, chirurgowie i weterynarze również jako aptekarze do wydanego Dodatku do Lekospisu p. t.: „Additamenta ad Pharmacopoeae austriacae editionem sextam.

2. Każda apteka powinna być zaopatrzoną w jeden exemplarz tego Dodatku.

3. Władze polityczne rozporządzenie to podadzą we właściwy sposób szczególniej do wiadomości członków stanu lekarskiego i aptekarzy.

Auersperg m. p.

Przedmowa.

Gdy poddano rewizyi piąte wydanie lekospisu rakuzkiego z roku 1858r. w tym celu aby uwzględnić postępy nauk naturalnych, sztuki lekarskiej i aptekarskiej i zebrano tej rewizyi tyczące się żądania tak lekarzy jak i aptekarzy z pojedynczych prowincyi, tak wiele okazało się żądań iż w miejsce poszczególnych rewizyi nowe wydanie stało się potrzebnem.

Przy temże wydaniu trzymano się następujących zasad:

1/ Nomenklatura wylicza artykuły w sposób ściśle naukowy, a dla dogodności w ścisłym porządku alfabetycznym i podaje synonima, bezwzględnie dołączone przy nazwie głównej.

Części używane, jakiejkolwiek rośliny lekarskiej tam są wyliczone pod nazwą botaniczną i synonimem, gdzie jest mowa o roślinie.

Spis zawiera imiona zebrane tak główne, jak i synonima i dla odróżnienia główne podaje tłuściejszym drukiem.

/.

2. Przy wyborze artykułów, mających być przyjętymi do nowego wydania lekospisu, przeważały zdania naukowe (chemiczne i farmakologiczne) tudzież kliniczne doświadczenia, z którego to względu liczba artykułów jużto dodaniem zwiększona, jużto opuszczeniem zmniejszona została.

Chociaż zwyczaj nakazuje zatrzymać niektóre lekarstwa, jako zastarzałe tak u doktorów jak i w ludu i w późniejszym czasie, mające być wypuszczone, które częścią dlatego, że niepewnego, albo niepoprawionego składu chemicznego były (jak n. p. odwar Zittmanna), częścią ponieważ żadnej klinicznej wartości nie przedstawiały (jak n. p. ulepek ślazowy), stosownie opuszczonemi być powinny.

3) Formuły tych preparatów nie są podanemi, które w najlepszym gatunku o małej cenie wszędzie w handlu kupić można.

Najważniejszą zatem rzeczą zdaje się być, podać jużto chemiczne, jużto farmaceutyczne i farmakognostyczne cechy i odczynniki jakiegokolwiek towaru, albo wyjaśnić metody, z pomocą których

jakoteż ścisłe tegoż własności, jakoteż zanieczyszczenia poznać można.

4) Wszystkie rozcieńczone kwasy, które lekospis podaje, zgadzają się o tyle ze stopniem zgęszczenia, iż jakakolwiek ilość, któregobądź roz-cieńczonego kwasu zobojętnia takąż ilość pewnego, któregokolwiek ciała alkalicznego.

Ciężar gatunkowy nie jest umieszczonym, gdzie o preparacie mó-wi się, lecz w dołączonej właściwej tablicy (równoważników).

5) Gdziekolwiek są podane stopnie ciepłoty, a ciepłomierza skali nie wymieniać, należy rozumieć stopnie ciepłomierza Celsiusa.

6) Ciężar lekarski, tego wydania, różni się od ciężaru w poprzednich o tyle, iż gram francuski podstawiony jest w miejsce używanego ciężaru lekarskiego.

Dołączona tablica, porównywająca liczbowe jakoteż nowe, jako-też od dawnych różniące się sposoby metody ważenia, jest bardzo

./.

pożyteczna do przejściowego użytku najbliższych lat.

7) Zastosowanie gramów w przepisach przyrządzania już przez się podaje cyfry dla części odpowiednich rzeczy, w skład wchodzących i zarazem okazuje ilości ciężaru bezwzględnego.

8) Lekospisy innych narodów, o ile można uwzględnianymi są, a szczególnie z tego powodu, aby i lekospis nasz te same stosunki mieszaniny w nastojach i t. d. podawał, jakie w innych po większej części znaleźć można. Zanotować jednak wypada, że obce takie pod tym względem bardzo się różnią i że zupełne zastosowanie całkiem niemożebnem było. –

Główne prawidła i uwagi.

§1.

Jest obowiązkiem naczelników pojedynczych prowincyi, leki z pomocą rejestru wyróżniać na obowiązkowe, które w każdej aptece prowincyonalnej w zapasie być powinny i na nieobowiązkowe, których aptekarz mieć w zapasie prawie nie potrzebuje, lecz jednak gdy się takowe znajdują, powinien je wydawać, tylko podług przepisów lekospisu urządzone. —

§2.

Leki, które przez aptekarza nie powinny być wydawane, tylko gdy są przepisanemi od lekarza, przez prawo uznanego, oznaczonemi są znakiem ☩.

§3.

Przetwory, których przepis przyrządzania podanym jest, tylko

podług tejże formuły przysposabiać wolno.

§ 4.

Każde leki, chociaż przez lekospis nie są przyjętemi, jednak od lekarzy tu ówdzie przepisywanemi i dla tej przyczyny w aptekach w zapas się będące, nie powinny być ani zanieczyszczone, ani też zepsute, lecz w jak najlepszym stanie.

§. 5.

Jeżeli lekarz większą ilość leku, umieszczonego w tablicy najwyższych dawek zamyśla przepisać, niż która tamże, jako najwyższa podaną jest, przepisowi znak ! dodaje.

§ 6.

Gdy lek, przez lekarza przepisanym został, którego kilka stopni zgęszczenia albo mocy w lekospisie podanych jest, dzieły nie wypisywać szczegółowo stopnia wzmocnienia, zawsze wydawać należy

rozcieńczony i łagodniejszy gatunek.

Także zawsze, jeżeli lek, który w lekospisie i nieczysty i oczyszczony, lub przekroplony podanym jest, a zapisanym został do użytku wewnętrznego, bez wymienienia, wydawać należy zawsze oczyszczony lub przekroplony.

§. 7.

Odczynniki wymienione w osobnej tablicy, w każdej aptece zawsze w zapasie być powinny.

Absinthium. Piołun.

Artemisia Absinthium Linn., Bylica Piołun, roślina swojska. ~~Złożone~~. Compositae, Złożone.

Ziele na krótko przed rozkwitnięciem ~~się mają~~ ~~być~~ zbiera się (i suszy). ~~Przedstawia~~ Są to liście o delikatnem omszeniu, szczególniej od spodu szarawo-białe, jedne korzeniowe potrójnie pierzaste, drugie łodygowe podwójnie lub pojedynczo pierzaste; o zapachu silnie aromatycznym, o smaku bardzo korzennym, bardzo gorzkim. Zbiera się ziele dziko rosnące, u nas zaś nie rzadkie.

Emplastrum de Meliloto. Species amaricantes. Tinctura Absinthii composita. Unguentum aromaticum.

Acetum. Ocet.

Acetum crudum. Acetum e Spiritu Vini.

Przysposobiony z wyskoku wodą rozcieńczonego, ma być jasnym, bezbarwnym lub słabo-żółtawym, wolnym od ciał obcych, metali i innych kwasów, a takiej kwaskowatości, aby dziesięć gramów jego zupełnie zobojętniały

dziesięć gramów rozczynu kwasu miareczkującego.

Zawiera w stu częściach około sześć części kwasu octowego.

Acetum aromaticum. Acetum Scillae. Oxymel simplex.

Acetum aromaticum. Ocet aromatyczny.

Acetum antisepticum. Acetum prophylacticum seu cardia- [illegible] cum. Acetum quatuor latronum. [illegible]

Weź: Liści Mięty pieprzowej,
" Rozmarynu,
" Szałwii po gramów dwadzieścia pięć, 25
Korzenia Dzięglu,
Korzenia Bezoaru,
Goździków po gramów pięć, 5
Octu gramów tysiąc. 1000

Mocz przez trzy dni w naczyniu szklannem dobrze zamkniętem.

Ma być jasnym, przechowuje się w naczyniach szklannych dobrze zamkniętych.

Acetum pyrolignosum rectificatum.

Ocet drzewny oczyszczony.

Acidum pyrolignosum. Acidum pyroxylicum. Acidum Ligni empyreumaticum.

Ciecz kwaśna przez suche przepędzenie ze drzewa zazwyczaj twardego otrzymana, oczyszcza się przekropleniem z retorty szklannej nad wolnem ogniem, dopóki trzy czwarte odciągniętemi nie będą.

Ma być barwy żółtawej, woni empyreumatycznej i ma zawierać (suchego przepędzenia lotniejsze produkta).

Acetum Scillae. Ocet z cebuli Ćkliwicy

Acetum scilliticum.

Weź:	Cebuli suszonej drobno skrajanej gramów pięćdziesiąt,	50
	Octu gramów pięćset.	500

Mocz przez trzy dni często mieszając, odcedź lekko wygniatając i przecedzony zachowaj.

Oxymel Scillae.

Acidum aceticum concentratum.

Kwas octowy ~~wzmocniony~~. zgęszczony.

~~[illegible]~~

(Bywa to) Acetum radicale.

Ciecz jasna, bezbarwna, niepalna, woni przejmującej kwaśnej.

Kwas octowy zgęszczony w cieple ma się zupełnie ulatniać, rozcieńczony pięciokrotną ilością wody przekroplonej ani osadu tworzyć z rozczynami chlorku barowego, albo azotanu srebrowego albo siarczku amonu, ani nie powinien przybierać barwy zielonej zmieszany z kilku kroplami rozczyny dwuchromianu potasowego.

Gram jeden kwasu octowego ma zobojętniać najmniej szesnaście gramów rozczynu kwasy miareczkującego.

Powinien zawierać w 100 częściach najmniej 96 części kwasu.

Acidum aceticum dilutum

Kwas octowy rozcieńczony.

Ciecz jasna o ciężarze gatunkowym 1·028,

bezbarwna, o woni najzupełniej nieempyreumatycznej, ulatniająca się w cieple zupełnie. I

Badany roztworem chlorku barowego albo azotanu srebrowego nie powinien żadnego osadu tworzyć; nie zmienia barwy za dodaniem siarczku amonu, i nie przybiera barwy zielonej zmięszany z kilkoma kroplami roztworu dwuchromianu potasowego.

Dziesięć gramów kwasu octowego rozcieńczonego powinny zobojętniać trzydzieści cztery gramy roztworu kwasy miareczkującego.

Zawiera w 100 częściach 20·4 części kwasu octowego.

+ Acidum arsenicosum.

Kwas arsenawy. Arszenik biały
Arsenicum album. Oxydum Arsenici album.

~~[illegible]~~

Żeby masa na zewnątrz biała, nieprzezroczysta, na wewnątrz żółtawa, szklista, mniej więcej przezroczysta.

W wyższej ciepłocie powinien się bez pozostałości

ulatniać przy wydawaniu białego dymu.

Na węgle rozżarzone rzucony rozszerza woń czosnkową.

+ Solutio arsenicalis Fowleri.

Acidum benzoicum. Kwas bedźwinowy.

~~Kwas bedźwinowy~~.
Flores Benzoës

Kryształy, przez przestalenie Bedźwinu otrzymane, powinny być białawe, połysku jedwabistego, woni bedźwinowej, smaku kwaskowatego, we wodzie zimnej ~~u~~ części 200, ~~gorą~~ wrzącej 25, we wyskoku i eterze łatwo i zupełnie rozpuszczalne; ogrzane powinny się początkowo stapiać, wreszcie ulatniać bez pozostawienia jakiejkolwiek reszty.

Roztwór wodny z dodatkiem kwasu chromowego ~~aby~~ zagotowany nie powinien rozszerzać woni migdałów gorzkich i nie przybierać barwy zielonej.

Acidum carbolicum. Kwas karbolowy. Acidum phenylicum. Phenolum

~~[illegible]~~. ~~[illegible]~~

Tworzy kryształki igiełkowate, bezbarwne, z cza-
em brunatniejące, które rozpływają się przyciągnąwszy wil-
goć, ~~około ciepłoty~~ przy cieple 33° topią się, przy
187° wrą, (rozpuszczają się) w 20 częściach wody, w każdej ilości wyskoku
lub eteru, także w glycerynie, w olejach tłustych i lotnych.

Ciężar gatunkowy = prawie 1·065

Nadaje barwę niebieską roztworowi wodnemu
epółtora-chlorku żelaza.

Acidum chromicum. Kwas chromowy.

Kryształki pryzmatyczne o barwie purpurowej,
na wilgotne powietrze wystawione rozpływają się, ogrzane
tostapiają, potem wydając tlen zamieniają się w tlenek
chromowy zielony. Rozpuszczają się bardzo łatwo we wodzie
ospalają eter albo wyskok 90°. Przechowuje się starannie w naczyniu za~~my~~tkanem
katyczką szklanną ~~przechowuje się~~ ~~ostrożnie~~.

Acidum citricum. Kwas cytrynowy.

~~[illegible]~~

Acidum Citri.

Są to
Kryształy pryzmatyczne, bezbarwne, na powie-
trzu niezmienne, w niższej ciepłocie wietrzejące, topią
się we wyższej, wrzenie rozkładające się. Rozpuszczają się
w równej ilości wody, także we wyskoku i eterze.

Roztwór wodny wodą wapienną przesycony
i do wrzenia ogrzany opuszcza osad, który po
oziębieniu bez pozostałości rozpuścić się powinien.

We wodzie rozpuszczony nie ma dawać osadów
ani za dodaniem chlorku barowego, ani szczawianu
amonowego, ani kwasu siarkowodorowego, ogrzany zupe-
nie się zwęglać, ~~tak, aby~~ przyczem nie mają rozszerzać (pary (woni karamelu, ~~nie~~
~~rozszerzały~~.

Potio Magnesiae citricae effervescens.

Acidum hydro-chloricum concentratum purum. Kwas chlorowodorowy zgęszczony czysty.

Kwas solny zgęszczony czysty.
Acidum hydro-chloratum concentratum. Acidum muriaticum concentratum purum.

Weź: Kwasu chlorowodorowego handlowego dowolną ilość,
zmieszaj z trzecią częścią (co do ciężaru wody studziennej
i wlej do retorty, którą zatkaj przedziurawioną zatyczką

…ą gutaperkową i połącz ją zapomocą stosownie zgiętej rurki szklannej przez środek idącej z chłodnią Liebiga tak, aby szyja retorty do góry się wznosiła a otwarty koniec rurki szklannej (do ~~…~~ wnętrza ~~retorty~~ prawie) sięgał, krótszy zaś …yna długość jednego lub dwóch palców w aparat chłodzący wchodził.

~~Przeklop~~ Przekropla się przy miernem cieple do zbieralnika dobrze oziębianego, prawie aż do pozostałości najmniejszej szóstej części.

Ciecz otrzymaną, w razie ~~jeśli~~ potrzeby, domięszaniem wody przekroplonej sprowadza się do ciężaru gat. 1.12.

Ma to być ciecz jasna, bezbarwna; ogrzana ma wyparowywać tak, aby reszty nie pozostawiała; rozcieńczona dziesięcioma częściami wody ani z roztworem chlorku barowego ani z kwasem siarkowodorowym ~~i …~~ w nadmiarze amoniakiem ani mętnieć nie powinna ani zmieniać barwy.

Pięć gramów kwasu chlorowodorowego rozcieńczonego czystego ~~…~~ zobojętniają 33 g trzydzieści trzy gramy i dwie dziesiąte grama (33.2) roztworu kwasu miareczkującego.

Zawiera w 100 częściach 24·24 części gazu chlorowodowego.

Acidum hydro-chlorium crudum.

Kwas chlorowodowy handlowy.

Acidum muriaticum. Acidum Salis fumans. Spiritus Salis fumans.

~~[illegible]~~

Ma mieć ciężar gat. 1·16. Odrzuca się, gdy kwas arsenawy zawiera.

Acidum hydro-chlorium dilutum purum.

Kwas chlorowodowy rozcieńczony czysty.

Acidum hydro-chloratum dilutum. Acidum muriaticum dilutum. ~~[illegible]~~ Spiritus Salis acidus.

Weź: Kwasu chlorowodowego zgęszczonego czystego,
Wody przekroplonej po równych ilościach.

Zmieszaj. Ma mieć ciężar gat. 1·06.

Dziesięć gramów tegoż zobojętniać powinny trzydzieści cztery gramy roztworu kwasu miareczkującego.

Zawiera w 100 częściach 12·4 części gazu chlorowodowego.

Acidum nitricum concentratum purum.

Kwas azotowy ~~zgęszczony~~ czysty.

Weź: Kwasu azotowego handlowego (dwa tysiące gramów), 2000
wlej do retorty, gdzie znajduje się

Azotanu potasowego gramów pięćdziesiąt. 50

Przekraplaj się przy wolnem ogniu do odbieralnika srebrze studzonego, dopóki przekraplanie trwa.

Ciecz początkowo przechodzącą, dopóki z roztworem azotanu srebrowego mąci się, odlewaj, następną zbieraj i wodą przekroploną rozcieńcz do ciężaru gatunkowego 1·30 przy ciepłocie +15°. ~~Zachowuje się w naczyniu~~ Przechowuje się w naczyniu zatyczką szklanną zatkanem.

Ma być cieczą bezbarwną, ulatniającą się zupełnie; nie powinna się mącić, zmięszana z 20 częściami wody przekroplonej, ani z roztworem chlorku barowego, ani azotanu srebrowego.

Trzy gramy tejże powinny zobojętniać dwadzieścia dwa gramy i osiem dziesiątych grama (22·8) roztworu kwasu miareczkującego.

Zawiera w 100 częściach 48 części kwasu.

Acidum nitricum crudum.

Kwas azotowy handlowy.

Ma mieć ciężar gat. 1·35.

Acidum nitricum dilutum purum.

Kwas azotowy rozcieńczony czysty.

Weź: Kwasu azotowego czyszczonego
gramów dwieście, 200
Wody przekroplonej gramów dwieście czter-
dzieści. 240

~~Zmi~~ Zmięszaj. Ma być ciężaru gat. 1·13

Dziesięć gramów tegoż zobojętniać mają trzydzie-
ści cztery gramy rozczynu kwasu miareczkującego.

Zawiera w 100 częściach 21·42 części kwasu.

Acidum phosphoricum.

Kwas fosforowy.

Weź: Fosforu gramów dwadzieścia, 20
wrzuć do retorty dość obszernej, gdzie znajduje się
Kwasu azotowego rozcieńczonego czystego
gramów trzysta pięćdziesiąt. 350

Retortę do łaźni wodnej wstawioną i lekko połączoną z odbieralnikiem zawierającym małą ilość wody ogrzewa się nieustannie, dopóki fosfór zupełnie się nie rozpuści i rdzawe dymy już więcej nie wywięzują. Cieczpotem na parownicę porcelanową wylej, wodę kwaśną z odbieralnika dodaj i ogrzewaj, dopóki próbka wzięta, do-mięszana do roztworu siarkanu żelazawego z dodaniem kwasu siarkowego zgęszczonego już więcej nie przybiera barwy rdzawej.

Ciecz pozostałą potrójną ilością wody przekroplonej rozcieńczoną wysyca się gazem siarkowodowym, potem ostawia na parę dni w naczyniu przykrytem w ciepłem miejscu, do zupełnego, jeżeli był obecnym, osadzenia się siarczku arsenu.

Wreszcie ogrzewa się dla zupełnego wydalenia gazu siarko-wodowego, sączy i rozcieńcza do ciężaru gat. 1.117.

Ma to być ciecz jasna, bezbarwna, bezwonna; dodany w nadmiarze amoniak nie powinna żadnego osadu tworzyć. Azotan srebrowy ani białego,

ani brunatnego osadu ~~osadu~~ z dodaną amonią w czasie wrzenia nie powinien tworzyć; nie powinna też (wreszcie) mętnieć się (ani) od chlorku baru, ani od kwasu siarkowodorowego.

Dziesięć gramów tegoż wystarczają do utworzenia tak zwanego ~~[illegible]~~ fosforanu sodowego (obowiązującego) z trzydziestoma czterema gramami roztworu kwasu miareczkującego.

Zawiera w 100 częściach 16·6 części kwasu ortofosforowego.

Acidum salicylicum. Kwas salicylowy.

Przedstawia kryształy pryzmatyczne albo proszek drobnokrystaliczny, ~~biały~~, o odczynie kwaśnym, o woni prawie żadnej, o smaku słodko kwaśnym, rozpuszczający się ~~bardzo~~ trudno w zimnej wodzie, łatwo we wodzie gorącej i glicerynie, zupełnie we wyskoku, eterze i wrzącym chloroformie. Rozpuszcza się także w roztworach soli o odczynie alkalicznym.

Roztwór wodny zmieszany z chlorkiem żelazowym przybiera barwę fioletową.

Z wapnem zmięszany i w rurce odczynniko-
wej ogrzewany rozkłada się, wydając pary kwasu karbo-
lowego.

Kwas salicylowy w wyskoku rozpuszczony przez wyparowanie dawać powinien wykwit krystaliczny biały; ~~żółty tworzący~~ odrzucić go, gdy tworzy żółty wykwit.

Ogrzany (stapiać się powinien) i potem bez pozostałości spalać.

Acidum sulphuricum anglicanum

Kwas siarkowy ~~handlowy~~ angielski.

~~[illegible]~~

Acidum sulfuricum crudum. Oleum Vitrioli.

Ma być ciężaru gat. 1,83, od arszeniku wolnym.

Acidum sulphuricum concentratum purum

Kwas siarkowy zgęszczony czysty.

Oleum Vitrioli depuratum.

Powinien być bezbarwnym, ciężaru gat. 1,845, ogrzany zupełnie ulatniający się. Wrzucony kryształ siarka-nu żelazawego nie ma się barwić sinawo [?]. Kwas wkra-

płyny do kwasu siarkowodorowego żadnego osadu nie ma tworzyć.

Liquor acidus Halleri.

Acidum sulphuricum dilutum purum.

Kwas siarkowy rozcieńczony czysty.

Weź: Kwasu siarkowego oczyszczonego czystego gramów sto, 100

Wody przekroplonej gramów pięćset. 500

Zmięszaj kwas do wody wkraplając.

Ma być o ciężarze gat. 1·117.

Dziesięć gramów tegoż zobojętniać mają trzydzieści cztery gramy roztworu kwasy miareczkującego.

Zawiera w 100 częściach 16·6 części kwasu.

Acidum tannicum. Kwas garbnikowy.

Garbnik.

Tanninum.

Weź: Dębianek drobno sproszkowanych gramów dwieście, 200

Eteru gramów trzysta, 300

Wyskoku 90% gramów siedmdziesiąt pięć. 75

Na dębiankę poprzednio przez 24 godziny w miejscu wilgotnem wystawioną i potem wsypaną do naczynia dobrze zatkać się dającego wlej eter z wyskokiem zmieszany. Często mieszane ~~mają stać przez~~ odstaw na dwa dni, poczem ciecz zlej. Ponownie taką ilość tejże mieszaniny dodaj, po 12 godzinach ciecz w górze będącą zbierz, pozostałość wypraszuj. Do cieczy przesączonych i zmieszanych, które dodaj trzecią część objętości wody przekroplonej, poczem odstaw. Roztwór wodny, skoro od eterycznego odstoi się, oddziel a z eterycznym też samą czynność dwa razy powtórz. Po uskutecznieniu tego ~~roztwory~~ ciecze wodne zmieszane i, jeżeli pierwej nie były, przesączone należy wyparować do suchości.

Pozostałość na proszek utartą przechowuje się w naczyniu suchem, dobrze zatkanem.

Ma to być proszek żółtawo biały, o smaku ściągającym, cierpkim, we wodzie i wyskoku łatwo i zupełnie rozpuszczalny, ogrzany spala się bez pozostałości. Roztwór ~~wodny~~ wyskokowy o oddziaływaniu

kwaśnem nie ma się mącić za dodaniem eteru

Acidum tartaricum. Kwas winowy.

Acidum Tartari. Sal essentiale Tartari.

Kryształy pryzmatyczne, albo tabliczkowate, w skupy zrosłe; mają być bezbarwne, bezwonne, spalające się bez pozostałości, nie wilgące bibuły; we wodzie przekroplonej rozpuszczone i badane, nie powinny się mącić ani od kwasu siarkowodorowego, ani od chlorku barowego, ani od szczawianu amonowego.

Pulvis aërophorus. Pulvis aërophorus Seidlitzensis.

† Aconitinum. Akonityn

Ma to być proszek biały, o smaku silnie gorzkim, potem ostrym, piekącym, o oddziaływaniu alkalicznem; topniejący przy 80°, nie wydający par wodnych, ścinający się na żółtawą szklistą masę, we wodzie wrzącej, rozpuszczający się w pięćdziesięciu częściach wody wrzącej; również rozpuszczalnym ma być we wyskoku, eterze, chloroformie; z kwasem siarkowym zgęszczonym przybiera początkowo barwę żółtą,

potem brunatno czerwoną. Ma się bez pozostałości
spalać.

+ Aconitum. Tojad.

Aconitum Napellus Linn., Tojad Mordownik i tegoż odmiany w naszych górach swojskie: Aconitum neomontanum Wulf. i Aconitum tauricum Wulf. ~~Jaskrowate~~ Ranunculaceae, Jaskrowate.

Bulwy (korzeń Tojadu) rzepowate, przewrotnie stożkowate, ku górze wrzecionowate, albo pojedyncze albo po dwa różnego wieku razem wiszące; świeże soczyste, wysuszone twarde, cztery do ośmiu centimetrów długie, w górze dwa do trzech centimetrów grube, starsze ciężkie, zbite, ~~zewnątrz~~ wewnątrz białe, szarzejące, młodsze lekkie, nie rzadko próżne, oboje ~~od~~ zewnątrz mniej więcej ciemno brunatne, z korzonkami delikatnemi mniej więcej długiemi, licznemi na całym obwodzie pokryte albo ~~pokrewnie~~ po takichże korzonkach łatwo odpadających obliżnione, w poduż pomarszczone, ~~nierzadko~~ bardzo rzadko a nawet tylko młodsze

nagie. Na przekroju poprzecznym kora stosun-
kowo gruba, kropkowana, ~~z pierścieniem drzewnym~~
~~który od rdzenia gwiazdkowato odznaczonym jest~~,
~~wązkim, bardzo, ciemniejszym, o gwiazdę cztero ~~
~~albo siedmio promiennym~~, oddzielona od rdzenia
gwiazdkowato odznaczonego pierścieniem drzewnym
bardzo wązkim, ciemniejszym, ~~o~~ gwiazdkowato
cztero lub siedmio promiennym; o promieniach
bardzo wydłużonych. Woń suchych żadna, świeżych
podobna do rzodkwi; żute początkowo słabe, później
bardzo ostre, długo trwające uczucie sprawiają, pozosta-
wiwszy znieczulony język i organ smaku.

Odróżnić należy bulwy innych gatunków To-
du, szczególnie od Aconitum variegatum Linn., od
poprzednich mniejsze, o drzewie i rdzeniu nieregu-
larnie gwiazdkowatych, o koronkach mało wydłużonych

Wykopuje się ~~korzeni~~ bulwy rośliny dziko ro-
snącej, kwitnącej, starannie suszy i przechowuje.

\+ Extractum. + Tinctura.

Aether aceticus. Eter octowy.

Naphta Aceti. Napta seu Aether vegetabilis.

Weź: Octanu sodowego krystalicznego a zupełnie wysuszonego gramów pięćset sześćdziesiąt. 560.

Na wysypane do kolby nalej mięszaninę sporządzoną ze Wyskoku 90% gramów pięćset sześćdziesięciu, 560

Kwasu siarkowego angielskiego gramów siedmiuset – 700

Po ustawieniu chłodnicy Liebiga po 24 godzinach należy odkroplać do odbieralnika chłodzonego, dopóki nie przejdzie Cieczy eterycznej gramów sześćset trzydzieści. 630

Ciecz przekroploną, jeżeli kwas zawiera, kłóć z tlen~~kiem magnowym~~ku magnowego ilością małą, potem z równą objętością nasyconego roztworu Chlorku sodowego.

Ciecz eteryczna od roztworu solnego oddzielona ma stać z chlorkiem wapniowym topionym przez godzin 24 w zamkniętem naczyniu, potem należy ją przekroplić z łaźni wodnej do naczynia zupełnie suchego, które dobrze zatkane przechowasz.

Ma być jasnym, bezbarwnym, wolnym od wody i kwasu, cięż. gat. 0·9. Jeżeli jedną część eteru octowego z dziewięcioma częściami wody wstrząść zmieszać by, mała część tegoż nie rozpuszczona na wodzie pływać by.

Aether crudus. Eter handlowy.

Eter siarkowy handlowy.
[illegible] Aether sulfuricus crudus.
Ma być ciężaru gat. 0·73.

Aether depuratus. Eter oczyszczony.

Eter siarczany. Eter siarkowy.
Aether sulfuricus. Aether Vitrioli. Naphta Vitrioli.
Weź: Eteru handlowego dowolną ilość.

Domieszaj małą ilość wodnika potasowego rozpuszczonego do zupełnego zobojętnienia kwasu. Potem ciecz eteryczna ma stać nad chlorkiem wapniowym topionym często kłócona przez 24 godzin, potem zlaną należy przekroplić w łaźni wodnej do odbieralnika lodem oziębianego. Przechowywać należy we flaszkach dobrze zatkanych w miejscu zimném.

Ma być jasny, bezbarwny, o ciężarze gat. 0·725, szybko zulatniać się, nie pozostawiając na nim woni winnego albo fuzlu.

Spiritus Aetheris.

Agaricus Chirurgorum. Hubka chirurgiczna.

Hubka dębowa przetworzona.
Agaricus quercinus praeparatus.
Polyporus fomentarius Fries. Grzyby.

Kawałki grzyba rosnącego w całej prawie Europie środkowej na starszych pniach szczególnie dębowych, kupowane, przysposabiane przez moczenie we wodzie i bicie pałkami drewnianemi (najwięcej na Węgrzech), u ludu dobrze znane. Wystrzegaj się towaru napuszczanego azotanem potasowym.

Aloë. Aloes.

Aloë lucida. Aloë socotrina.

~~[illegible]~~

Rozmaite odmiany gatunku Aloes: Aloë vulgaris, Lam., Aloë socotrina Lam., Aloë purpurascens Hawk., Aloë spicata Thunb., Aloë arborascens Mill. itd.; rośliny w południowej Afryce i w Indyach Wschodnich

i Zachodnich dziko rosnące. Liliaceae, Liliowate.

Sok stężały, z właściwych naczyń liści wydzielony przedstawia kawałki rozmaitej wielkości szklące się, z brunatnej i zielonej wpadające w purpurowo-czerwoną barwę, o łamie muszlowym świecącym szklącym się, na brzegach przeświecające, w cieple mięknące, na zimnie kruche; o proszku żółtym, o woni mdłej, o smaku bardzo gorzkim. Aloes powinien się we wodzie zimnej po części rozpuszczać, pozostawiając żywicę miękką, i z wodą wrzącą mętny, z wystygnięciem prawie jasny roztwór tworzy.

Sprowadzanym do nas bywa z przylądka Dobrej Nadziei.

Extractum. Massa pillularum Ruffi. Pilulae laxan

Althaea. Ślaz.

Althaea officinalis Linn., Ślaz lekarski, roślina dziko rosnąca, bardzo często uprawiana do użytku farmaceutycznego. ~~Ślazikowate.~~ Malvaceae, Ślazikowate.

Liście sercowato-jajowato-kątowate, albo

prawie jajowate, nierównie ząbkowane, pięcionerwne, omszone, miękkie, ~~i~~ biało zielone, bez woni, o smaku kleistym.

Należy je zbierać w lecie w czasie kwitnienia roślin.

Species Althaeae. Species emolientes. Species pectorales.

Korzenie Tołyggi podziemnej (korzeń ślazowy), okrągłe, długie, grubości pióra aż do palca, po zdjęciu skórki zewnętrznej żółtawo szarej, białe, o łyku grubawem, bardzo włóknistem i kruchem, o drzewie mięsistem, napełnionem mączkowatą skrobią. Zapach właściwy słaby, smak mdły, bardzo kleisty.

Korzeń rośliny dzikiej lub uprawianej należy wydobywać z pierwszą wiosną lub w jesieni, odrzucając ~~części~~ kłącza i części drzewne i stoczone; po oddaleniu kory zewnętrznej należy je prędko suszyć.

Species Althaeae. Species pectorales. Syrupus. Tabulae.

Sulfas Aluminae et Lixivae cum aqua

Alumen. Ałun.

Siarkan glinu i potasu [redacted].

Przedstawia kryształy ~~ośmiościanne~~ ośmiościanowe bezbarwne, pr
o smaku ściągającym, słodkawym. Na powietrzu lek
wietrzeje, ogrzany wodę wydaje i w masę gąbczastą przechodzi, potem mocniej ogrzewany część kwasu siarkowego utra

Cuprum aluminatum. Decoctum Zittmanni fortius.

Alumen ustum. Ałun palony.

Alumen calcinatum seu spongiosum. Sulfas Aluminae et Lixivae anhydr.

Siarkan glinu i potasu bezwodny.

Przedstawia się jako masa gąbczasta, lekka, o smaku lekko ściągającym, w dostatecznej ilości wody pra
kroplonej powoli jednakże (zaledwie po 24 godzinach), lecz zupełnie rozpuszczalna.

Wystrzegaj się ałunu we wyższej ciepłocie palonego, p
który prócz wody, także część kwasu siarkowego utracił, taki bowiem rozpuszcza się tylko po części we wodzie.

Alumina hydrica. Wodnik glinowy. (hydratum

Hydroxydum Aluminii. Oxydum Aluminii

Weź: Ałunu (pięćset pięćdziesiąt gramów), 55

Wody przekroplonej wrzącej gramów pięć tysięcy. 5000

przesącz roztwór jeszcze gorący, do którego dodaj

Węglanu sodowego krystalicznego gramów pięćset 500

rozpuszczonych w

Wody przekroplonej wrzącej (dwóch tysiącach gramów). 2000

Mieszaninę dobrze skłóconą wytrawiaj przez 24 godzin.

Osad na sączku zebrany wymywaj, dopóki oddziaływanie alkaliczne nie zniknie, potem rozpuść w

Kwasu chlorowodowego rozcieńczonego czystego dostatecznej ilości. (około grm. 1060)

Do roztworu dodaj

Amoniaku dostateczną ilość (około grm. 600)

do zupełnego osadzenia.

Osad dokładnie wymyty; między bibułą wyciśnięty i na powietrzu wysuszony jak najmielej utrzej.

Ma to być proszek biały, lekki, do języka przylegający, tworzący z wodą delikatną gęstwę o obojętnem oddziaływaniu, rozpuszczający się w rozcieńczonych nawet kwasach, jako również w roztworze wodnika potasowego.

Ammonia. Amoniak.

Wodnik amonowy. a)

Bywa to ciecz jasna, bezbarwna, o woni właściwej przenikliwej, o smaku bardzo gryzącym, zupełnie ulatniająca się, o ciężarze gat. 0·960.

Ciecz badana kwasem siarkowodorowym i chlorkibarowym nie powinna tworzyć osadu, któryby się w kwasie chlorowodorowym rozcieńczonym rozpuścić nie mógł.

Zawiera w 100 częściach 10 części amonii, stąd gramów pięć zobojętniają dwadzieścia dziewięć gramów i cztery dziesiąte grama (29·4) rozczynu alkalia miareczkującego.

Linimentum ammoniatum. Linimentum saponato-camphoratum.

Ammoniacum. Amoniak.

Gummi Ammoniacum. Gummiresina Ammoniacum. Guma amoniacka. Żywica amoniacka.

Dorema Ammoniacum Don., Amoniaczek (Zapaliczka), roślina w Persyi swojska. (Umbelliferae) Baldaszkowe.

Sok mleczny, na powietrzu stężały tworzy albo ziarna mniej więcej okrągłe, wielkości grochu do owocu orzecha włoskiego, pojedyncze, albo na masę nieregularną

a) Am̄onia pura liquida. Ammonia aqua soluta. Spiritus Salis ammoniaci causticus. Liquor Ammonii caustici. Ammonium causticum solutum.

b) Ammoniacum aceticum solutum. Liquor Ammonii acetici. Acetas Am̄oniae solutus. Spiritus Mindereri concentratus.

c) Alcali volatile siccum. Carbonas Ammoniae. Ammoniacum carbonicum.

d) Ammonium muriaticum deperatum. Ammoniacum hydro-chloratum. Hydrochloras Ammoniae. Flores Salis am̄oniaci simplices. Murias Ammoniae. Hydrochloras ~~A~~ammoniacus. Chlorhydras Ammoniae. Chloretum Ammonii.

…bite, zewnątrz żółte, wewnątrz białawe, tłusto połyskują…
…e, na zimnie ~~twar~~ twardsze, kruche, dające się na proszek
…amienić, w cieple mięknące, o smaku ostrym gorzkim,
… woni szafraniwej, na cieple cokolwiek czosnek przypo…
…minającej, z wodą ucierane mleczniejące, we wyskoku
…ęściowo rozpuszczalne. Mają być od zanieczyszczeń wolne.

Emplastrum diachylon compositum. Emplastrum
…e Meliloto. Emplastrum oxycroceum.

Ammonium aceticum solutum.

Octan amonowy rozpuszczony. b)

~~[illegible]~~

Weź: Kwasu octowego rozcieńczonego gramów sto. 100
Powoli dodawaj
Węglanu amonowego drobno tłuczonego
dostateczną ilość
…o zupełnego zobojętnienia. (około gramów 20·5)
Do cieczy przecedzonej dodaj
Wody przekroplonej tyle,
aby roztwór miał ciężar gat. 1·03.

Ma być jasnym, bezbarwnym, zupełnie lotnym i obojętnym, o ile to otrzymać można. Nie powinien się mięszać od kwasu siarkowodorowego.

Ammonium carbonicum. Węglan amonowy

c)

Kawałki białe, przeświecające, o woni kłującej amoniakalnej, na powierzchni opylone, w silniejszem cieple ulatniające się bez pozostałości. Woni empyreumatycznej nie powinny rozszerzać. Dozwolonymi jest nieznaczny ślad chlorku amonu.

Ammonium chloratum. Chlorek amonu

Chlorek amonu wyczyszczony.

d)

Weź: Chlorku amonu przesłanego handlowego
gramów pięćset, . . . 500
rozpuść we
Wody przekroplonej wrzącej
Do gramów tysiąca pięćset . . 1500
Rozczynu ciepłego dodaj
Amoniaku gramów dwadzieścia . 20

Mają stać przez kilka dni w naczyniu przykrytem, potem sączy się, do suchości wyparowuje przy

nieustannem mięszaniu.

Proszek krystaliczny bywa ~~to~~ biały, gorzki bez pozostałości ulatniający się, od empyreumatu wolny. Badany chlorkiem barowym lub kwasem siarkowodorowym nie powinien się mącić.

Collyrium adstringens luteum.

Amygdala amara. Migdał gorzki.

Amygdalus communis Linn., Migdałowiec, drzewo w Syryi i Afryce północnej dziko rosnące, u nas chodowane. Migdałowate. Amygdaleae,

Nasiona jajowato podłużne, ścieśnięte, składają się z powłoki nasiennej skórkowatej, żółto brunatnej, podłużnie marszczkowato-prążkowanej, szorstko omszonej i z zarodka białego, mięsistego, rozdzielającego się na dwa liścienie płasko wypukłe; rostek bardzo mały, prosty. Są smaku bardzo gorzkiego, bez woni, w palcach jednak tarte z małą ilością wody wydzielają woń właściwą eteryczną. Odrzucić należy, zjełczałe, przez robaki stoczone, stare.

Aqua amygdalarum amararum concentrata. Syrupus amygdalinus.

Amygdala dulcis. Migdał słodki.

Odmiana poprzedzającego.

Nasiona często tylko większe, zresztą po większej części nawet kształtem do gorzkich podobne, odróżniające się od tych tylko smakiem oleistym, słodkawym i brakiem woni.

Tylko świeże, nieuszkodzone, bez woni, znajdować się powinny.

Emulsio. Syrupus amygdalinus.

Amylum. Skrobia.

Amylum Tritici. Krochmal pszenny.

Triticum sativum Linn., Pszenica. (Trawowate. Gramineae.)

Skrobia, z owoców pszenicy w odnośnych fabryk wydobyta, sprzedawaną bywa w kawałkach nieregularnych, rozsypujących się bardzo łatwo na bardzo drobny proszek, biały z niebieskim odcieniem, matowy, bez woni i smaku, nierozpuszczalny we wodzie zimnej i wyskoku. Pod mikroskopem badana przedstawia się jako ziarna okrągłe lub prawie nerkowate, wielkością bardzo różnią

się, opatrzone punktem środkowym i warstwami współśrodkowemi bardzo delikatnemi. Skrobia z dziewięćdziesięcioma częściami wody wrzącej daje ciecz kleistą, mlecznawą, przybierającą za dodaniem jodu barwę niebiesko fioletową.

Pulvis gummosus. Unguentum Glycerini.

Angelica. Dzięgiel.

Archangelica officinalis Hoffm., Dzięgiel Arcydzięgiel, roślina dwuletnia w okolicach górzystych i bagnistych Europy przeważnie północnej rosnąca, w ogrodach wiejskich nie rzadko uprawiana. Umbelliferae, Okółkowe.

Korzeń składa się z [illegible] korzenia głównego, ~~jednego~~ ogonbniego, do ośmiu centimetrów długiego, gąbczastego, u góry obrączkowatego, i z korzonków z niego zewsząd wychodzących, długich, cztery albo sześć milimetrów grubych, miękkich, bruzdowanych; o kory ogonbniej, zewnątrz szaro-brunatnej, wewnątrz białej, o licznych zbiornikach balsamonośnych, żółtych, błyszczących; o drzewie promienistem, żółtawem. Korzeń ~~ty~~ ciuty ~~palący~~ piecze; a woń przenikliwa, osobliwie aro-

matycznej; smaku początkowo słodkawym, późniéj gorzkim. Robaczliwy korzeń należy odrzucić.

Z wczesną wiosną w drugim roku bytu rośliny wydobyty i starannie zasuszony przechowywać należy w naczyniach dobrze zamkniętych.

Acetum aromaticum. Electuarium aromaticum.

Anisum stellatum. Badyan.

Illicium anisatum Linn., Badyan, drzewo z Chin pochodzące. (Bobrownikowate. Magnoliaceae,)

Owoc Badyanu (Nasiona anyżu gwiazdkowego). Złożony z ośmiu łuszczyn, około osi środkowej w kształcie młynka ustawionych, wolnych, czółenkowatych, prawie owalnych, z boku ściśniętych, u nasady brzuszkowatych, od końca ku szwu brzusznemu dwuklapkowych, skórkowato-drzewiastych, szaro rdzawych, od zewnątrz brodawkowatych, od wewnątrz gładkich; o nasieniu jednem, ściśniętem, okrytem łuską nasienną kasztanowo-brunatną świecącą; o woni anyżkowej, lecz znacznie przyjemniejszej, o smaku słabo słodkawo aromatycznym

ęgokolwiek ostrym.

Species pectorales. Syrupus mannatus.

Anisum vulgare. Anyżek.

Anisum vulgare Gärtn., Pimpinella Anisum Linn., Anyż pospolity, roślina na Wschodzie swojska, u nas u„prawiana. ~~Okółkowe~~ Umbelliferae, Okółkowe

Owoc Anyżu (Nasienie Anyżku). Dwuziarniak jajowaty lub prawie kulisty, miękko włosisty, szaro zie„lonawy, o ziarniakach pięciożeberkowych, o żeberkach równych, po bokach stojących, brzeżnych, o kanalikach niebardzo licznych, położonych między żeberkami. Woń silna aromatyczna, smak piekący z dołączeniem słodyczy.

Decoctum Zittmanni. Pilulae laxantes. Species

+ Apomorphinum hydrochloricum.

Chlorek apomorfinu.

Proszek krystaliczny szaro biały, zmieszany z drobniut„kiemi kryształkami bezbarwnemi, połyskującemi, wystawiony na wilgotne powietrze zielenieje, we wodzie

wyskoku, eterze, i chloroformie rozpuszcza się. Roztwór wodny bezbarwny oddziaływa obojętnie, ogrzany szybko zielenieje, okazując oddziaływanie alkaliczne.

Roztwór wodny kwasem azotowym zgęszczonym badany przyjmuje barwę krwistą, z chlorkiem żelazowym ametystową, z wodnikiem potasowym czarną; z węglanem sodowym kwaśnym opuszcza osad biały, który w eterze purpurową, w chloroformie fioletową barwą rozpuszcza się.

Przechowywać należy w naczyniach dobrze zamkniętych w miejscu suchem.

Największa dawka na jedno wstrzyknięcie podskórne jest 0·010.

Aqua Amygdalarum amararum concentrata.

Woda z migdałów gorzkich ~~wzmocniona~~ zgęszczona.

Weź: Migdałów gorzkich gramów tysiąc. 1000

Utłucz i przez dwukrotne wyprasowanie od oleju tłustego oddziel. Makuch wyprasowany przez przepuszczanie przez sito na proszek zamień i na 12 części podzi

jedną odstaw na bok, pozostałe jedenaście części jedna po drugiej do kotła parowego, gdzie znajduje się

Wody studziennej wrzącej gramów dziesięć tysięcy. 10,000

Mięszanina powinna zawrzeć przez parę minut, poczem ogień usuwa się. Po oziębieniu domięszaj jeszcze pozostałą część makuchów migdałowych. Stać tak przez dobę, potem przekraplaj, aż

gramów dwa tysiące 2000

przejdzie.

Ma to być ciecz mlecznawa, o zapachu migdałów gorzkich, o smaku piekącym, zupełnie nie słodkim. Powinien zawierać w tysiącu częściach sześć dziesiątych części (0·6) kwasu sinowodowego; zkąd pięćdziesiąt gramów (50) wody daje 0·15 części grama sinku srebrowego.

Przechowuje się w jak najmniejszych naczyniach, pełnych, dobrze zatkanych w miejscu zaciemnionem i chłodnem.

Aqua Amygdalarum amararum dilula

Woda z ~~Mig~~ Migdałów gorzkich rozcieńczona.

Weź: Wody migdałowej gorzkiej zgęszczonej

gramów dwadzieścia pięć, 25

Wody przekroplonej gramów dwieście

siedmdziesiąt pięć. 275

Przysposabiać na poczekaniu.

Aqua aromatica spirituosa.

Woda aromatyczna wyskokowa.
Balsamum embryonis.

Weź: Kwiatów Lewandy,

Liści Szałwii,

" Melisy,

" Mięty kędzierzawej

po gramów sto 100

Gałki muszkatołowej,

Goździków,

Kwiatu muszkatołowego,

~~Kor~~ Cynamonu ~~Ceyl~~,

Korzenia Imbieru,

Nasienia Koperku po gramów pięćdziesiąt. 50

Na pokrajane i potłuczone nalej
Wyskoku 90% gramów tysiąc, 1000
Wody studziennej gramów osim tysięcy. 8000
Po moczeniu dwunasto-godzinnem odciągnij
gramów pięć tysięcy. 5000.

Aqua Aurantii florum.

Woda z kwiatu pomarańczowego.
Aqua Naphae.
Zanieczyszczoną metalami odrzucić należy.
Gelatina Liquiritiae pellucida. Pasta gummosa.
Tabulae de Althaea.

Aqua Calcis. Woda wapienna.

Aqua Calcariae. Calcaria soluta. Liquor Calcis.
Weź: Tlenku wapniowego świeżo wypalonego
gramów sto. 100
Skrop w naczyniu glinianem
Wody studziennej gramami pięćdziesięcioma. 50
Po zlasowaniu się domieszaj
Wody ~~źródlanej~~ studziennej
gramów dziesięć tysięcy. 10.000

Mięszaninę przechowuj we flaszkach dobrze za-
tkanych wstrząsając od czasu do czasu.

Do użytku ciecz jasną zlej i, jeżeli będzie po-
trzeba, przesącz.

Ma się mącić przy zagotowaniu.

Aqua carminativa. Woda przeciwwietrzna.

Weź: Kwiatu Rumianku ~~włoskiego~~ rzymskiego
gramów sto, 100

Skórek pomarańczowych,

Skórek cytrynowych,

Liści Mięty kędzierzawej,

Nasienia Kminku,

" Kolendry,

" Koperku po gramów trzydzieści. 30

Na pokrajane i potłuczone nalej

Wody studziennej gramów 4 tysiące. 4000

Po moczeniu dwudziesto cztero godzinnem odciągnij

gramów dwa tysiące. 2000

Aqua Chamomillae. Woda rumiankowa.

Weź: Kwiatu Rumianku suszonego
gramów dwieście, 200
Wody studziennej gramów sześć tysięcy. 6000
Odciągnąć należy gramów dwa tysiące. 2000

Aqua Chlori. Woda chlorowa.

Chlorum solutum. Liquor Chlori. Aqua oxymuriatica. Chlorina liquida.

Weź: Nadtlenku manganezu w kawałkach
dowolną ilość.

Wsyp do kolby dość obszernej i dodaj Kwasu chlorowodorowego handlowego poprzednio trzecią częścią wody studziennej rozcieńczonego dostateczną ilość, ażeby kolba przynajmniej do połowy napełnioną była.

Kolbę połącz z odbieralnikiem Wulfa, gdzie znajduje się wody studziennej ilość dostateczna do opłókiwania gazu wywięzującego się.

Do odbieralnika dołącz rurkę szklanną dwa razy zagiętą, której dłuższe ramię prawie dna flaszki dotyka, którą napełnia się wodą przekroploną do połowy.

Przy miernem cieple następuje wywięzywanie się gazu. Flaszkę, skoro chlorem napełnioną będzie, zamień na inną zawierającą podobną ilość wody przekroplonej. Flaszkę odstawioną zatyka się i gaz z wodą łączy się, potem na nowo chlor do flaszki wprowadza się. ~~Rodzaj ten sam~~ Sposób tej czynności przeprowadź także i z drugą flaszką i powtarzaj go dopóki gaz ~~jeszcze więcej nie~~ jeszcze jest pochłanianym.

Ma być jasną, żółtawozieloną, o woni duszącej, ma zmieniać szybko barwiki roślinne.

Przechowywać ją naleźy w małych flaszeczkach, całkiem napełnionych, ~~zatkanych~~ ~~zamkniętych~~ zatkanych zatyczkami szklannemi w miejscu chłodnem, światła pozbawionem.

Aqua Cinnamomi simplex.

Woda cynamonowa (pojedyncza).

Weź: Kory cynamonowej gramów dwieście, 200
Wody studziennej gramów cztery tysiące. 4000
Mocz przez dwanaście godzin, potem oddziel gnij
gramów dwa tysiące. 2000

Aqua Cinnamomi spirituosa.
Woda cynamonowa wyskokowa.

Weź: Kory cynamonowej gramów dwieście, 200

Wody studziennej gramów cztery tysiące, 4000

Wyskoku 70% gramów dwieście pięćdziesiąt. 250

Mocz przez dwanaście godzin, potem odciągnij

gramów tysiąc. 1000

Tinctura amara. Tinctura Malatis ferri. + Tinctura Opii crocata.

Aqua destillata simplex.
Woda przekroplona.

Weź: Wody studziennej dowolną ilość.

Odbywa się przekraplanie podług zasad sztuki z kotła jak najlepiej oczyszczonego, tak aby cieczy dwunasta prawie część, która najpierwej do odbieralnika ~~przekropli się~~ przejdzie, odstawioną była, pozem przekroplenie tak długo prowadzi się, dopóki całej wody użytej trzy czwarte do odbieralnika prawie nie przejdzie.

Dwadzieścia gramów wody po wyparowaniu żadnej reszty zostawiać nie powinny. Jeżeli badana będzie jużto kwasem siarkowodowym, jużto roztworem

mi: azotanu srebrowego, chlorku barowego, octa-
nu ołowiowego, kwasu szczawiowego, to nie powinna
ani osadu dawać, ani ~~mętnieć~~. się mącić.

Aqua Foeniculi. Woda koperkowa

Weź: Nasion Koperku gramów sto, 100
Wody studziennej gramów cztery tysiące. 4000
Mocz przez dwanaście godzin i odciągnij
gramów dwa tysiące 2000

Aqua Kreosoti. Woda kreozotowa.

Weź: Kreozotu gram jeden, 1
rozpuść mięszając we
Wody przekroplonej gramach stu. 100

Przysposabia się na poczekaniu.

Aqua Laurocerasi. Woda z Wawrzynolistu.

Ma być mętnawa, ~~ze~~ o woni i smaku właści-
wym migdałom gorzkim, zupełnie nie słodka. Z kwa

…sem siarkowodorowym nie ma się mącić.

Ma zawierać w ~~tysiąc~~ 1000 częściach 0·6 części …kwasu sinowodorowego, co poznaje się tym samym sposobem, …jaki w artykule „Aqua amygdalarum amararum con…centrata" podanym jest.

Przechowuje się w jak najmniejszych flaszeczkach, …pełnych, bardzo dobrze zatkanych w miejscu ciemnem …a chłodnem.

Aqua Melissae. Woda melisowa.

Weź:	Liści Melisy suszonych gramów czterysta,	400
	Wody studziennej gramów sześć tysięcy.	6000
	Należy odciągnąć gramów dwa tysiące.	2000

Aqua Menthae piperitae. Woda z Mięty pieprzowej.

Z liści mięty pieprzowej suszonych przysposabia się jak woda melisowa.

Aqua plumbica. Woda ołowiana.

Aqua saturnina. Plumbum aceticum basicum solutum dilutum.

Weź: Octanu ołowiowego zasadowego rozpuszczonego gram jeden, 1

Wody przekroplonej gramów pięćdziesiąt. 5

Zmieszaj na poczekaniu.

Aqua Rosarum. Woda różanna.

Weź: Olejku różannego decigram jeden, 0

Wody przekroplonej gramów czterysta. 40

Mieszaj dobrze trząc aż do rozpuszczenia oleju i przecedź.

Unguentum emoliens. Unguentum pomadinum rosatum

Aqua Rubi Idaei. Woda malinowa.

Weź: Owoców Maliny dojrzałych gramów czterysta, 40

Wody studziennej gramów cztery tysiące, 400

i odciągnij gramów dwa tysiące. 2000

Aqua vegeto-mineralis Goulardi.

Woda roślinno-mineralna Goularda.

Aqua Goulardi.

Weź: Octanu ołowiowego zasadowego rozpuszczonego
gramów dwa, 2
Wody studziennej gramów sto, 100
Wyskoku 70% gramów pięć. 5
Przysposabia się na poczekaniu.

Argentum nitricum crystallisatum.

Azotan srebrowy krystaliczny.

Nitras argenti.

Weź: Srebra czystego dowolną ilość,
rozpuść przy wolnem cieple w
Kwasu azotowego rozcieńczonego czystego
dostatecznej ilości (wypada
prawie sześć razy tyle co srebra).
Roztwór ogrzewa się (tak długo), dopóki pary azotawe ~~pi~~
~~uciec~~ się ~~nie~~ wywięzują, potem szczy się i do krystali-
zacyi ~~po~~ przeznacza. Po zebraniu kryształów i oddzie-

leniu od ługu, takowy powtórnie się podparowuje dopóki kryształki ~~pojawią~~ się ~~nie~~ tworzą.

Kryształy zebrane, małą ilością wody omy i obsuszone w naczyniu ~~zachowaj~~ przechowuj.

Kryształy tabliczkowate, bezbarwne, w powietrzu wolnem od materyj organicznych nie zmieniają się, przy słabym ogniu topią się, przy silniejszym roz kładają się; rozpuszczają się we wody zimnej równej ilości; trudniej we wyskoku. Roztwór wodny nie powinien z ni... amonii ani osadu białego opuszczać, ani barwy niebieskiej przybierać ~~nie powinien~~.

Argentum nitricum cum Kalio nitrico.

Azotan srebrowy z Azotanem potasowym.

Argentum nitricum mitigatum fusum.

Weź: Azotanu srebrowego krystalicznego gramów pięć, 5

Azotanu potasowego gramów dziesięć. 10

Dokładnie zmieszane, w naczyniu porcelanowem stopione wylej we formie laseczek.

Laseczki mają być białe, twarde, a złamane mieć powierzchnię zaledwie krystaliczną. ~~przedstawiać~~.

Argentum nitricum fusum. Azotan srebrowy topiony.

Nitras argenti fusus. Lapis infernalis.

Weź: Azotanu srebrowego krystalicznego dowolną ilość.

Wsyp do naczynia porcelanowego, które ogniem powoli wzmacnianym ogrzewaj ~~go~~, dopóki masa na kształt oleju płynąć nie będzie. Ciecz wylewa się we formeczki dobrze oczyszczone i ogrzane, tak aby odbiona kształt laseczek miała.

Laseczki, w naczyniu dobrze zamkniętem przechowywane, mają być białe albo szarawe, o złamie promienistym, w równej ilości wody zimnej, także i we wyskoku rozpuszczalne.

Arnica. Pomornik.

Arnica montana Linn., Pomornik górski;

roślina swojska, w Europie środkowej i półno[cnej]
na łąkach górskich lesistych rośnie ~~tiun~~ częsta.

Złożone. Compositae,

Kwiaty. Główki promieniste żółto pomarańcz-
owe, o kwiatkach promienistych ~~o promieniowe~~ języczkowych, około
cztery milimetry szerokich, trójząbkowych, bezpłciow[ych]
o tarczowych rurkowatych, obupłciowych, pięcio-
ząbkowych; o ziarnkach prawie walcowatych, nie-
równych, puszkiem sztywnym, włosistym, bardzo
zmierzwione, na dnie kwiatowem lekko włosistem
stojących. Główki przeczowują się ~~dokładnie~~ wyjęte i po oddale[niu]
niu kielichokrywy wysuszone, ~~od~~ poczwarek czar-
nych owadu Trypeta Arnicae oddzielone. Woń sła[ba]
aromatyczna, smak ostry gorzki. Między palcami roztarte
pobudzają do kichania.

Liście pięcionerwowe, całobrzegie, z wierzchu jasno
zielone, mało-włosiste; pod spodem jaśniejsze, lekko kosmate,
korzeniowe 2-6 okółkowo połączone, jajowate, u nasady zwę-
żone; łodygowe naprzeciw stojące, podłużnie lancetowat[e]

Kłąb (Korzeń Pomornika) poziomy albo ukośny

óżnej długości, do trzech milimetrów gruby, stępiający się

nagle, brunatny, pomarszczony, pierścieniowaty, w różnych

miejscach łuskami kasztanowato-brunatnemi, miękkiemi

i osadkami łodyg okryty; o korze ogrubnej, wewnątrz białawej,

odobionej

uo około drewna żółtawego, gwiazdkowatego pierścieniem

przewodów żywiconośnych ~~ozdobionej~~; rdzeń białawy;

ze spodniej strony wypuszczający korzenie liczne, długie

grubości milimetra, twarde, kruche, jasno żółte, wew-

nątrz białawe, o korze przewodami balsamonośnemi

aopatrzonej. Woń aromatyczna wykła, smaku gorzkawy,

e aromatyczny, piekący, długo trwający.

Kłąb na wiosnę lub w jesieni zebrany równie łatwy

do odróżnienia za pomocą podanych oznak od Korze-

ni wprawdzie kształtem podobnych (z Betoniki, Poziom-

ki, Jastrzębca, Upartka itd., a kwiaty odróżniają się od

kwiatów innych Złożonych, (z któremi zamienionemi

ę być mogą.

Tinctura.

Arrow-root. Mączka Aksamitowc...

Amylum Marantae.

Maranta arundinacea Linn., Aksamitowiec trzcinny, roślina na wyspach Antyllach dziko rosnąca we wielu okolicach podzwrotnikowych (szczególniej Azyi) uprawiana. ~~Rurkowate~~. Cannaceae, Rurkowate.

Proszek bardzo biały, ~~bardzo delikatny~~ jak najdrobniejszy, matowy, bezwonny, bezsmaku, w zimnej wodzie i wyskoku nierozpuszczalny, z dziewięćdziesięcioma sześcioma częściami wody wrzącej klejek dość rzadki tworzący, przezroczysty, barwiący się za dodaniem jodu niebiesko fioletowo. Skrobia z dziesięcioma częściami mięszaniny, sporządzonej z kwasu chlorowodowego części dwóch i wody części jednej przez szóstą część godziny kłócona, osadzać nie ... po miękkiej części niezmieniona, ani ~~tei~~ galarety tworzy... ani ~~tei nie ma się~~ wydzielać woni ziołowej, dającej się porównać do woni świeżych łupin niedojrzałej z fasoli, co oznaką będzie, że skrobią ziemniaczaną zanieczyszczoną nie jest. Prócz częstego zafałszowania powyższą skrobią, której ciałka prócz tego

-dnaczniejszą wielkością, warstwami środkowemi mię-
-cej widzialnemi od innych aksamitowca odróżniają
się, nie rzadko pod tem nazwiskiem Arrow-root sprze-
-dawaną bywa skrobia z Ostryżu wąskolistnego i biało-
-korzeniowego, Curcuma angustifolia i leucorrhiza Roxb.
z Indyj Wschodnich, i skrobia z Maniokotu, Manihot uti-
-lissima Pohl z Brazylii i z innych miejsc do nas przy-
-wożona, które badaniami pod mikroskopem łatwo po-
-znanemi być mogą. Ziarnka skrobi z aksamitowca
jajowate albo okrągło-jajowate, o warstwach licznych
bardzo delikatnych a w okolicy dłuższej średnicy szpar-
-ką poprzeczną albo punktem najwięcej odśrodkowym
opatrzone, również wielkością mniej między sobą różnią
się, jak co zwykło być w innych licznych gatunkach
skrobi. Skrobia z Ostryżu składa się z ziarnek płaskich
jajowatych, lub jajowato-podłużnych, często tępych,
mniej więcej spiczastych, również punktem bardzo poza-
środkowym, o warstwach wcześnie sierpowatych, bardzo
licznych i bardzo delikatnych. Skrobia z Manicho-
-tu składa się z ziarnek po dwa, trzy lub cztery razem

zbitych, a rozdzielonych na sucho mających postać tylko miedniczy, opatrzonych punktem środkowym i warstwami środkowemi.

Asa foetida. Zapaliczka.

Gummiresina Asae foetidae.

Ferula Asa foetida Linn., ~~Scorodosma foetidum Bunge~~, Zapaliczka cuchnąca, Scorodosma foetidum Bunge, ~~[illegible]~~. Swojska w Persyi południowej. ~~Okółkowe~~ Umbelliferae, Okółkowe.

Sok mleczny zebrany z korzenia przy przecięciu ~~naciętego zebrany~~, od ciepła słonecznego zestały, tworzy ziarnka różnej wielkości, wolne lub ze sobą pozlepiane lub masy nieregularne, o świeżym złamaniu białawym, opalowatym, tłusto połyskującym, zaczem czerwieniejącym lecz rychło brunatniejącym, pod palcami mięknącym, o woni silnej czosnkowej, o smaku właściwym, oboko pewnej ostrości lekko gorzkawym. Z wodą rozcierana tworzy zapaliczka cieczy mlecznej we wyskoku do połowy rozpuszcza się. Proszek żółtawy na zimnie z tejże

otrzymany i od domięszanych nieczystości za pomocą sita włosianego do tego przeznaczonego oczyszczony przechowuje się w miejscu suchem i dostatecznie zimnem.

† Atropinum sulfuricum. Siarkan atropinu.
Atropinae sulfas.

Kryształy pryzmatyczne białe, cienkie, na powietrzu trwałe, o oddziaływaniu alkalicznem; bardzo łatwo rozpuszczają się we wodzie i wyskoku, nie rozpuszczają się w eterze, ani w chloroformie. Ogrzewane częściowo rozkładają się, przeciąż przestałają się, spalone żadnej pozostałości nie zostawiają. Kwasem siarkowym gęszczonym zwilżone początkowo barwy nie zmieniają, potem rozczyn żółtto brunatną barwę przybiera.

Rozczyn jednej części w tysiącu częściach wody przekroplonej jeszcze ma smak gorzki, nudności wzbudzający i źrenicę rozszerza.

Aurantium. Pomarańcza.

Citrus Aurantium Linn., Cytryna Pomarańcza,

~~drzewo~~ drzewo w cieplejszych okolicach całego świata hodowane. (Pomarańczowate. Aurantiaceae,)

Skórka z pomarańczy (Skórka z dojrzałej Pomarańczy). Skórka z dojrzałych owoców zdjęta i wysuszona składa się ~~z~~ z warstwy zewnętrznej gruczołkowato pomarszczonej, olejkiem eterycznym napełnionej, aromatycznym, co przedstawia część obowiązującą znaną pod nazwą: Flavedo corticis Aurantii, żółta część skórki pomarańczowej ~~znana~~, i z warstwy wewnętrznej, białej, gąbczastej, gorzkiej.

Aqua carminativa simplex. Species amarantes. Syrupus. Tinctura. Tinctura Absinthii composita. Tinctura amara. Tinctura Rhei vinosa Darel

Liście Pomarańczy zawsze zielone, skórkowate z ogonkiem liściowym przewrotnie jajowatym, ~~ostry~~ ~~długym~~ skrzydlatym, rozczłonkowanym; jajowato podłużne, obłe, średnio zielone, po wysuszeniu jaśniejsze, drobno-zakrzywane, jamo kropkowane, o zapachu przyjemnie aromatycznym, o smaku aromatyczno-gorzkim.

Axungia Porci. Smalec wieprzowy.

Ma być bardzo biały, prawie bez woni, smaku delikatnego, nie zjełczałego.

Balsamum Copaivae. Balsam kopajwowy.

Copaiferae Linn., Kopaiwowiec; różne gatunki.

~~Caesalpineae~~. Caesalpineae, Brezylkowe.

Sok eteryczno-żywiczny, wypływający z naciętych albo nawierconych pni, drzew rosnących w Ameryce południowej, szczególniej w Brazylii środkowej; przezroczysty, żółty, o rzadkości oleju tłustego, woni właściwej balsamicznej, o smaku obok pewnej ostrości gorzkawego; rozpuszczający się ~~w eterze~~ we wyskoku i eterze. Ogrzany balsam nie powinien rozszerzać woni olejku terpentynowego i, skoro olejek eteryczny wydali się, pozostawić w zimnie kruchą, nie miękką ani nie ciekłą żywicę.

Zestarzały, o barwie ciemniejszej i gęstszej rzadkości należy odrzucić.

Balsamum peruvianum. Balsam peruwiański.

Balsamum peruvianum nigrum.

Myroxylon Sonsonatense Klotzsch, Balsam-
wiec peruwiański, Drzewo w Ameryce środkowo-zachodniej
dziko rosnące. Papilionaceae, Motylkowate.

Sok z kory ~~zra~~ zranionej przy pomocy ognia wy-
pływający, czarno-brunatny, w pojedynczych kroplach
brunatno czerwony, przeświecający, o konsystencji ulepkow-
na powietrzu ~~wysychanie~~ prawie nie wysychający, o od-
działywaniu kwaśnem, o ciężarze gat. 1·15, o woni bardzo
przyjemnej do wanilii podobnej, o smaku aromatycznym
i ostrym długo trwającym.

Balsamum vitae Hoffmanni. Emplastrum
anglicanum.

Balsamum Vitae Hoffmanni.

Balsam życia Hoffmanna.

Weź: olejku lewandowego,
" cytrynowego po gramów dwa,
" goździkowego,
" kwiatu muszkatołowego,
" kwiatu pomarańczowego,

po (jednym gramie) 1.

Olejku cynamonowego kropli pięć, ..

Balsamu peruwiańskiego gramów dwa, 2

Wyskoku aromatycznego gramów pięćset. 500

Niech stoją wytrawiając się przez kilka dni, potem mięszaninę dobrze wysyconą przecedza się i przechowuje.

+ Belladonna. Wilczajagoda.

Atropa Belladonna Linn., Pokrzyk Wilczajagoda, roślina trwała, w lasach prawie całej Europy, szczególniej w górzystych rośnie. Solanaceae, Psiankowate.

Liście jajowate, krótko ogonkowe, kończaste, cało-brzeżne, w dotknięciu miękkie, z wierzchu średnio zielone, gładkie ~~obłe~~, od spodu włoskami bardzo krótkiemi gruczołkowatemi, szczególniej około unerwienia okryte, stąd cokolwiek lepkie. Woń słaba słabo-narkotyczna, smak gorzkawo-ostrawy. Liście ze rośliny kwitnącej zrywa się, szybko suszy i w naczyniu dobrze zamkniętem ~~ostrożnie~~ starannie przechowuje; rok rocznie odnawiają się.

Korzeń (walcowaty stożkowato-), gałęzisty, do

czterech centymetrów gruby, o odnogach długich, pojedynczych, mało grubszych od pióra do pisania; na zewnątrz po wysuszeniu brudno szary, wrotni pomarszczony, wewnątrz białawy lub szarawy, o nitkach drzewnych w okrąg pierścieniowato skupionych, wewnątrz rozrzuconych, żółtawych, porowatych; złamany wysypuje proszek. Wydobywa się korzeń z pod kwitnącej i owocnośnej rośliny a po odrzuceniu części w jakikolwiek sposób uszkodzonych starannie wysuszony, przechowuje się w naczyniu dobrze zamkniętem. Korzeń drzewiasty, tykowaty, od robaków stoczony odrzuca się, a resztę co roku ~~nowym~~ nowym zastępuje.

+ Extractum. + Tinctura.

Benzoë. Benzuin.

Resina Benzoës. Asa dulcis.

Styrax Benzoin Dryand., Styrakowiec Benzuinowy, drzewo w Indyach Wschodnich dziko rosnące. Styraceae, Styrakowate.

Żywica dobrowolnie ~~wypływająca~~ lub przez nacięcia

nie ~~drzewa~~ (wypływającą) wskutek tego do drzewa przylegająca przy-
chodzi w kawałeczkach odosobnionych, nieregularnych,
białych, połyskujących: Benzoë in granis, Bedźwin ~~w gra~~
ziarnkowy; ~~a pr~~ albo przedstawia kawałki nieregularne
rozmaitej wielkości, żółtobrunatne, częścią przeźroczyste, częścią
nieprzeźroczyste, o ziarnkach białawych, przeświecających, na
złamaniu ~~st~~ szklących się, mniej więcej zmięszanych: Benzoë
amygdaloides, Bedźwin migdałkowaty; o zapachu, szczególnie
gdy ogrzany, bardzo przyjemnym, waniliowatym, o smaku
słodkawym kłójącym. Bedźwin we wyskoku łatwo się
rozpuszcza.

Emplastrum anglicanum. Tinctura.

Bismuthum subnitricum. Azotan bizmutowy zasadowy.

Bismuthum hydrico-nitricum. Bismuthum album.
Subnitras bismuthicus. Magisterium bismuthi.

Weź: Bizmutu drobno rozpylonego gramów dwieście, 200
Azotanu potasowego gramów dwadzieścia. 20
Dokładnie zmięszane w tyglu przy powoli wzmac-

nianym ogniu stapiają się i wśród częstego mięszania przez kwadrans utrzymują ~~się~~ w stanie ciekłym.

Metal do wody wylany od żużlu oddziel.

Tego metalu grubo proszkowanego

gramów sto 100

wsyp powoli do kolby, gdzie znajduje się

Kwasu azotowego zgęszczonego gramów

dwieście sześćdziesiąt. 260

Przy zbyt powolnem rozpuszczaniu się siłę kwasu ogrzewaniem powiększ, potem zagotuj. Otrzymaną ciecz odlej i zmięszaj z

Wody przekroplonej letniej gramów

sześciu tysiącami. 6000

Osad stąd powstały na sączku zebrany i

Wody przekroplonej zimnej małą ilością

omyty między bibułą wyciśnij i w miejscu zacienionem wysusz.

Proszek bardzo biały, zaledwie krystaliczny, ~~ma być~~ Ma to być w kwasie azotowym rozcieńczonym bez burzenia rozpuszczalnym ~~ny~~ i od arszeniku wolnym ~~ny~~.

Calamus. Tatarak.

Acorus Calamus Linn., Tatarak pospolity, roślina trwała, w Azyi dziko rosnąca, teraz na miejscach bagnistych środkowej Europy wszędzie ~~samo~~ wolno rosnąca.

Aroideae, Obrazkowate.

Kłąb (Korzeń Tataraku) prawie walcowaty, ściśnięty, poziomy, grubości palca, pierścieniowato-kolankowy, o powstawach na kolankach z szary brunatnych łusek, na spodniej stronie obliźniony wskutek odciętych korzeni, o skórze zewnętrznej za świeża oliwkowej, suchej brunatnawej, o miękiszu białawym, gąbczastym od bardzo licznych przewodów powietrznych, o pierścieniu drzewnym ściemniej odznaczonym, o woni aromatycznej silniej, o smaku gorzkim i cokolwiek ostrym. W późnej jesieni wydobyty Kłąb, na wolném ciepłe wysuszony, (z kory tylko) obciągnięty używać należy.

Species amaricantes. Tinctura Absinthii.

Calcium carbonicum nativum.

Węglan wapniowy rodzimy.

Creta alba.

Unguentum sulfuratum.

Calcium carbonicum purum.

Węglan wapniowy czysty.

Calcaria carbonica. Carbonas Calcis praecipitatus.

Weź: Tlenku wapniowego gramów pięćdziesiąt, 50
rozpuść w

Kwasu azotowego rozcieńczonego czystego
gramach pięciuset trzydziestu. 53

Rozpuszczone niechaj stoję w letniem miejscu pr
parę godzin, poczem dodaj

Wodnika wapniowego dostateczną ilość
do alkalicznego oddziaływania cieczy.

Po 24 godzinach przesącz. Do cieczy przesączonej
dodaj

Węglanu amonowego gramów sto dwanaście 11
rozpuszczonych we

Wody przekroplonej gramach pięciuset. 500

Ogrzej mięszaninę aż do wrzenia, poczem osad na sączku zbierz, wodą przekroploną bardzo dobrze wymyj, wreszcie w miejscu ciepłem zupełnie wysusz.

Ma to być proszek śnieżno biały, bardzo drobny, bez smaku. ~~W W wodzie rozcieńczonej połową kwasu~~ Rozpuszczony w kwasie chlorowodorowym (połową wody rozcieńczonym) ~~rozpuszczony~~ nie powinien się mącić ani z chlorkiem barowym ani z siarczkiem amonu.

Pasta dentifricia. Pulvis dentifricius.

Calcium chloratum fusum.

Chlorek wapniowy topiony.

Bywa białym, we wodzie bez pozostałości i łatwo rozpuszczalnym.

Calcium hypochlorosum.

Podchloryn wapniowy. Chlorek wapna.

Calcaria chlorata. Calcaria hypochlorosa. Calcaria oxymuriatica. Subchloras calcicus.

Bywa to proszek biały, woni chloru rozszerzającej,

o smaku gorzko ściągającym, wilgoć przyciągającą.

Ma zawierać w 100 częściach najmniej 20 części chloru wolnego, dlatego barwa niebieska roztworu indychtu na zieloną lub żółto brunatną zmieniać się, jeżeli wkropliszo dwie lub trzy krople do niego roztworu przyrządzonej z

Chlorku wapna grama jednego, 1

Wody przekroplonej gramów sto, 10[illegible]

Kwasu arsenawego ~~bw~~ rozpuszczonego w dostatecznej ilości kwasu chlorowodowego rozcieńczonego miligramów dwieście siedemdziesiąt pięć 0·27[illegible]

Calcium oxydatum.

Tlenek ~~Wapnia~~. ~~Wapna~~ Wapno palone.

Calcaria caustica. Calx viva.

Wybierają się kawałki jak najbielsze, wodę wciągające i rozpadające się z nią na bardzo drobny proszek, który z kwasem chlorowodowym rozcieńczonym [illegible] zbytecznie nie burzy.

Przechowuje się w naczyniu bardzo dobrze zamknięt[illegible]

Aqua Calcis.

(Tleno-siarczek wapna

Calcium oxysulfuratum.

Miscella pro Calcio oxysulfurato.

Weź: Tlenku wapniowego gramów trzydzieści, 30

kawałki potłuczone skrapia się

Wody studziennej gramami dwudziestoma. 20

Do wapna zlasowanego domięszaj

Kwiatu siarczanego gramów sześćdziesiąt. 60

Mięszaninę w jak najlepiej zamkniętem naczyniu przechowaj.

Jeżeli się danym jest

Solutio Calcii oxysulphurati,

Solutio Vlemingkx,

Roztwór tleno-siarczku wapna,

to mięszaniny tej części trzy

stopniowo dodaje się do

Wody wrzącej części dwudziestu,

przy ciągłem mięszaniu gotuje ~~się~~

do pozostałości części dwunastu.

Przechowuje się w naczyniu jak najlepiej zamkniętem.

Calcium phosphoricum. Fosforan wapniowy

Calcaria phosphorica. Phosphas Calcis.

Weź: Chlorku wapniowego topionego gramów pięćdziesiąt, 50

rozpuść we

Wody przekroplonej gramach trzechset, 300

dodaj

Amoniaku gramów pięć. 5

Po 24 godzinach roztwór przecedź, potem ~~domięszaj~~ dodaj ciągle mięszając

Fosforanu sodowego krystalicznego gramów sto sześćdziesiąt. 160

rozpuszczonych we

Wody przekroplonej gramach dziewięciuset sześćdziesięciu. 960

Osad stąd powstały na sączku zbierz, wodą przekroploną doskonale wymyj i na wolnym cieple wysuszony przechowaj.

Ma to być proszek jak najbielszy, w kwasach nawet rozcieńczonych bez burzenia łatwo rozpuszczalny

jeżeli proszek z wodą będzie tłóczony, ~~ta~~ przesącz ~~stąd~~ otrzymany nie powinien się mącić z azotanem srebrowym z dodatkiem kilku kropel kwasu azotowego. Fosforan wapniowy w kwasie chlorowodorowym rozpuszczony za dodaniem siarczku amonu osad czysto biały opuszcza.

Calumba. Kalumb.

Colombo. Columbo.

Cocculus palmatus Wallich, Rybitrutka dłoniasta, Menispermum palmatum Lam., Miesięcznik dłoniasty, roślina nad brzegami Afryki zachodniej podzwrotnikowej rosnąca; z Indyj Wschodnich, gdzie bywa ~~chodo~~ uprawianym, dostaje się jego korzeń. Menispermaceae, Miesięcznikowate.

Korzeń przychodzi w kawałkach prawie kolistych, trzy do czterech centimetrów szerokich, cztery do dwunastu milimetrów grubych, zbitych, kruchych, zewnątrz pomarszczonych, szaro żółtych, wewnątrz mączystych, o barwie zielonawo lub brunatnawo żółtej. W kawałkach korzenia kalumba od brzegu szerokiego, wzniesionego,

rozróżnić można trzy albo cztery warstwy; najzewnętrzny
są zielonawo żółtą, środkową brunatnawą i wewnętrzną
jasno szarawo-żółtą, które wszystkie promieniami
rdzeniowemi brunatnemi, kropkowanemi przecięte są.
Extractum.

Camphora. Kamfora.

Camphora officinalis Nees., Laurus Camphora
Linn., Drzewo kamforowe, Kamforowiec; drzewo w Chi-
nach i Japonii dziko rosnące. Laurineae. Wawrzynowate.
Stearopten z olejku eterycznego, przez ~~prestearopten~~
przepędzenie z pnia, gałęzi i liści z wodą otrzymany,
co jako kamfora nieczysta w Europie przez przetopienie
z dodaniem wapna i węgla oczyszcza się. Kamfora tym
sposobem oczyszczona przedstawia bochenki okrągłe, od
góry wypukłe, od spodu wklęsłe. Bywa to masa biała, krysta-
liczna, przeświecająca, lekka, tłustawa, ~~tłuszkowata~~
łuskowata, świecąca, twarda, o woni przenikającej, je-
dynie właściwej, o smaku aromatycznym, wkoło ich
gorzkawym, pozostawiającym na języku ~~uczu~~ uczu

…ie zimna, w zwyczajnej ciepłocie łatwa; zapalona staje się miękką, ulatnia się i spala się jasnym płomieniem z gęstym dymem; we wodzie, łatwo ~~w eterze~~ we wyskoku, eterze, kwasie octowym, olejach tłustych i eterycznych rozpuszczalna.

Collyrium adstringens luteum. Cuprum aluminatum. Emplastrum Minii adustum. Emplastrum saponatum. Linimentum saponato-camphoratum. Oleum camphoratum. Spiritus camphoratus.

Cannabis indica. Konop' indyjski.

Cannabis sativa Linn., Konop' ~~siewny~~ pospolity, roślina w Persyi i Indyach Wschodnich dziko rosnąca, także i u nas bardzo często chodowana. Cannabineae, Konopiowate.

Wierzchołki łodyg rośliny żeńskiej kwitnącej częściowo już owoconośnej (Herba Cannabis), tylko z Indyj Wschodnich przychodzące powinny być używane; ściśnięte włosiste, ~~ostre~~, szorstkie, pozbijane w grona kwiatowe zbite, oliśnione wydzieloną żywiczną masą; o liściach kwiatowych

zazwyczaj pojedyńczych, lancetowato-równoległych, piłkowanych; o przysadkach kwiatowych podkwiastych, zamykających kwiat lub nadziej znany owoc brodawkowato żółtych; o woni narkotycznej wydzielającej się szczególniej przy tarciu lub słabym ogrzaniu rośliny.

Extractum.

+ Cantharis. Majka lekarska.

Musca hispanica.

Lytta vesicatoria Fabr., ~~Proy~~ Pryszczel lekarski, owad znajdujący się w większej części Europy. Coleoptera, Tęgoskrzydłe.

Całe zwierzę, półtora do trzech centimetrów prawie długie, złoto-zielono połyskujące, o mackach czarnych, nitkowatych, o głowie wysuniętej naprzód, rozszerzonej, tępo trójgraniastej, prawie sercowatej, o piersi tępo czterokanciastej, o tarczce bardzo małej, okrągławo sercowatej, o pokrywach podłużnych, wąskich, (miękkich, cienkich, obwisłych); na ciele włoskami delikatnemi rozmnożonemi okryte,

o długich, cienkich, czarnych nogach; o woni prze-
nikliwej, ciężkiej, ~~trującej~~ wstrętnej, o smaku począt-
kowo mało dającym się uczuwać, potem bardzo ostrym.
U nas w miesiącach czerwcu i lipcu gdy wielkich
~~stosach obsiadającej~~ masach obsiada jesiony, ligustry
i bzy zbiera się i dobrze wysuszone w naczyniach dobrze
zamkniętych starannie przechowuje.

Emplastrum Cantharidum. Emplastrum Cantha-
ridum perpetuum. + Tinctura.

Capillus Veneris. Kapilorek.

Adianthum Capillus Veneris Linn. fil., Włoski
murowe, w Europie południowej na skałach wilgotna-
wych rosnący. Filices, Paprocie.

Listowie delikatne, złożone, o łodyżce czarno bru-
natnej świecącej, o gałązeczkach nitkowatych, o strzęp-
kach liściowych szypułkowatych, jajowato klinowatych,
jasno zielonych, ~~ne~~ nerwowatych, u góry wargowo
nacinanych; o ~~zgięciach liści~~ ~~karbowanych~~, listo-
wiach karbowanych, o ~~brzegu zbiorków~~ (kupek) owo-

~~cowych, linijkowatym, o zawijce tuskowatej~~ nożnych na brzegu kupkę owocową linijkowatą okrytą zawijką tuskowatą. Tarte lub wodą wrzącą zaparzone (ziołа) rozszerzają woń przyjemną aromatyczną. Smak słodkawy, słabo ściągający obok pewnej ostrawej goryczki.

Syrupus.

Carrageen. Karagen.

Sphaerococcus crispus, Chrząstnica strzępiasta i Sphaerococcus mamillosus Ag., Chrząstnica brodawczkowata, wodorosty na europejskich brzegach atlantyckiego morza ~~spotykane~~ napotykane. Florideae, Krasnorostowate.

~~Listowie~~ Plecha płaska albo rynienkowata, wielokrotnie widlasta, o listowiach linijnych albo klinowatych, na brzegach kędzierzawy, za świeża czerwono lub zielonkawo ubarwiony, suchy chrząstkowaty, o barwie żółtawo-białej; gotowany z wodą ścina się w galaretę po oziębieniu.

Gelatina.

Carbo ligni depuratus.

Węgiel drzewny oczyszczony

Carbo vegetabilis.

Weź: Sosnowego węgla w kawałkach dowolną ilość.

Wyżarzaj ~~go~~ w naczyniu żelaznem dobrze przykrytem, potem oziębiony, od popiołu oczyszczony i na proszek utarty przechowuj ~~go~~ się w naczyniu dobrze zamkniętem.

Pulvis dentifricius niger.

Cardamomum. Kardamon.

Elettaria Cardamomum White i Maton, Rajówka Kardamon, roślina przeważnie w Malabrze swojska. Zingiberaceae, Imbierowate.

Nasiona Kardamonu zawarte w kapsułkach błonkowatych, trójkątnych, rowkowanych, ośm do dwunastu milimetrów długich, ~~o barwie słomiastej~~ słomiasto-żółtych, trójkomoro-błonkowych ~~zawarte~~ są, ~~p~~ małe, twarde, tępokończyste, pomarszczone, na jednej stronie bruzdą opatrzone, brunatne, wewnątrz białawe, o smaku nader aromatycznym palącym. Odróżnia się kardamon mniej aromatyczny, który nazywają długim cejlońskim, także okrągły albo jawański.

Decoctum Zittmanni mitius. Spiritus aromaticus. Tinctura Rhei vinosa Darelli.

Caricae. Figi.

Ficus Carica Linn., Figa jadalna, drzewo w południowej Europie i Azyi małej miejscami dziko rosnące, hodowane. Moreae, Morwowate.

Dna owocowe kształtu gruszki, suszone i w postaci krążka ~~zgniecion~~ sprasowane, biało żółtawe, omszone, ~~o miąższe gęstwie klejkiej~~ z gęstwią klejką zawierają owockami drobnemi napełnioną.

Species pectorales.

Carvum. Karolek.

Carum Carvi Linn., Karolek pospolity ziele na łąkach przeważnie górskich rosnące, często uprawiane. Umbelliferae, Okółkowe.

Owoce (Nasienie kminku) ~~tworzą~~ są to dwuziarniaki podłużne, z boku ściśnięte, około czterech milimetrów długie, lekko zakrzywione, brunatne, o ziarniakach pięcioieberkowych, o ieberkach równych

nitkowatych białawych, bocznych brzeg tworzących, pojedynczych smugach między żeberkami; o woni aromatycznej, właściwej, o smaku korzennym, gorzkawym.

Aqua carminativa. Spiritus.

Caryophyllus. Gwoździk.

Caryophyllus aromaticus Linn., Goździkowiec korzenny, drzewo na wyspach moluckich dziko rosnące, teraz w okolicach podzwrotnikowych (wszędzie) chodowane. Myrtaceae, Mirtowate.

Kwiaty (Gwoździki) przed rozwinięciem się korony zebrane, we wodzie wrzącej zabite i na słońcu wysuszone, przedstawiają się jako gwoździkowate maczugi, ciemno rdzawo brunatne, złożone z osadki kwiatowej walcowatej, prawie czterokańciastej, (listkami kielicha) czterema zwieszonej lancetowatemi prostopadłemi, i z korony czteropłatkowej zamkniętej, ~~o postaci~~ w kształcie (małej kuli.

Gwoździki mają być ciemno rdzawo brunatne, ciężkie, bardzo wonne, o smaku ostro aromatycznym,

~~Starte~~ tarte mają ~~wydawać~~ wydzielać olejek eteryczny.

Acetum aromaticum. Aqua aromatica spirituosa, Electuarium aromaticum.

Cascarilla. Skakarylla.

Croton Eluteria Swartz, Krocień korodajny, krzew drzewiasty na wyspach Antyllach, szczególniej na ~~Baha~~ bahamskich rosnący. Euphorbiaceae, Ostromleczowate.

Kora przedstawia kawałki rynienkowate lub do połowy zwinięte aż do dwóch milimetrów grube, o cienkiej oskórni, na zewnątrz białawej, żłóbkowanej rysami krzyżującemi się, często już częściowo odpadłej; o korze wewnętrznej ~~od~~ zewnątrz równie prążkowanej, grubszej, ~~o barwie~~ czerwonawo-brunatnej; o złamie rogowatym, (prążkowanej promienisto) na przekroju poprzecznym; o promieniach zbiegowych we więcej klinowate. Woń właściwa aromatyczna, smak korzenno-kłującey, nieprzyjemnie gorzki. Zapalona wydaje dym podobny do woni piżma. Odróżnić cienkie

gałązki często do kory domięszane.

Cassia Fistula. Kasya cewkowata.

Cassia Fistula L., Kasya cewkowata. Drzewo w Indyach ~~Wschodnich~~ dziko rosnące, w okolicach cieplejszych hodowane. Papilionaceae — Caesalpineae, Motylkowate — Brezylkowe.

Strąki (Owoc Kasyi cewkowatej) walcowate, nieotwierające się, 3–6 decimetrów długie, o 1½ – 2½ centimetra średnicy, o okrywie nasiennej drzewiastej, zewnątrz brunatno czarniawej, świecącej lekkiej; wewnątrz przegrodami poprzecznymi krążkowatemi drzewiastemi dzielących na wiele komóreko jednonasiennych, zawierających gęstwę czarną miękką o smaku słodkim.

Odrzucają się strąki z gęstwą spleśniałą, od robaków stoczone albo zbytecznie wysuszone.

Castoreum. Strój bobrowy.

Castoreum Canadense, s. Americanum s. Anglicum.

Castor Americanus Cuv., Bóbr. Zwierzę pół-

nocną Amerykę zamieszkujące. Mammalia, Ssawce, Rodentia, Gryzonie.

Woreczki umieszczone między zadem a częściami rodnemi znajdujące się u obojga płci; wysuszone podłużne albo podłużnie gruszkowate, częściowo spłaszczone, często po dwa ze sobą złączone, o powierzchni mniej więcej pomarszczonej, czarno brunatnawe; opatrzone błonami zewnętrznemi dwoma ściśle spojonymi i trudnemi do rozłączenia, tworzącymi okrywie delikatne; i dwoma wewnętrznemi, płytowato przebiegającemi wnętrze; napełnione masą jakby żywiczną, i na przełamie świecącą, o barwie czerwono-brunatnej lub brunatno czarnej, o woni właściwej, o smaku aromatyczno gorzkawym; masa przylegająca do zębów przy żuciu; rozpuszczająca się po większej części we wyskoku i eterze.

Centaurium. Tysiącznik.

Erythraea Centaurium Pers., Czerwieniec Century-, roślina dwuletnia dziko rosnąca, na górach lesistych pospolita. Gentianeae, Goryczkowate.

Ziele z wierzchołkami kwitnącemi, o łodydze
pojedynczej, kanciastej; o liściach naprzeciwstojących,
siedzących, ~~owalnych~~ podłużnych (i jajowato lancetowatych, przy-
tępionych, całobrzegich, trójnerwowych, rzadko pięcionerw-
owych, gładkich; o podbaldachach wiązkowatych, u szczy-
tu połączonych, ~~[illegible]~~ złożonych z kwiatów pięciomiarowych,
z kielicha rurkowatego, korony lejkowatej czerwonawej.
Jest bez woni, smak ma czysto gorzki. Zbiera się roślinę o kwiatach
zupełnie otwartych, gdy pylniki po wypyleniu spiralnie się
zwinięte.

Extractum, Species amaricantes. Tinctura amara.

Cera alba. Biały wosk.

Kawałki kruche, w warstwie cieńszej przeświecające,
powinny być od ciepła ręki plastycznemi, jak ~~[illegible]~~
najmniej ciągliwemi, topić się we wodzie przy cieple
63-64°, nie wydając szumowin lub nie opuszczając osadu.
Ciężar gatunkowy = 0·968.

Zanieczyszczony parafiną zarówno stopień topli-
wości jak i ciężar gatunkowy mniejszy okazuje;

~~tak że~~ więc wosk, który we wyskoku o cięż. gat. 0·955 (38%) nie tonie i niżej 61° topi się, jako zanieczyszczony tem ciałem uważać można. Domięszany kwas stearynowy wykazuje się gęstą emulsyą, jaką ostrożny wosku tworzą, jeżeli się je z amonią (podwójną objętością ~~ilością~~ wody przekroplonej rozcieńczoną). Czysty wosk w cieczy tej zostaje prawie niezmienionym.

Ceratum Cetacei. Emplastrum saponatum. Unguentum emolliens. Unguentum Plumbi acetici. Unguentum pomadinum. Unguentum simplex.

Cera flava. Wosk żółty.

~~Bywa na~~ Ma złamie ziarnisty, jest mało lepki, od ciepła ręki mięknięjący; o zapachu miodowym; powinien się topić przy cieple 60-62°; zresztą bada się jak wosk biały.

Ceratum fuscum. Emplastra. Unguenta.

Ceratum Cetacei. Woskowiec ~~olbrotowy~~.

Emplastrum Spermatis Ceti.

Wez: Wosku białego,
Olbrotu,
Olejku migdałowego po gramów sto. 100
Przy wolnym ogniu stopione i przecedzone wylej we foremki papierowe.
Ma być białym, zupełnie nie żółtawym.

Ceratum fuscum. Woskowiec brunatny.
Unguentum fuscum.

Wez: Plastru Siarkplowego pojedynczego gramów dwieście pięćdziesiąt. 250
Gotuj nieustannie mieszając, dopóki masa barwy czarno-brunatnej nie przybierze, poczem dodaj
Wosku żółtego,
Łoju owczego po gramów siedmdziesiąt pięć, 75
Smalcu wieprzowego gramów sto dwadzieścia pięć. 125
Po oddaleniu się wilgoci wylej w tabliczki.

Cetaceum. Olbrot.

Sperma ceti.

Olbrotnik

Physeter macrocephalus Linn., Potwal, zamieszkuje Ocean Indyjski i Spokojny. Cetacea, Olbrotowce

Właściwa substancya zwierzęca tłusta, w jamach tylnej części głowy i w przewodach na grzbiecie po Mózg zawarta, wyjęciem ze krwi oczyszczona, i od oleju przylegającego oddzielona. Przedstawia ma[sy] nieregularne, bardzo biało połyskujące, blaszkowate, prawie przezroczyste, w dotknięciu lepkie, kruche, poz[ba]wione smaku i woni, cięż. gat. = 0·94 do 0·95, topią się w cieple +45° do 50°, rozpuszczalne w ciepłym w[y]skotu i eterze. Odróżnia się olbrot żółty, zjełczały.

Ceratum Cetacei. Unguentum emoliens.

Chamomilla romana. Rumian rzymski

Anthemis nobilis Linn., Rumian rzymski, w Europie południowej dziko rosnący, u nas dość często uprawiany. Compositae, Złożone.

Główki (Kwiaty Rumianu rzymskiego) całkiem pełne, o wielu kwiatkach języczkowatych białych, rurkowych w środku, żółtych w bardzo małej ilości; o kieliszkokrywie skąpo szczecinowej; o łuskach dachówkowatych, kosmatych; o dnie owocowem stożkowatem, pokrytem plewinkami łódkowatemi, podwójnie piłkowanemi. Zapach właściwy, smak aromatyczno gorzki.

Aqua carminativa.

Chamomilla vulgaris. Rumian włoski.

Matricaria Chamomilla Linn., Rumian włoski; na polach i pustowiach wszędzie rosnący. Compositae, Złożone.

Koszyczki kwiatowe (Kwiaty Rumianu włoskiego) promieniste; o kieliszko-krywie dachówkowatej; o dnie owocowem stożkowatem, nagiem, pustem; o kwiatach promienistych języczkowych, białych; o tarczowych bardzo małych, rurkowych, żółtych, bez puchu; o woni właściwej, silnej; o smaku aromatycznym gorzkim. Nie należy ich mięszać z kwiatami z Pyrethrum inodorum

Sm., Anthemis arvensis i Anthemis Cotula Linn. Koszyczki u Pyrethrum inodorum i Anthemis arvensis są większe i bezwonne; dno owocowe wypukłe rdzeniste; u ostatniego jednakże plewinkowate; koszyczki u Cotulae o nieprzyjemnej woni, dno owocowe rdzeniste, plewinkowate.

Aqua. Emplastrum de Meliloto. Tinctura.

Chelidonium. Glistnik.

Chelidonium majus Linn., Jaskółcze ziele, roślina trwała na miejscach cienistych wilgotnych i na ~~mszy~~ tłustych rumowiskach w całej Europie rosnąca. Papaveraceae, Makowate.

Cała roślina świeża napełnioną jest sokiem pomarańczowym, ostro gorzkim; o gałązkach sętowatych, lekko owłosionych; o liściach lirowatych, pod spodem szaro zielonych, szczególnie na nerwach omszonych, o listowiach okrągławych, szerpno karbowanych; o kwiatach ołółkowych, czteropłatkowych, żółtych.

Świeże ziele na krótko przed rozkwitnięciem się zbierać należy w celu przyrządzenia wyciągu.

Extractum.

China. Kora chinowa. Chinowca,

Różne kory ~~licznych~~ ~~drzewne~~ z licznych rodzajów Cinchona Lekospis przyjął następujące:

1. Cortex Chinae Calisayae. Kora chinowa królewska.

Cortex Chinae regius.

Cinchona Calisaya Weddell, Chinowiec Krzystosokowy, drzewo na Andach w Boliwii i południowem Peru dziko rosnące, teraz i w Indyach Wschodnich chodowane. Rubiaceae, Marzanowate.

Łyko z pnia prawie płaskie, jeden do dwu centimetrów grube, erwono żółte, opatrzone na przekroju poprzecznym komórkami łykowatemi, iedy miękkiszem rozdzielonemi, bez promieniście ustawionemi; zewnątrz szparach na powierzchni, wielkich, cokolwiek muszlowatych, ostro brzeżnych; e, albo często i to po części opatrzone łuskami twardemi korkowemi, złożonej warstw naprzemian ciemniejszych i jaśniejszych; o złamaniu równo, bardzo yjątko a słupowie włóknistym, o powierzchni połyskującej wskutek występują- cych naprzód komórek włóknistych. Woń delikatna Sebnikowata, smak bardzo worki: Jestto kora chinowa tak zwana płaska, albo kora chinowa bez naskórka.

2. Cortex Chinae fuscus seu griseus. Kora chinowa brunatna albo szara.

Cortex peruvianus.

Cinchona micrantha Ruiz et Pav., Cinchona Uritusinga

et macrocalyx Pav., Cinchona Condaminea Humb. i i inne Chinowca gatunki znachodzące się na peruwiańskich i podrównikowych Andach. Rubiaceae, Marzanowate.

Kora z gałęzi do trzech milimetrów prawie gruba, w kawałkach powijanych o grubości pióra gęsiego aż do palca małego, o warstwie środkowej z pierścieniem żywicznym prawie czarnym, o złamie na zewnątrz równym, na wewnątrz włóknistym. Przywożą korę Huanuco zwaną, o barwie cynamonu, o powierzchni miejscami białej, o rysach podłużnych bardzo licznych, a poprzecznych prawie żadnych; i korę tak zwaną de Loxa, o barwie brunatnej, szarej powierzchni, o rysach poprzecznych bardzo licznych, lekko poodłażanych. Woń właściwa, umiarkowana, smak gorzkawy, lekko ściągający z małym aromatem. Odrzucić należy korę o gorszych własnościach, o powierzchni gładkiej albo pomarszczonej, o barwie wątrobianej albo od zewnątrz czarniawej, bez pierścienia ciemniejszego, wśród kory położonego.

Extractum.

3. Cortex Chinae ruber. Kora chinowa czerwona.

Cinchona succirubra Pavon, Chinowiec czerwonosokowy, drzewo na Andach w * rzeczpospolitej Ecuador dziko rosnące, w Indyjach Wschodnich chodowane. Rubiaceae, Marzanowate.

Kawałki płaskie albo rynienkowate, od pół do dwa centi-
grube, o korkokorze ~~czo~~ ciemno-brunatno-czerwonej, brodawkami
zalanemi pokrytej, często wzdłuż bruzdkowanej albo korkowatej albo twardej;
łyku grubem, brunatnawo-czerwonem, włóknistem, o złamie miejscami
włóknistym, na przekroju poprzecznym o tkankach włóknistych promieniście ustawionych wśród mięk-
kiszu; o smaku bardzo gorzkim, ściągającym, nie niemiłym. Nie może być
zamienianą z korą z China rubiginosa, więcej włóknistą, o barwie poma-
rańczowatej.

Kory chinowe tu wyliczone podane niżej ~~podanej~~ / podanemu
chemicznemu badaniu mają wykazywać właściwych zasad w 100 częściach
najmniej:

części 2,5 kora chinowa czerwona;

" 2 kora chinowa królewska;

część 1 kora chinowa brunatna.

Kory chinowej czerwonej albo królewskiej proszkowanej gra-
mów 20, brunatnej gramów 40 mieszają się dokładnie z tlenku wapnio-
wego gramami 5 (albo gramami 10 ~~dla~~ kory chinowej brunatnej), zlaso-
wanego poprzednio podwójną ilością wody studziennej. Mieszaninę na wol-
nem ciepłe wysuszoną wsyp do kolbki i dodawszy podwójną ilość wyskoku

90% przez zagotowanie wyciągnij. Resztę pozostałą wyciąga się pr...
~~oz~~ (dwie) jeszcze dwa razy taką samą ilością wyskoku wrzącego.

Z cieczy zmięszanych, zakwaszonych dodanym kwasem siarkowym rozcieńczonym, przesączonych odciągnij wyskok a potem pozostałą ciecz w łaźni wodnej wyparuj do małej pozostałości. Po sześciu godzinach roztwór kwaśny przesącz, sączek wymyj a do cieczy otrzymanej dodaj dostateczną ilość roztworu wodnika sodowego aż do zupełnego osadzenia. Osad na sączku o znanym ciężarze zebrany dokładnie lecz ostrożnie wymyj i ~~m~~ wysusz. Ciężar jego, gdy z kory chinowej czerwonej był otrzymanym, ma najmniej 0·5 grama ~~ma~~ ma wynosić, z innych chiny gatunków 0·4 grama.

Chinidinum sulfuricum. Siarkan chinidyny.

Sulfas Chinidini.

Kryształy igiełkowate, bardzo delikatne, bezbarwne, o smaku gorzkim, we wodzie łatwiej od siarkanu chininu, lecz w różnym stopniu rozpuszczalne; jedna część siarkanu wymaga 100 do 300 części wody przy cieple 15°. Roztwór wodny nasycony i amonią osadzony potrzebuje aż dziesięciokrotnej ilości amoniaku do zupełnego rozpuszczenia osadu. Roztwór jodku potasowego zgęszczony w roztworze siarkanu chinidyny osad biały ziarnisty ~~opus osadza~~ sprawia, który w 1250 częściach wody rozpu...

rza się przy cieple 15°.

Ma się bez pozostałości spalać, w kwasie siarkowym czystym

rozpuszczać, nie czernieć.

Chininum. Chinin.

Chininum. Quinia.

Masa o budowie zaledwie krystalicznej, biała, dająca się rozetrzeć, smaku bardzo gorzkiego, przy cieple 120° topiąca się, powinna się około 400 częściach wody zimnej rozpuszczać, w każdym prawie stosunku we wyskoku 90%, w 60 częściach eteru, w 2 chloroformu, w 200 glyceryny.

Chinin we wodzie chlorowej rozpuszczony za dodaniem amoniii osad zielony tworzy, który w nadmiarze amonii tęż barwę się rozpuszcza.

Chininum bisulfuricum. Dwusiarkan chininu.

Bisulfas Chinii. Chininum sulfuricum neutrum.

Weź: Siarkanu Chininu gramów dwadzieścia, 20

rozpuść w ~~kwasu siarkowe~~

Kwasu siarkowego gramach czternastu, 14

Wody przekroplonej gramach dwustu. 200

~~Ogrzewa~~ Wyparowywaniem w miejscu ciepłem i ... stopniowie oziębianiem roztwór do krystalizowania przyprowadź.

Mają to być kryształki pryzmatyczne, prostokątne, przy ciepłocie 13° w częściach 11 wody rozpuszczalne, na powietrzu wietrzejące, smaku gorzkiego nie kwaśnego. Roztwór wodny ma barwę mieniącą, niebieską.

Chininum hydrochloricum. Chlorek Chininu.

~~Chininum~~ Chinium hydro-chloricum. Murias Chinini. Chininum muriaticum. Quiniae Murias.

Weź: Siarkanu Chininu gramów czterdzieści, 40

rozpuść w

Wody przekroplonej wrzącej gramach tysiącu pięćset. 1500

Wkraplaj wrzący roztwór przysposobiony z

Chlorku barowego gramów jedynastu, 11

Wody przekroplonej gramów trzydziestu 30

Osiadły siarkan barowy w ciepłem miejscu przesączeniem oddziel a sączek wymyj. Cieczę przesączone wyparowują się przy ciepłocie 40° nie przechodzącej i oziębieniem następnie do krystalizacyi przyprowadzają, i kryształy przekrystalizowaniem ~~oczy~~ oczyszcza się —

Mają to być kryształy białe, jedwabisto połyskujące, i-igiełkowate, tylko gorzkie, rozpuszczalne w (częściach 24) wody, równie jak i w 9 częściach chloroformu.

Powinny być od siarkanu chininu, baru i innych zanieczy-szczeń wolne.

Chininum sulfuricum. Siarkan chininu.

Chininum sulfuricum. Sulfas quinicus. Quiniae Sulfas. Chininum sulfuricum basicum.

Są to Kryształy igiełkowate, bardzo delikatne, miękkie, jedwabisto po-łyskujące, smaku czysto gorzkiego, w suchem powietrzu i wolnem cieple wietrzejące, rozpuszczające się w 740 prawie częściach wody zimnej, w 30 wrzącej, w 60 częściach wyskoku 90%.

Pół grama siarkanu chininu dokładnie zmieszane w rurce odczynnikowej z pięcioma gramami eteru z dodatkiem półtora grama amoniaku mają dawać po skłóceniu cieczy, która po odstaniu się na warstwę eteryczną i wodną dzieli się), na dwie zupełnie jasne warstwy. Kwa-sem siarkowym zwilżony barwy nie ma zmieniać. Spala się bez pozo-stałości.

Chininum tannicum. Garbnikan Chininu.

Byłoby to

Proszek bezpostaciowy, żółtawy, smaku ściągającego gorzk[illegible] rozpuszczalny we wodzie bardzo trudno, w najmocniejszym wyskoku bardzo łatwo. Proszek z wodą ogrzewany skupia się.

Roztwór wodny za dodaniem chlorku żelazowego barwę niebiesko czarną przybiera. Ciało to z podwójną ilością tlenku ołowiowego i z wo[illegible] na gęstwę dokładnie zmieszane i w umiarkowanem cieple wysuszon[illegible] potem wyskokiem wyciągnięte, daje roztwór, który wyparowany chinin pozostawia.

+ Chloralum hydratum. Wodnik chloralu.

Kryształy rombowo pryzmatyczne, albo igiełkowate, bezbarw[illegible] o oddziaływaniu obojętnem lub słabo kwaśnem, woni właściwej aromat[illegible] tycznej, smaku nieprzyjemnego gorzkiego, w równej części wody szybk[illegible] rozpuszczalne; rozpuszczają się także we wyskoku i eterze; roztwór wod[illegible] za dodaniem wodnika potasowego mąci się i chloroform wydziela.

Przy cieple około 50° topi się, do 96-98° ogrzany przekrapla się.

Z kwasem siarkowym zgęszczonym lekko ogrzany barwy brunatnej nie[illegible] ma przybierać; nie powinien rozszerzać woni kwasu chlorowodorowego, ani mgły tworzyć z przybliżonym amoniakiem.

Przechowuje się w naczyniu bardzo dobrze ~~zamkniętem~~ zatkanem, w miejscu suchem, światła pozbawionem

55

Chloroformium. Chloroform.

Weź: Podchlorynu wapniowego gramów pięć tysięcy, 5000

Tlenku wapniowego poprzednio wodą zlasowanego gramów dwa tysiące. 2000

Wsyp do aparatu parowego, który zawiera

Wody studziennej gramów dwadzieścia tysięcy. 20.000

Dobrze zmięszane ogrzewają się do ciepłoty 40-45°, poczem dodaje się

Wyskoku 90% gramów siedmset pięćdziesiąt. 750

Po dokładnem zamknięciu aparatu podnosi się ciepłotę do 60° z tą ostrożnością, aby 70° nie przekroczyła. Skoro przekraplanie się ukończy i krople chloroformu już więcej na dno naczynia nie padają, oddziel warstwę odwodną ~~od wo~~ z odbieralnika od warstwy chloroform zawierającej i ten kilkakrotnem kłóceniem z wodą wymyj. Chloroform wodą wymyty i od tej oddzielony stoi nad chlorkiem wapniowym ~~na~~ na kawałki potłuczonym przez 24 godzin wśród częstego mięszania w miejscu ~~zami~~ zaciemnionem i chłodnem. Po-tem chloroform za pomocą chlorku wapniowego topionego doskonale obnsz i z łaźni wodnej przy ciepłocie 65° nie przechodzącej prze-

kraplaj do odbieralnika zupełnie suchego.

Przechowuje się we flaszkach dobrze zamkniętych w miejscu świa-
tła pozbawionem.

Ma być jasnym, bezbarwnym, ulatniać się szybko z dłoni, nie pozostawiając woni empyreumatycznej ani do fuzlu podobnej. Z wodą kłócony nie ma wydzielać tejże oddziaływania kwaśnego.

Ciężar gat. = 1·49 – 1·5. Punkt wrzenia 63·5°.

Z kwasem siarkowym zgęszczonym czystym zmięszany bezbarwnym ma pozostawać. Odrzuca się chloroform, który przy cieple 64° z łaźni wodnej nie zupełnie się przekrapla.

Cina. Glistnik.

Santonicum.

Artemisia Contra Vahl et Artemisia Vahliana Kostel. Bylica Cytwar, roślina na Wschodzie dziko rosnąca. Compositae, Złożone.

Kwiaty (Nasienie Cytwaru) są to koszyczki kwiatowe, zamknięte, drobne, podłużno pryzmatyczne, o barwie zielonawo-żółtawej, do dwu blisko milimetrów długie, obłe; o listkach kielichokrywy dachówkowatych, łódkowatych, skórzasto brze-

56

nych; o grzbiecie opatrzonym maleńkiemi brodaweczkami, otoczonemi, z których zewnętrzne jajowate, wewnętrzne podłużne, wielkością się odróżniające; o smaku i zapachu właściwym, mdłym ~~[illegible]~~, kamforowatym. Nabywa się kwiaty tak zwane lewantyńskie a odrzuca ~~[illegible]~~ kwiaty indyjskie albo berberyjskie, z których ostatnie odróżniają się szarem omszeniem, a pierwsze wielkością i większemi brodaweczkami ~~[illegible]~~ niż u obowiązujących.

Cinnamomum. Cynamon.

Cinnamomum aromaticum Nees, Cynamonowiec wonny, drzewo w Chinach i na wyspach Sunda dziko rosnące. Laurineae. Wawrzynowate.

Kora (Cortex Cassiae & cinnamom~~[illegible]~~eae) z gatunku wewnętrzna, pojedynczo zwinięta, w półtora milimetra gruba, o barwie żółtawo brunatnej; o niewielu włóknach na powierzchni mało widzialnych, jaśniejszych, o łamie równym, o woni właściwej, przyjemnie aromatycznej; smaku słodkawym aromatycznym.

Aqua aromatica spirituosa. Aqua Cinnamomi simplex et spirituosa. Decoctum Zittmanni mitius. Elec-

tuarium aromaticum, Species amaricantes. Spiritus aromaticus. Syrupus. Tinctura. Tinctura Absinthii composita.

Citrus. Cytryna.

Citrus medica Linn., Cytryna lekarska, drzewo w Indyach Wschodnich dziko rosnące, w Europie południowej chodowane. Aurantiaceae, Pomarańczowate.

Kórka owocu Cytryny (Cortex Citri), z dojrzałych owoców odcięta i ususzona, składająca się z warstwy zewnętrznej kropkowanej, pomarańczowej, o komórkach olejkiem eterycznym napełnionych, cytrynowo żółtej, aromatycznej, gorzkawej; i z zewnętrznej gąbczastej, białej, miękkiej. Z ostatniej uwolniona daje Flavedo corticis Citri. Woń przyjemnie aromatyczna, smak gorzkawy.

Aqua carminativa. Decoctum Zittmanni mitius. Spiritus aromaticus.

Cochlearia. Warzecha.

Cochlearia officinalis Linn., Warzecha lekarska

Roślina dwuletnia szczególniej nad brzegami morskiemi Europy północnej rosnąca; u nas nad bagnami nawet i w górach, zresztą nie rzadko uprawiana. Cruciferae, Krzyżowe.

Liście świeże korzeniowe ogonkowate, sercowato zaokrąglone, prawie szłoborzyste, łodygowe jajowato podłużne, ząbkowane, wszystkie gładkie, soczyste, świetnozielone; roztarte o lotnej ostrości, ~~oz~~ żute o smaku palącym, gorzkim.

Spiritus.

Coffeinum. Kaffein.

Coffeïnum. Theinum.

Kryształy igiełkowate, jedwabisto połyskujące, smaku gorzkawego nieprzyjemnego; ostrożnie ogrzane topią się, potem ulatniają się reszty nie pozostawiając; rozpuszczają się we wodzie, wyskoku, eterze i chloroformie.

Z trzema albo czterema częściami kwasu azotowego do wrzenia ogrzane dają roztwór żółty, który na wodnym cieple wyparowany z małą ilością amoniaku barwę purpurową (przyjmuje).

+ Colchicinum. Kolchicyn.

(Bywa to)
Proszek biało żółtawy, czasami krystaliczny, o smaku gorzkim kwaśnym, z przyciągnioną wilgocią brunatnieje w dwóch częściach wody, także w wyskoku, eterze i alkoholu amylowym rozpuszczalnym. Ogrzany topi się i rozkłada; spala się bez pozostałości.

Proszek z kwasem azotowym zgęszczonym barwi się początkowo fioletowo, potem czerwono a wreszcie żółto, jego roztwór wodny tym samym kwasem badany przyjmuje barwę początkowo żółtą, potem ciemno czerwoną.

Kwasem siarkowym zgęszczonym czystym badany żółknieje, a za dodaniem kwasu azotowego barwa żółta zmienia się na niebieską, potem zieloną, dalej purpurową, wreszcie żółtą.

Colchicum. Zimowit.

Colchicum autumnale Linn., Zimowit jesienny roślina na łąkach leśnych wszędzie u nas rosnąca. Melanthaceae, Czemiłcowate.

Conium. Szczwół. ~~Cykuta.~~

Conium maculatum Linn., Świnia Wesz, roślina dwuletnia ~~swojska~~, w ogrodach i ~~pustowiach~~ pustoszach pospolita. Umbelliferae, Okółkowe.

Ziele ~~przy zaczynającem kwitnąć~~ przy rozkwitaniu zbierane, wszędzie gładkie; o liściach wielopierzasto-dzielnych, u nasady pochwowatych, o dolnych rurkowo ~~okon~~ ogonkowatych, o wyższych siedzących prawie naprzeciwstojących; o listowiach najwyższych jajowato podłużnych, wcięto piłkowanych, drobno ciernistych; o kwiatach okółkowych, małych, białych; o woni właściwej, mysiej.

Ziele wysuszone zaledwie wonne zwilżone roztworem wodnika potasowego odtwarza woni świeżej rośliny; zresztą rozdzielone od łodygi brunatnej lub czerwono kropkowanej i od gałązek większych albo za świeża się używa, albo wysuszone w naczyniu dobrze zamkniętem nie więcej nad rok przechowuje.

Emplastrum. + Extractum.

Coriandrum. Kolędra.

Coriandrum sativum Linn., Kolędra, rodzina z Europy południowej, u nas uprawiana. Umbelliferae, Okółkowe.

Owoce przedstawiają ziarnczaki pękające małe, kuliste, kieliszkiem uwieńczone, dwa do trzech milimetrów grube, jasno żółte, wewnątrz próżne, o ziarnczakach pojedynczych wszystkich zrośniętych, dziesięcio żeberkowych; o pięciu żeberkach ściśniętych zgiętych, o czterech więcej wystających łódkowatych ~~i smugach~~ bez smug między żeberkami, a podwójnych na ścianie łącznej; o woni aromatycznej, o smaku słodkawym.

Aqua carminativa. Spiritus aromaticus.

Crocus. Szafran.

Crocus sativus Linn., Szafran lekarski; roślina na Wschodzie swojska, teraz w różnych ~~o~~ okolicach Europy i Azyi uprawiana. Irideae, Kosaćcowate.

Znamię wysuszone, około trzech centimetrów długie, trójdzielne, ~~nawet rurkowate~~, w prawdzie rurkowate lecz prawie rzemienkowato ściśnięte, u góry cokolwiek rozsze-

Nasiona zupełnie dojrzałe, prawie kuliste, do dwóch milimetrów grube, twarde, rogowate, zewnątrz brunatne, wewnątrz jasno szare, suche pomarszczone, o pod„stawowym znaczku jakby wyskrobanym, o smaku czysto gorzkim, nieznacznie ostrym. Nowe Nasienie rok rocznie świeżo zbierane starannie się przechowuje.

+ Tinctura. + Vinum.

Collodium. Kolodium.

Ciecz zawiesistości ulepku, opalizująca, bezbarwna, na powietrzu szybko wysychająca; przechowuje się w naczy„niu dobrze zatkanem w miejscu zimnem, światła pozbawionem.

Collyrium adstringens luteum.

Woda do oczu żółta.

Weź: Chlorku amonu gram jeden centigramów dwadzieścia pięć, 1·25

Siarczanu cynku gramów dwa i pół, 2·50

Wody przekroplonej gramów dwieście, 200

Kamfory centigramów siedemdziesiąt pięć 0·75

rozpuszczonych we

Wyskoku 70% gramach czterdziestu, 40

~~dodaj~~

Szafranu centigramów dwadzieścia 0.2

Moczy przez dwadzieścia cztery godzin często kłócąc i przecedz

Colocynthis. Kolokwinth.

Cucumis Colocynthis Linn., Kolokwint zamorski, rośliną na Wschodzie dziko rosnąca i uprawiana. Cucurbitaceae, Dyniowate.

Owoc prawie kulisty, wielkości jabłka, wysuszony i obłuskany ze skórki przedstawia masę gąbczastą, bardzo lekką, białą, sześciokomórkową, bardzo gorzką, bezwonną zamykającą wiele nasion, jajowatych, z obu stron spłaszczonych, białawych lub brunatno żółtawych. Używa się po wyjęciu nasion. Należy odrzucić kolokwinty ośmiokomórkowe, mniej gorzkie, żółtawe.

+ Extractum.

rzone, o strzępkach klinowatych, o barwie ciemno pomarańczowej; o woni przenikającej, prawie narkotycznej, o smaku aromatyczno gorzkawym; udziela ~~[illegible]~~ bardzo łatwo wodzie barwnika silnie czerwono-żółtego.

Przechowuj zdala od światła; ~~[illegible]~~ strzeż się przed ropatrowanym.

Collyrium adstringens luteum. Emplastrum oxy-croceum. Massa pilularum Ruffi. + Tinctura opii crocata.

Cubeba. Kubaba.

Cubeba officinalis Miquel, Kubaba lekarska, krzew w Indyach Wschodnich dziko rosnący i chodowany. Piperaceae, Pieprzowate.

Owoc ~~przedstawia~~ jestto pestkowiec ~~[illegible]~~, suchy, wysuszony, prawie kulisty, na szypułce u góry zgrubiałej, martej do sześciu milimetrów długiej oparty, okrywę nasienną delikatną opatrzony, siatkowo pomarszczony, o zmarszczkach pięciokąty lub sześciokąty umiarowe tworzących; jednonasienny, o nasieniu (przylegającem do wysuszonego mięsa, twardem, kruchem). Woni przenikającej, aromatycznej,

smak pieprzny.

Extractum.

Cuprum aluminatum. Miedziałun

Lapis divinus.

Weź: Siarkanu miedziowego,

Azotanu potasowego,

Ałunu po gramów szesnaście. 16

Potłuczone i dobrze zmięszane stapiają się na wolnem cieple w naczyniu miedzianym albo porcelanowem. Do ostudzonej masy na proszek utartej domięszaj

Kamfory proszkowanej gram jeden. 1

Przechowuj w naczyniu dobrze zamkniętem.

Masa białawo niebieskawa ma być silnej kamforowej woni.

Cuprum sulphuricum. Siarkan miedziowy.

Sulfas Cupri crystallisatus. Vitriolum caeruleum.

Kryształy modre, romboidowo pryzmatyczne, na powietrzu bardzo mało wietrzejące, we wodzie łatwo

roz puszczalne.

Roztwór wodny ani z nadmiarem amonii osadu z siarczkiem amonu opuszczać nie powinien, ani nie ~~po~~ ma się mącić, gdy wodnikiem sodowym zaalkalizowany, i potem przesyconym będzie.

~~Cuprum~~ Cuprum aluminatum.
~~Cuf~~

Cydonia. Pigwa.

Cydonia vulgaris Pers., Pigwa pospolita, drzewo na Wschodzie dziko rosnące, u nas często chodowane. Pomacowe, Jabłkowate.

Nasiona jajowate, wkolwiek spiczaste, kanciaste albo ściśnięte, prawie trójkątne, skupione po kilka, do sześć milimetrów długie; o okrywie chrząstkowatej, brunatnej, ciemnej, o warstwie zewnętrznej białawo-ciemnej, złożonej z komórek zawierających wiele kleistości, które naciągnąwszy wilgoci pęcznieją, i zaraz po rozcieraniu wydzielają wiele kleistości.

Mucilago.

Decoctum Zittmanni fortius.

Odwar Zittmanna mocniejszy.

Decoctum Sarsaparillae compositum fortius.

Weź: Korzenia sarsaparylli krajanego gramów

dwadzieścia 20

~~mowe~~ mocz w dostatecznej ilości

Wody studziennej

przez dwadzieścia cztery godzin oddawszy we woreczku

płóciennym

Proszkowanego Cukru,

" Ałunu po jednym gramie, 1

" Chlorku rtęciawego

decygramów ośm 0·8

" Cynobru sztucznego

decygramów dwa, 0·2

potem gotuj przez dwie godziny dolawszy dostatecznie wody.

Pod koniec gotowania dodaj

Owoców Anyżku,

" Koperku obu tłuczonych

po decygramów ośm, 0·8

Liści senesowych gramów pięć, 5
Korzenia lukrecyowego gramów dwa i pół. 2,5
Wyciśnij i przez sukno przecedź.
Ciecz wyjaśniona ma ważyć gramów pięćset. 500

Decoctum Zittmanni mitius.

Odwar Zittmanna słabszy.

Decoctum Sarsaparillae compositum tenue.

Weź: Korzenia Sarsaparylli gramów dziesięć, 10
dodaj pozostałe ziela z odwaru mocniejszego i gotuj z
Wody studziennej dostateczną ilością
przez godzin dwie. Pod koniec gotowania dodaj
Skórki cytrynowej,
Nasienia Kardamonu,
Kory cynamonowej,
Korzenia Lukrecyi, wszystkich pokrojanych i potłu-
czonych po decigramów pięć. 0·5
Wyciśnij i przez sukno przecedź.
Ciecz wyjaśniona ma ważyć
gramów pięćset. 500

+ Digitalinum depuratum.

Digitalin wyczyszczony.

Weź: Digitalinu ~~Germanicum~~ niemieckim nazywanego

gramów dziesięć, 1

wsypane do moździerzyka porcelanowego albo szklannego ucieraj z mięszaniną

Wyskoku 70%,

Wody przekroplonej po gramów pięć. 5

Gęstwę przenieś do naczynia szczelnie zatkać się dającego, w którym znajduje się

Chloroformu gramów piętnaście. 15

Mięszanina często kłócona niech stoi przez 12 godzin, poczem chloroform od cieczy wodnej zlej, na którą powtórnie nalej

Chloroformu gramów piętnaście 15

i tym sposobem zupełnie odciągnij z cieczy wodnej digitalin w chloroformie rozpuszczalny.

Roztwór chloroformowy przecedzony wyparowuje na bardzo wolnem cieple a pozostałość wysusza się dokładnie zapomocą kwasu siarkowego angielskiego.

Ma to być masa miękkawa, w cienkich warstwach przeźroczysta, o barwie żółto-brunatnej, o smaku bardzo gorzkim długo-trwałym, co do oddziaływania obojętna. We wodzie, wyskoku i chloroformie rozpuszcza się zupełnie. Spala się bez pozostałości.

+ Digitalis. Naparstnica.

Digitalis purpurea Linn., Naparstnica purpurowa, roślina dwuletnia miejscami rosnąca na górach na słońcu wystawionych, (w Europie środkowej z wyjątkiem krajów zakarskich, w ogrodach często hodowana. Scrofularineae, Trędownikowate.

(Mają to być) Liście jajowate lub jajowato lancetowate, cokolwiek spiczaste, na brzegu karbowane, pomarszczone, siatkowato unerwione, w dotknięciu miękkie, z obu stron delikatnie włoskowate, od spodu jaśniejsze i gęściej owłosione, najniższe długo ogonkowe, dolne łodygowe do ogonka zbiegające, najwyższe siedzące, bezwonne, o smaku ~~ba~~ bardzo gorzkim, nudnym. Najlepiej je zbierać z kwitnącej rośliny, dziko rosnącej,

nie hodowanej; starannie wysuszone, w miejscach światłu niedostępnych ostrożnie się przechowuje i nie dłużej nad rok.

† Tinctura.

Dulcamara. Słodkogorz.

Solanum Dulcamara Linn., Psianka Słodkogorz, krzew wijący się około płotów, na miejscach wilgotnych tu i owdzie rosnący. Solanaceae. Psiankowe.

Łodygi (Stipites Dulcamarae) pogięte, często skręcone, tęgie, cztery do ośmiu milimetrów grube, ~~marszczone~~ prążkowane wzdłuż i pomarszczone, niewyraźnie pięciokątowe, mniej więcej brodawkowate, często cewiowate; o skórze zewnętrznej zielonawo lub brunatnawo żółtej, o korze delikatnej, początkowo jasno zielonej, jednak blednącej, dającej się łatwo odłączyć; o drewnie białawo żółtem zawierającem ślady rdzenia białego. Woń świeżych bardzo nieprzyjemna przy wysuszeniu znika, smak początkowo gorzki, potem słodki, długo w ustach zostający. Zbiera się łodygi dwuletnie lub trzyletnie z począt

kiem wiosny lub w późnej jesieni.

Elaeosacchara. Oleocukry.

Weź: Cukru proszkowanego gramów dwa. 2
Zmieszaj mieszając z
olejku eterycznego kroplą jedną.

Electuarium aromaticum. Powidełka aromatyczne.

Electuarium stomachicum.

Weź: Proszku z liści Mięty pieprzowej,
" " " Szałwii po gramów sto, 100
" z korzenia Dzięgla,
" " Imbieru po gramów dwadzieścia, 20
" z kory cynamonowej,
" z Goździków,
" z gałki muszkatołowej po gramów dziesięć, 10
Miodu czyszczonego wiele potrzeba,

aby ~~przy~~ na wolnem cieple w łaźni wodnej zrobić powidełka.

Electuarium aromaticum cum Opio.

Powidełka aromatyczne z opium.

~~Weź~~: Electuarium anodynum. Theriaca.

Weź: Powidełek aromatycznych gramów
sto dwadzieścia, 12

Opium gram jeden

Zmieszaj.

Electuarium lenitivum.

Powidełka rozwalniające.

Electuarium aperiens.

Weź: Powideł z daktyli kwaśnych oczyszczonych (z Tam-
aryndy) gramów trzysta, 300

Gęstwy browej gramów sto, 100

Proszku z liści Senesu,

" Winianu potasowego kwaśnego
po gramów pięćdziesiąt, 50

Miodu oczyszczonego dostateczną ilość,

aby zrobić na wolnem ciepłe w łaźni wodnej powidełka.

W miejscu chłodnem, suchem przechowuj.

Elemi. Elemi.

Resina Elemi.

Icica Icicariba DC., Namastnica, prawdopodobnie drzewo, z którego Elemi ma pochodzić, w Brazylii dziko rosnące. Burseraceae, Osoczynowate.

Żywica w masach zbitych, ~~albo~~ często twardych, często miękkich, o różnej postaci, najczęściej wałkowatej albo plackowatej; prawie przeźroczysta, o barwie blado zielonawo-żółtej, o woni właściwej koperkowatej, o smaku balsamicznym gorzkawym; na wolnym ciepłe topi się, zupełnie nie pali się, we wyskoku wrzącym nie rozpuszcza się. Od domieszanych często kawałków żywicy sosnowej ~~rozm~~ odróżnia się wonią ich terpentynowatą, barwą więcej żółtą.

Emplastrum anglicanum.

Plaster angielski.

Emplastrum glutinosum.

Weź: Karuku drobno krojanego gramów ~~dziesięć~~ sto, 10

rozpuść we

Wody przekroplonej ciepłej

gramów dwóch tysiącach, 200

i dodaj

Wyskoku 90% gramów sto, 10

Miodu oczyszczonego gramów dziesięć, 10

i przez płótno przecedź.

Rozczyn na wolnym cieple roztopiony raz po ra

i równo rozprowadzaj za pomocą pędzla na jednym łokciu materyi je-
dwabnej wypranej i dobrze wyciągniętej, czekając po kilku
rozprowadzeniach, aż materya zupełnie suchą nie będzie.

Strona przeciwna materyi powleka się mięszaniną z

Nastoju Będźwinu części czterech,

Balsamu peruwiańskiego części jednej.

Materya dobrze wysuszona kraje się na kawałki.

Sztywnym być powinien a zwilżony dobrze do skóry
przylegać.

Emplastrum Cantharidum. Plaster pryszczy

Emplastrum vesicatorium ordinarium.

Weź: Wosku żółtego,

Terpentyny zwyczajnej po gramów sto, 100

Oliwy gramów pięćdziesiąt. 50

Do stopionych i ~~oczyszczonych~~ przecedzonych domieszaj

Pryszczeli proszkowanych gramów sto

dwadzieścia pięć 125

w łaźni wodnej przez godzinę łopatką przerabiaj.

Masa oziębiona daje plaster.

Emplastrum Cantharidum perpetuum.

Plaster ~~[illegible]~~ pryszczący wieczny.

Emplastrum Euphorbii. Emplastrum vesicatorium perpetuum.

Weź: Terpentyny zwyczajnej,

Mastyksu proszkowanego po gramów dwadzieścia. 20

Do stopionych na wolnym ogniu dodaj mięszając

Proszku z Pryszczeli gramów dziesięć, 10

" z Euforbium gramów pięć. 5

Zrób z tego plaster.

Emplastrum Cerussae. Plaster Cerusowy.

Emplastrum album.

Weź: Plastru dyachylowego zwyczajnego

gramów czterysta, 40[illegible]

Oliwy gramów czterdzieści. 4[illegible]

Do stopionych mięszając dodaj

Węglanu ołowiowego proszkowanego

gramów czterysta × 400[illegible]

i zrób z tego plaster.

Emplastrum Conii maculati: Plaster cykutow[illegible]

Emplastrum Cicutae.

Weź: Smalcu wieprzowego gramów dwieście

pięćdziesiąt, 25[illegible]

Wosku żółtego gramów pięćset, 50[illegible]

Terpentyny zwyczajnej gramów pięćdziesiąt. 5[illegible]

Do stopionych i przecedzonych mięszając dodawaj

Ziela Cykuty wysuszonego proszkowanego

gramów sto × 100

i zrób z tego plaster.

Emplastrum de Meliloto. Plaster z Nostrzyku.

Weź: Kalafonii gramów dwieście, 200
Wosku żółtego gramów czterysta, 400
Oliwy gramów dwieście. 200
Do stopionych i przecedzonych dodaj
Gumy amoniackiej gramów pięćdziesiąt 50
rozpuszczonych w
Terpentyny zwyczajnej gramach stu dwu-
dziestu pięciu. 125

Do na wpół oziębionych przy nieustannem mięsza-
niu dodaj
Proszku z Nostrzyku ~~trzy~~ gramów trzysta, 300
" z Piołunu,
" z Rumianku włoskiego,
" z bobków laurowych po gramów
dwadzieścia, 20

zrób z tego plaster.

Emplastrum diachylon compositum

Plaster ołowiowy złożony. Plaster diachylowy. Emplastrum Plumbi compositum. Emplastrum Lithargyri compositum. Emplastrum diachylon gummiresinosum.

Weź: Plastru ołowiowego zwyczajnego gramów tysiąc. 100

Do roztopionego domieszaj

Gumy amoniackiej proszkowanej gramów sto dwadzieścia pięć 12

rozpuszczonych w

Terpentyny zwyczajnej gramach czterdziestu, 4

i dodaj

Wosku żółtego gramów sto pięćdziesiąt, 15

Żywicy sosnowej gramów osiemdziesiąt. 8

Z razem stopionych i ostudzonych zrób plaster.

Emplastrum diachylon linteo extensum

Plaster ołowiowy na płótnie rozsmarowany.

Sparadrap.

Weź: Plastru ~~[illegible]~~ diachylowego gramów dwieście piędziesiąt. 25

Terpentyny zwyczajnej cedrowej
gramów sto. 100

Masa stopiona rozciąga się na płótnie.

Emplastrum dyachylon simplex.

Plaster ołowiowy pojedynczy.

Emplastrum Plumbi simplex. Emplastrum Lithargyri simplex.

Weź: Smalcu wieprzowego gramów tysiąc, 1000
Niedokwasu ołowiowego najdrobniej prosz-
kowanego gramów pięćset. 500

Przy nieustannem mięszaniu gotuj na wolnem ogniu od czasu do czasu dolewając po trochu wody, dopóki tlenek ołowiu wskutek połączenia chemicznego zupełnie nie zniknie i ~~się do należytej zawiesistości plastru~~ plaster należycie nie zgęstnieje. Wystrzegaj się, aby nie był pomięszany z ~~kawał~~ ~~ka~~ ~~a~~ ~~łeczkami~~ tlenku ołowiowego niepołączonego.

Emplastrum Hydrargyri. Plaster merkuryalny.

Emplastrum mercuriale.

Weź: Rtęci gramów sto trzydzieści 130
takściem rozdrobnionych w
Terpentyny weneckiej gramach siedemdziesięciu, 7
zmięszaj z
Plastru ołowiowego pojedyńczego
gramami pięćset 500
roztopionemi przy wolnym ogniu.
W plastrze kulek metalu nie powinno być widać

Emplastrum Minii adustum.

Plaster miniowy przypalony.
Emplastrum noricum. Emplastrum fuscum.

Weź: Oliwy gramów sześćset, 600
Nadsiedokwasu ołowiowego jak najdrobniej
proszkowanego gramów trzysta. 300
Gotuj przy nieustannem mięszaniu, dopóki koloru
czarno brunatnego nie przybierze, a wtedy dodaj
Wosku żółtego gramów pięćdziesiąt. 50
Do stopionych i lekko oziębionych domięszaj
Kamfory w małej ilości oliwy rozpuszczonej
gramów dwadzieścia pięć. 2.
Zrób z tego plaster.

Emplastrum oxycroceum. Plaster szafranowy.

Weź: Wosku żółtego gramów trzysta, 300

Kalafonii gramów sto. 100

Do stopionych, przecedzonych i na wpół oziębionych

Dodaj

Amoniaku proszkowanego,

Galbanu proszkowanego po gramów

sześćdziesiąt 60

Terpentyny zwyczajnej gramach sześćdziesięciu 60

rozpuszczonych.

Potem wśród ciągłego mięszania dodaj

Proszku najmielszego z Olibanu,

" " " Mastyksu

po gramów sto, 100

" " z Szafranu nawilżonego wyskokiem 70%

gramów pięćdziesiąt. 50

Zrób z tego plaster.

Emplastrum saponatum. Plaster mydlany.

Emplastrum saponato-camphoratum.

Weź: Plastru ołowiowego pojedynczego

gramów sześćset, 60

Wosku białego gramów sto. 10

Do stopionych na wolnym ogniu dodaj

Mydła weneckiego proszkowanego

gramów pięćdziesiąt. 5

Do napół ostygłych wśród mieszania dodawaj

Kamfory gramów dziesięć, 1

w oliwy gramach czterdziestu 4

rozpuszczonych

i zrób plaster.

Emulsio amygdalina. Mleczanka migdałow

Emulsio communis.

Weź: Migdałów słodkich obłuskanych

gramów dwadzieścia pięć, 2

Cukru gramów piętnaście. 1

Utłucz w moździerzu z wodą studzienną na masę g

do której wśród nieustannego mieszania dodaj

Wody studziennej tyle

aby ciecz przecedzona wynosiła

gramów dwieście pięćdziesiąt. 250

W ten sposób przysposabiają się mleczanki z nasion ~~[illegible]~~ zawierających olej tłusty (jak nasion Konopiu, Ogórków, Melonów, Maku itd).

Emulsio oleosa. Mleczanka olejowa

Emulsio olei Amygdalarum. Mixtura oleosa.

Weź: Olejku świeżego z Migdałów Słodkich

gramów dziesięć, 10

Proszku z gumy arabskiej gramów pięć. 5

Dobrze zmięszane rozcieraj z

Ukropku wrzącego gramami dziesięcioma. 10

Wśród nieustannego rozcierania dolej

Wody studziennej gramów dwieście 200

i zrób mleczankę.

Euphorbium. Euforbium.

Euphorbia canariensis Linn. et Euphorbia officinarum Linn., Ostromlecz kanaryjski i Ostromlecz le-

karski, rośliny w Afryce północno zachodniej i na wyspach kanaryjskich dziko rosnące. Euphorbiaceae, Ostra mleczowate.

Sok mleczny, na powietrzu stwardniały (Euforbium) przychodzi w ziarnach ciemno żółtawych, kuliste trój kan ciastych, o wielkości soczewki lub grochu rzadziej orzecha laskowego, o jednym albo dwóch otworach czasem ciernie zawierających; przeświecających, kruchych, bez wonnych, o smaku począt kowo ~~bezwonnym~~ nieznacznym, potem zaś bardzo ostro gryzącym. Euforbium we wodzie i wyskoku po części się rozpuszcza, sproszkowane wzbudza silne kichanie, zkąd proszek ostrożnie przechowywać należy.

Emplastrum Cantharidum perpetuum.

Extracta. Wyciągi.

Przy robieniu wyciągów trzeba uwzględniać następujące punkta:

1. Należyte rozdzielenie części roślinnych, które ze względu na ich własność i utkanie albo drobno się krają albo na proszek tłuką, tak aby dodana ciecz wyciągowa części rozpuszczalne dokładnie wyciągnąć mogła.

2. Ilość przepisanej cieczy jak najodpowiedniej się stosowuje, dlatego przy poszczególnych razach nie bierze się więcej, jak do utworzenia rzadkiej gęstwy potrzeba. Rozpuszczone części przez wyprasowanie ~~[illegible]~~ zgoła zbiera się, nie przez rozcieńczanie; lepiej jest pozostałość kilka razy wyciągać.

3. Ciepłota. Części roślinne przy moczeniu nie więcej nad 20, przy wytrawianiu nie więcej nad 50° Celsiu. trza ogrzewają się.

Nie rozkładaj moczenia na dni kilka, wskutek czego części rozpuszczone mogłyby sfermentować lub spleśnieć.

4. Wyparowywanie. Ciecze przy pojedynczych operacyach otrzymane wyparowują się w łaźni wodnej przy ciągłem mieszaniu. Wodniste do czwartej części objętości wyparuj,+ jeżeliby przez ~~[illegible]~~ ostudzenie nie wyjaśniły się, poczekaj, spóki się części nierozpuszczalne nie osiądą, a ~~[illegible]~~ po zlaniu albo po przecedzeniu od tychże wyparowywanie do należytej gęstości przedsiębierze się.

Z cieczy wyskokowych lub eterycznych ciecz wyciągową odciągnąć należy przez przekroplenie.

5. Zawiesistości. Mamy wyciągi
rzadkie = zawiesistości miodu, i mellagines,
gęste = które oziębione na masę pigułkową zarobić się dadzą
suche = które się sproszkować dadzą.

Do sucha wyparowują się ~~ex~~ wyciągi jeśli do zawiesistości gęstych podparowane, na parowniczkach porcelanowych cienko rozłożone, w suszarniach przy cieple nie przechodzącej 40°.

Wyciągi narkotyczne bywają gęste. Aby zaś w postaci proszku łatwo wyexpedyowanemi być mogły, miesza się jedną część tychże z równym ciężarem cukru mlekowego proszkowanego i na wolnem cieple suszy. Ciężar przez wysuszenie utracony zastępuje się dodaniem cukru mlekowego.

Wyciągu takiego bierze się ilość podwójną, ~~jeśli~~ jeżeli od lekarza w postaci wyciągu gęstego przepisaną była.

† Extractum Aconiti. Wyciąg z Tojadu.

Weź: Bulw Tojadu suszonych i proszkowanych gramów pięćset, 500

Wyskoku 70% gramów trzy tysiące. 3000

Wytrawiaj przez 3 dni, potem wyciśnij.
Na pozostałość na nowo nalej

Wyskoku 70% gramów tysiąc. 1000

Po ponownem wytrawieniu przez 24 godzin i po wyprasowaniu ciecze zmięszane, przez podstanie oczyszczone i przesączone odkropleniem z łaźni wodnej od wyskoku oddziel.

Pozostałość w łaźni wodnej ~~pod~~ odparowuje się do zawiesistości wyciągu gęstego.

Extractum Aloës. Wyciąg z Aloesu.

Weź: Aloesu proszkowanego gramów pięćset, 500

Wody przekroplonej gramów dwa tysiące. 2000

Mocz przez parę dni, często mięszając, poczem ciecz przez podstanie wyjaśnioną i przecedzoną ~~w~~ odparuj w łaźni wodnej do suchości.

+ Extractum Belladonnae. Wyciąg z Pokrzyku.

Przysposabia się z korzenia pokrzyku suchego i proszkowanego podobnie jak wyciąg z tojadu.

Extractum Calumbae. Wyciąg z Kalumbu.

Przysposabia się z korzenia kalumby jak wyciąg z tojadu.

Extractum Cannabis indicae.

Wyciąg z Konopiu indyjskiego.

Przysposabia się z ziela konopiu indyjskiego kraj-
janego z 90% wyskokiem jak wyciąg z Tojadu.

Extractum Centaurii. Wyciąg z Tysiącznikul.

Weź: Ziela Tysiącznika kwitnącego suszonego i krajanego
gramów pięćset, 500

Wody studziennej ciepłej gramów trzy tysiące. 3000

Niech stoją w stosownem do tego naczyniu przez dwie-
godziny często mięszane, potem dobrze wypraszowuje się. Pozost-
łość poddaje się tej samej operacyi z

Wody studziennej ciepłej gramów tysiącem. 1000

Otrzymane cieczy zagotowuje się a przez noc przez o-
stanie się oczyszczone cedzi się przez sukno, potem w łaźni
wodnej podparowuje do zawiesistości wyciągu gęstego.

Extractum Chelidonii
Wyciąg z Jaskółczego ziela.

Weź: Jaskółczego ziela świeżego gramów sześć tysięcy 6000

Utłucz w moździerzu kamiennym i wyciśnij w prasie. Sok otrzymany ogrzewa się w kotle do lekkiego zagotowania.

Cedź od zsumowin białkowatych ściętych przecedź w łaźni wodnej do zawiesistości miodu podparowaną wlej do kolbaski i dodaj

Wyskoku 70% równą ilość.

Niech tak stoi szczelnie zakorkowane przez 24 godzin.

W osadu opadłego cedzi się odciąga, wyskok oddziela prostotą w łaźni wodnej do zawiesistości wyciągu podparowuje.

Extractum Chinae fuscae. Wyciąg z Chiny brunatnej.

Weź: Kory Chiny brunatnej tłuczonej gramów pięćset, 500

Wody studziennej wrzącej gramów sześć tysięcy. 6000

Mocz przez dwadzieścia cztery godzin, potem gotuj

przez godzinę. Przecedź a pozostałość dwa lub trzy razy

Wody studziennej gramów sześciu tysiącami bo

gotuj.

Ciecze zmieszane zagotowuje się, przez sukno cedzi a przecedzone ~~po~~ wyparowuje do suchości.

+ Extractum Colocynthidum. Wyciąg z Kolokwinty

Przysposabia się z owoców kolokwintu pozbawionych nasion i pokrajanych jak wyciąg z tojadu wyparowując do suchości.

+ Extractum Conii maculati. Wyciąg z Cykuty.

Przysposabia się z ziela cykuty świeżego jak wyciąg z jaskółczego ziela.

Extractum Cubebarum. Wyciąg z Kubeby.

Przysposabia się z owocków kubeby potłuczonych jak wyciąg z tojadu wyparowując jednakże do zawiesistości wyciągu rzadkiego.

Extractum Filicis maris. Wyciąg z Nareczniey.

Przyrządza się z kłębia nareczniey samego wraz z ogonkami obciętych liści, świeżo suszonego, oczyszczonego i potłuczonego jako wyciąg z Tojadu podparowując jednak do gęstości wyciągu rzadkiego.

Extractum Gentianae. Wyciąg z Goryczki.

Weź: Korzenia Goryczki drobno krojanego gramów pięćset, 500

Wody studziennej zimnej gramów trzy tysiące. 3000

Mocz przez dwadzieścia cztery godzin, potem wyciśnij mocno i ponownie nalej

Wody studziennej gramów tysiąc. 1000

Po powtórnem przez dwadzieścia cztery godzin wymoczeniu i wyprasowaniu zmięszane cieczę, podstaniem oczyszczone i do wrzenia zagotowane, potem przez sukno przecedzone podparowuje się w łaźni wodnej do zawiesistości wyciągu gęstego.

Extractum Graminis. Wyciąg z Perzu.

Mellago Graminis.

Przyposabia się z kłębia perzu pokrajanego jak wyciąg z goryczki podparowując jednak do rzewiesistości wyciągu rzadkiego.

Extractum Hellebori viridis. Wyciąg z ciemiernika zielonego.

Przyposabia się z kłęcza ciemiernika zielonego suchego jak wyciąg z tojadu.

Extractum Hyoscyami foliorum. Wyciąg z liści Lulku.

Przyposabia się ze świeżych liści lulku jak wyciąg z jaskółczego ziela.

Extractum Liquiritiae. Wyciąg z Lukrecyi.

Przyposabia się z korzenia lukrecyi tłuczonego jako wyciąg z goryczki.

Extractum Malatis Ferri. Wyciąg z Jabłczanem Żelaza.

Extractum Ferri pomati. Extractum Martis cum succo pomorum.

Weź: Jabłek płonek dojrzałych zgniecionych gramów trzy tysiące, 3000

zmieszaj z

Żelaza czystego sproszkowanego gramami pięćset, 500

mocz, często mięszając, w ciepłem miejscu przez parę tygodni uzupełniając wodę wyparowaną, dopóki nie zmieni się na czarną masę, którą wyprasuj w worku płóciennym. Ciecz powstałem wyciśniętą przecedź i w łaźni wodnej do gęstości ~~extractu~~ wyciągu gęstego podparuj.

Tinctura Malatis Ferri.

†. Extractum Nucis vomicae. Wyciąg z Wroniego Oka.

Przysposabia się z nasion wroniego oka grubo tłuczonych jak wyciąg z tojadu.

+ Extractum Opii. Wyciąg z Opium.

Weź: Opium [ogrubnie pokrajanego] gramów sto, 100

Wody przekroplonej zimnej gramów osiemset. 800

Moczy często kłócąc przez czterdzieści osiem godzin, potem ciecz zlej a na pozostałość mocno wyprasowaną nalej

Wody przekroplonej zimnej gramów czterysta. 400

Po powtórnem przez dwadzieścia cztery godzin wymoczeniu i wyprasowaniu ciecze zmięszane, podstaniem oczyszczone i przecedzone wyparuj w łaźni wodnej do zawiesistości wyciągu gęstego.

Ten rozpuść w podwójnej ilości wody przekroplonej zimnej i ciecz po dwudziestu czterech godzinach przecedzeniem od osadu oczyszczoną wyparuj do suchości w łaźni wodnej.

Extractum Punicae Granati. Wyciąg z Granatowca.

Przysposabia się z kory korzenia granatowca jak wyciąg z łopiędu.

Extractum Quassiae. Wyciąg z Gorzkla.

Z drewna gorzkla potłuczonego przysposabia się jak wyciąg z chiny brunatnej wyparowując do zawiesistości wyciągu gęstego.

Extractum Ratanhae. Wyciąg z Ratanii.

Z korzenia ratanii drobno tłuczonego przyrządza się z wodą przekroploną jak wyciąg z goryczki wyparowując jednak do suchości.

Extractum Rhei. Wyciąg z Rzewienia.

Z korzenia rzewienia tłuczonego przyrządza się jak wyciąg z tysięcznika. Wyparowuje się do suchości.

Extractum Scillae. Wyciąg z Cebuli morskiej.

Z łusek cebuli suszonych i drobno skrajanych przyrządza się jak wyciąg z tojadu.

+ Extractum Secalis cornuti. Wyciąg ze Sporyszu.

Ergotina.

Weź: Sporyszu tłuczonego gramów dwieście, 200

Wody przekroplonej gramów osiemset. 800

M. Moczą często mieszając przez dwadzieścia cztery godzin, potem wyciśnij a z pozostałości nową ilością wody przekroplonej zalaną też samą czynność powtórz.

Cieczę zmieszane od odstałego osadu zlane i w łaźni wodnej do zawiesistości miodu zagęszczone wlej do flaszki i dodaj

Wyskoku 70% potrójną ilość.

Niech tak stoi zakryte przez dwadzieścia cztery godzin. W osadu ciecz się przecedza i wyparowuje w łaźni wodnej do zawiesistości wyciągu gęstego.

Extractum Taraxaci. Wyciąg z Lwiego Zęba

Przyposabia się z równych części korzenia i liści Lwiego Zęba suszonych i pokrajanych jako wyciąg z tysięcznika poźparowujące jednakże do zawiesistości wyciągu nadkiego

Extractum Trifolii fibrini. Wyciąg z Trzylistu

Z liści trzylistu suszonych przyposabia się jako wyciąg z tysięcznika.

Fel Tauri Separatum. Żółć wołowa wysuszona

Fel bovinum Separatum.

Weź: Żółci wołowej świeżej gramów trzysta, 300

Wyskoku 90% gramów pięćset. 500

Dobrze zmieszane odstawia się na dwanaście godzin w naczyniu zatkanem; ciecz zlej od osadu i przecedź, który z dostateczną ilością węgla drzewnego tak, aby po zagotowaniu i przesączeniu była żółtawą. Wyskok potem odciągnij, pozostałość w łaźni wodnej do suchości wyparuj.

Ma to być proszek barwy żółtawej, o smaku gorzkim, słodkawym, we wodzie i wyskoku jasno rozpuszczalny.

Ferrum carbonicum saccharatum.

Węglan żelazawy ocukrzony.

Carbonas Ferri saccharatus.

Weź: Węglanu sodowego krystalicznego gramów trzysta, 300

rozpuść we

Wody studziennej gramach tysiącu dwustu. 1200

Do roztworu przesączonego i w kolbie do wrzenia ogrzanego dodaj

Miodu oczyszczonego gramów pięćdziesiąt, 50

potem ostrożnie wsypuj

Siarkanu żelazawego krystalicznego proszko-

wanego gramów dwieście pięćdziesiąt, 25

a zbyteczne burzenie dodaniem małej ilości wyskoku

uśmierzaj.

Po skończonem tworzeniu się osadu kolbę napełnia

się wodą wrzącą a lekko przykrytą odstawia, dopóki

osad nie opadnie. Potem ciecz jasną w górze będącą ścią-

ga się lewarem, osad na płótnie zebrany wodą wrzącą

się wymywa, w prasie silnie wyciska a potem

z równym ciężarem cukru proszkowanego dokładnie

miesza, na wolnem cieple wysusza i w naczyniu

dobrze zatkanem przechowuje.

Ma to być proszek jasno szary lub zielonkowaty,

z wodą zmięszany daje roztwór, który przesączony i chlorkiem

barowym badany tylko ślady osadu okazuje; w kwasie

chlorowodorowym rozcieńczonym rozpuszcza się z burzeniem,

roztwór ~~solny~~ kwaśny za dodaniem kwasu siarkowodoro-

wego nie powinien dawać osadu.

Odrzuca się preparat o barwie brunatnawej.

Zawiera 1/3 albo prawie 1/2 części węglanu żelazawego

Ferrum hydrooxydatum dialysatum liquidum. Wodnik żelazowy dialysowany ciekły.

Ferrum oxydatum dialysatum solutum.

Z półtorachlorku żelazowego zasadowego za pomocą dialysy otrzymany przedstawia się jako ciecz jasna, o barwie ciemno czerwonej, o smaku lekko ściągającym; za dodaniem kropli kwasu siarkowego rozcieńczonego szybko w galaretę się zamienia.

Dwadzieścia gramów cieczy do sucha wyparowanych dają pozostałość, o wadze grama jednego, składającej się z tlenku żelazowego, do którego bywa domieszana mała tylko ilość chlorku żelazowego zasadowego.

Ferrum et Natrium pyrophosphoricum.

Pyrofosforan żelazowo sodowy.

Natrium pyrophosphoricum ferratum. Pyrophosphas ferri et sodae.

Przedstawia proszek biały, krystaliczny, smaku słonawego nie ściągającego. We wodzie zimnej wolno i trudno się rozpuszcza, łatwiej w ciepłej. Z roztworu wodnego

osadza się cała sól od wyskoku 90% w płatkach serowatych, bardzo białych. Roztwór wodny przy dłuższem wrzeniu mętnieje, tworząc ortofosforan żelazowy. Takie kwasy zmianę tę sprowadzają.

Roztwór wodny z dodanym azotanem srebrowym tworzy osad biały, w kwasie azotowym rozpuszczalny; nie ma się mącić z węglanem sodowym.

Tylko ślady chlorku i siarczanu sodowego są dozwolone.

Ferrum jodatum saccharatum.

Jodek żelazawy ocukrzony.

Jodidum Ferri saccharatum.

Weź: Żelaza w proszku gramów pięć, 5

wsyp na naczynia żelaznego i nalej

Wody przekroplonej gramów dwadzieścia pięć, 2

potem powoli dodawaj

Jodu gramów dwadzieścia 20

i wytrawiaj mięszając, dopóki barwa czerwona na zielonawą się nie zmieni.

Ciecz, jeżeli tego potrzeba zachodzić będzie, przecedzoną zmięszaj z

Cukru gramami stoma 100

i jak najprędzej wysusz.

Przechowuje się w naczyniach z zatyczką szklanną zatkanych.

Bywa to masa o barwie żółtawej, na powietrzu wilgnąca, o smaku ściągającym atramentowatym, ma się zupełnie we wodzie rozpuszczać; o barwie rozczynu zielonawej, nie brunatnej.

Zawiera w pięciu częściach jedną część jodku żelazawego.

Ferrum lacticum. Mleczan żelaza.

Lactas Ferri. Lactas ferrosus.

Weź: Mleka krowiego od [illegible] skisłego gramów tysiąc, 1000
Cukru
Żelaza proszkowanego po gramów pięćdziesiąt, 50

zmięszane odstaw w miejsce ciepłe na 8–10 dni, czasami zmięszaj i dodaj nową ilość cukru, jak długo mleczan

żelazowy tworzy się, co poznaje się po proszku kry-
stalicznym zielonawym osadzającym się na dnie.
Potem mieszanina zagotowuje się i jeszcze wrzącą sączy
się do naczynia dobrze zatkać się dającego.

Skoro po oziębieniu kryształki już więcej się
nie tworzą, ciecz zlej, kryształy wybierz, małą ilością
wody zimnej omyj, a w bibułę owinięte na wolnem
cieple obsusz i roztarte w naczyniu dobrze zatkanem
przechowuj.

Ma to być proszek żółtawy, smaku słodkawego
ściągającego, rozpuszczający się w 48 częściach wody zimnej
w 12 wrzącej, w wyskoku nie jest rozpuszczalnym.

Na ogniu parę gęstą kwaśną wydaje zostawia-
jąc niedokwas żelaza.

Ferrum oxydato-oxydulatum.

Żelazowy niedokwasek żelaza.

Aethiops martialis.

Weź: Siarkanu żelazawego krystalicznego
gramów trzydzieści dwa, 32

rozpuść we

Wody studziennej gramach trzydziestu dwóch, 32

w której dodane jest

Kwasu siarkowego zgęszczonego czystego

gramach sześć. 6

~~Do rozc~~ Do rozczynu wrzącego wkraplaj

Kwasu azotowego handlowego dostateczną ilość

dopóki ~~amoń~~ amoniak osad czerwonobrunatny tworzy.

Rozczyn rozcieńcz dziesięciokrotną ilością wody

studziennej wrzącej i zmięszaj z roztworem ze

Siarczanu ~~siarczanu~~ żelazawego krystalicznego

gramów szesnastu 16

Wody studziennej gramach sześćdziesięciu czterech. 64

Ciecz teraz osadzaj

Amoniaku dostateczną ilością,

dopóki osadzanie trwa. Zagotowuje się w maszynie

…ielarnem, aby osad galaretowaty zamienił się na proszek czarny.

Po dokładnem wymyciu przesącz, wysusz i schowaj.

Ma to być proszek czarny, bardzo drobny, w kwasach zupełnie rozpuszczalny.

Nie ma być zafałszowany węglem zwierzęcym.

Ferrum phosphoricum

Fosforan żelazawy.

Weź: Siarczanu żelazawego krystalicznego

gramów dwadzieścia cztery, 2

rozpuść we

Wody przekroplonej gramach stu pięćdziesięciu. 150

Do roztworu wkroplaj

Fosforanu sodowego gramów trzydzieści dwa 32

rozpuszczonych w dostatecznej ilości

Wody przekroplonej

aż do zupełnego osadzenia.

Osad dokładnie wymyty i wysuszony przedstawia proszek bardzo miałki, brudno niebieski, we wodzie nierozpuszczalny, w kwasie chlorowodorowym rozpuszczający się.

Ferrum pulveratum. Żelazo sproszkowane

Limatura Martis alcoholisata.

Bywa to proszek jak najmielszy, szary, nie-metalicznie połyskujący; rozpuszczany w kwasie chlorowodorowym rozcieńczonym nie ma wydawać kwasu siarkowodorowego.

Przechowuje się w naczyniach dobrze zamkniętych w miejscu suchem.

Ferrum sesquichloratum crystallisatum.

Chlorek żelazowy krystaliczny. Półtorachlorek żelaza.

Ferrum muriaticum oxydatum. Chloretum ferricum.

Weź: Drutu żelaznego gramów sto. 100

Wrzuć do szklannej kolby dosyć obszernej i nalej mieszaniny, †

Kwasu chlorowodorowego rozcieńczonego czystego gramów pięćset, 500

Wody przekroplonej gramów tysiąca. 1000

Po skończonem rozpuszczaniu się do cieczy przecedzonej wprowadzaj chlor z aparatu opisanego już przy przerobieniu wody chlorowej i to dopóty, aż część wyjęta i zagotowana nie odbarwia nadmanganianu potasowego.

Ciecz w łaźni wodnej w naczyniu porcelanowem

podparowuje się do gęstości ulepku, potem odstawi się do krystalizacyi w miejscu chłodnem, w naczyniu przykrytem.

Masę krystaliczną w kawałki podzieloną przechowaj w naczyniu szczelnie obwiązanem i zatkanem.

Ma to być masa krystaliczna, o barwie żółtej rozpływająca się na powietrzu, rozpuszczalna zupełnie we wodzie wyskoku, eterze; ~~Zalewie rozszerza~~ Woń kwasu chlorowodorowego zalewie ma rozszerzać.

Spiritus ferri sesquichlorati aethereus.

Ferrum sesquichloratum solutum.

Roztwór półtorachlorku żelaza.

Oleum Martis. Liquor ferri sesquichlorati. Liquor Ferri muriatici seu perchlorici.

Weź: Chlorku żelazowego krystalicznego części jedną, rozpuść we

Wody przekroplonej części równej.

Ma być cięż. gat. 1·26.

Ferrum sulfuricum. Siarkan żelazawy.
Vitriolum Martis. Sulfas ferrosus.

Weź: Kwasu siarkowego angielskiego
gramów sto pięćdziesiąt, 150
rozcieńcz w szklannej kolbie
Wody studziennej gramami sześćset. 600.
Dodaj
Drutu żelaznego gramów sto. 100
Rozpuść przy końcu ogrzewając. Do roztworu przesą=
czonego dodaj
Kwasu siarkowego rozcieńczonego czystego
gramów piętnaście. 15

Wyparowuje się do ciężaru gatunkowego 1·29,
poczem odstawia do krystalizacyi w miejscu zimnem.
Kryształy powstałe najpierw wodą, potem
małą ilością wyskoku obmyte i osuszone przechowaj
w naczyniu dobrze zamkniętem.

Mają mieć barwę jasno niebieskawo zieloną, wie=
trzeć w suchem powietrzu, rozpuszczać się w dwóch częściach
zimnej wody. Roztwór za dodaniem kwasu siarkowodorowego
nie powinien się mącić.

Filix mas. Paproć samcza.

Nephrodium Filix mas Rich., Nerecznica samcza, roślina górska w całej prawie Europie rosnąca Polypodiaceae, Paprociowate.

Kłąb (Radix Filicis maris) rozmaitej długości do dwuch i pół centimetrów gruby, świeży mięsisty, wy suszony gąbczasty, lekki, wewnątrz o barwie zielonej, ~~pu~~ słabo cynamonowej, wypuszczający wszędzie włókna czarno rude, obwisłe, zdobiony więzkami naczyń ustawionymi w pierścień przerywany i okryty gęsto ~~na~~ całej powierzchni resztkami ~~resztak~~ ogonków liściowych, do góry wzniesionymi, kanciastemi, mięsistemi, zewnątrz czarno brunatnemi na wewnątrz jasno zielonemi i łuskami plewiastemi brunatnemi obsadzonych; woń właściwa, smak słodko gorzkawy. Wykopuje się w jesieni; kłąb oddzielony od resztek ogonków liściowych, łusek i korzeni oddzielony suszy się starannie jedynie z resztkami ogonków liściowych odgiętemi przez nacięcie a proszek zielony przechowuje się w naczyniach dobrze zatkanych od światła zacienionych. Zbiera się co roku świeży.

Extractum.

Foeniculum. Koperek.

Foeniculum vulgare Gaertn., Anethum Foeniculum Linn., Koper włoski, roślina z południowej Europy u nas uprawiana. Umbelliferae, Okółkowe.

Owoc (Nasienie Kopru) przedstawia dwuziarniaki okrągławo podłużne, zielonawo brunatne, gładkie, do czterech milimetrów długie; o ziarniakach łatwo rozdzielnych, pięciożeberkowych, o żeberkach łódkowatych, o jaśniejszych pojedynczych (dolinkach między żeberkami położonych, o podwójnych na ścianie spojnej. Woń i smak aromatyczny z domieszaną słodyczą.

Aqua. Aqua aromatica spirituosa. Aqua carminativa. Decoctum Zittmanni fortius. Species laxantes St. Germain.

Galbanum. Galban

Gummiresina Galbanum.

Ferula erubescens Boiss., Galbanowiec Zapaliczka; rośnie w Persyi. Umbelliferae. Okółkowe.

Lipożywica, z soku mlecznego na powietrzu stę-
żałego powstała, przychodzi w ziarnkach o wielkości gro-
chu albo ~~zi~~ do orzecha laskowego, odosobnionych albo
w masę zielonawo żółtą lub czerwonawo żółtą zbitych, mniej
więcej przeświecających lub matowych, mieniących się na kształt
wosku, o woni mocno aromatycznej, o smaku gorzkim,
ostrym. Rozpuszcza się po części we wyskoku; tarta z wodą
tworzy mleczankę. Wybiera się towar czyściejszy składający
cy się z ziarnek lub mas, których jest wiele czystych ziarnek.

Emplastrum oxycroceum.

Galeopsis. Koci pysk.

Galeopsis grandiflora Ehrb., Galeopsis ochroleuca
Linn., roślina roczna na polach i łąkach piaszczystych
środkowych Niemczech i zachodnich pospolita. Labiatae
Wargowe.

Roślina kwitnąca bez korzenia, drobno pokrajana
na pod nazwą Ziółek blankenheimskich lub Liberyj-
skich. Ma łodygę na stopę długą, wzniesioną, omszoną
włoskami miękkiemi ściśniętemi, na kolankach nie zgrub-

białą, i gałęzistą. Liście naprzeciw stojące, ogonkowate, u nasady zatobrzęże, łodygowe jajowate, gałązkowe jajowato lancetowate, po obu stronach jedwabisto omszone, żółtawo zielone, pod spodem jaśniejsze, w dotknięciu miękkie. Kółtki kwiatowe dolne rozsunione, górne zbliżone. Kieliszky dzwonkowate lepkie omszone, szpilkowato pięciozębne, korony dwuwargowe żółtawe, więcej dłuższe od kielicha. Woń tartej rośliny balsamowata, smak słonawo gorzkawy, kleisty, mdły.

Nie pomięszaj jego z zielem Galeopsis Ladani Linn., o liściach lancetowatych lub podłużno lancetowatych i o kwiatach mniejszych, ~~[illegible]~~ purpurowych, ani także z Galeopsis versicolor Curt., o łodydze szorstkiej, na rozmięczonych ostawach zgrubiałej.

Gallae. Dębianki

Dębianki tureckie są to narośle na pączkach młodszych dębów zawsze zielonych krzewiastych wschodnich, szczególnie na Quercus infectoria Oliv., Dębie dębiankowym, rosnących po ukłuciu Galasówki, Cynips Gallae tinctoriae Oliv.; mniej więcej kuliste, brodawkowato ciemno

~~Sypkie~~ suche, ciężkie, twarde, często przedziurawione o barwie zielonawo szarej, jużto jaśniejszych, jużto ciemniejszych; ściągające w smaku gdy gryzione.

Odrzuca się odpadki lekkie, gąbczaste, gładkie niemieckiemi zwane.

Gelatina Carrageen. Galareta z Karagenu

Weź: Karagenu gramów pięć,	5
gotuj z ~~wody~~	
Wody studziennej gramami trzystoma	300
do pozostałości gramów trzydziestu,	30
w której to silnie przez płótno wyprasowanej rozpuść	
Cukru dziesięć gramów.	10
Po ostudzeniu galareta ma ważyć ~~#~~ gramów czterdzieści.	40

Przygotowuje się na ~~prze~~ żądanie.

Gelatina Lichenis islandici.

Galareta z Mchu islandzkiego.

Weź: Mchu islandzkiego dobrze wodą zimną wymytego gramów dziesięć,	10

gotuj we

Wody studziennej gramach trzystu 300

do pozostałości gramów sześćdziesięciu, 60

potem rozpuść

Cukru gramów dziesięć, 10

na wolnem ogniu zagęść do ~~ciężaru~~ wagi

gramów czterdziestu. 40

Oziębione ścina się w galaretę.

Przysposabia się na żądanie.

Gelatina Lichenis islandici pulverata.

Galareta z Mchu islandzkiego w proszku.

Weź: Galarety z Mchu islandzkiego dowolną ilość.

Na parowniczy porcelanowej wśród ciągłego mięszania zagęszczoną i potem w suszarni wysuszoną utrzyj na proszek. Przechowuj w naczyniu szklannem, szczelnie zamkniętem.

Gelatina Liquiritiae pellucida.

Galareta z Lukrecyi przezroczysta.

Weź: Korzenia Lukr~~ecyi~~ ruskiego gramów czterdziestu, 40

potłuczone razem

Wody studziennej ~~trzy tysiącami~~ gramów trzy tysiącami, 3000

a w ciepły odstanej rozpuść

Gumy arabskiej gramów tysiąc, 1000

Cukru gramów ośmset. 800

Roztwór powtórnie przecedzony na wolnym ogniu wyparowuje się do połowy. Potem dokładnie zdejmij pianę i koniecznie dodaj

Wody z kwiatów pomarańczowych

gramów czterdzieści. 40

Masę wylej w foremki papierowe a suchą na kawałki małe pokraj.

Powinna być przeświecająca, brunatno żółta.

Gentiana. Goryczka.

Gentiana lutea Linn. & Gentiana pannonica Scop., Goryczka żółta, Goryczka czerwona, rośliny na alpejskich i podalpejskich łąkach środkowej Europy dziko rosnące. Gentianeae, Goryczkowate.

1. Korzeń Goryczki żółtej czyli większej ~~kwiny~~ ~~zazwyczaj~~ przedstawia zazwyczaj kawałki różnej wielkości, najczęściej wzdłuż przekrajane, pomarszczone, o zmarszczkach pierścieniowatych zbliżonych, na zewnątrz żółtawe lub czerwono-brunatne, wewnątrz ciemno czerwono lub pomarańczowo brunatnawe, wysuszone, kruche, często drzazgowato gąbczaste, o złamie nierównym; o korze cienkiej, oddzielonej od drzewa miąższystego ~~drzewnego~~ grubego pierścieniem silniej ubarwionym.

2. Korzeń Goryczki czerwonej z Gentiana pannonica Scop. na naszych Alpach i Karpatach zbierany, przychodzi w kawałkach całych, o pierścieniach na przekroju poprzecznym nieznacznych albo żadnych; podłużnie pomarszczonych, ciemniej czerwono ubarwionych.

Woń obu korzeni nieznaczna, smak początkowo słodkawy, potem bardzo gorzki, długo w ustach zostający.

Extractum. Species amaricantes. Tinctura Absinthii composita. Tinctura amara.

Globuli martiales. Gałki żelazne.

Weź: Żelaza proszkowanego gramów czterdzieści, 40

Winianu potasowego kwaśnego proszkowanego
gramów dwieście. 200

Zmieszaj w kotle żelaznym z
Wody studziennej ilością dostateczną,
aby masa gęstą była.

Wytrawiaj często mięszając i wodę wyparowaną ciągle
dolewając, dopóki żelazo, o ile to być może, nie rozpuści się, a
masa tworzyć będzie gęstwę jednakową, ciągnącą, czarnia-
wo zieloną i po największej części we wodzie rozpuszczalną.

Uformuj gałki ciężkości
gram ~~stu~~ trzydziestu, 30
które na wolnem cieple wysuszone w naczyniu zamkniętem
przechowują się.

Mają być czarne, świecące, smaku żelazistego; z od-
mian częściami wody wręczej mają dawać cieczą zielono czar-
niawą, z pozostawieniem małej reszty.

Glycerinum. Glyceryna.

Ciecz o zawiesistości ulopku, jasną, bez barwy i won-
o smaku słodkim, oddziaływania obojętnego, we wodzie
i wyskoku 90% w każdej ilości rozpuszczalna, ciężar gat. 1.2

Roczyn wodny nie powinien się mącić ani od kwasu szczawiowego, ani od chlorku barowego, ani od azotanu srebrowego, ani ~~od~~ od kwasu siarkowodorowego. Z roczynem wodnika sodowego zmieszany i ogrzany nie powinna ~~ba~~rwy zmieniać. W wyższem cieple wszelkie rozłożona ulatnia się, prawie reszty nie pozostawiając.

Unguentum.

Gramen. Perz.

Triticum repens Linn., Agropyrum repens Beauv., Perz rozłażący się, Rolnica, zioła przy drogach, płotach i na rolach bardzo pospolita. Gramineae. Trawowate.

Kłąb (Radix Graminis) bardzo długi, okrągły, około dwóch milimetrów gruby, żółty, mocny, wężowaty, obsadzony tylko na węzłach korzeniami i ~~troskami~~ pochwami, bez woni, słomiano ubarwiony, smaku słodkiego. Zbiera się na wiosnę, nim źdźbła wypuści i ~~po odcięciu korzeni wysuszo~~ ~~na~~ wysuszony po odcięciu korzeni przechowuje.

Extractum.

Guajacum. Gwajak.

Guajacum officinale Linn., Gwajakowiec, drzewo w Ameryce podzwrotnikowej, przeważnie na Antyllach rosnące. Zygophylleae, Parolistowate.

Sok żywiczny zgęszczony tworzy kawałki różnego kształtu i wielkości, często kuliste, często bezkształtne, zewnątrz zielonawym proszkiem okryte, wewnątrz czarno zielonawe, kruche, o łamie żółto zielonym albo brunatnawym, szkliście połyskującym, o smaku gorzkawym i ostrym, o woni właściwej, słabej, występującej silniej przy ogrzaniu. Kawałki zieleniejące lub niebieszczejące od ciał utleniających; rozpuszczają się w wyskoku i w rozczynie wodnika potasowego.

Tinctura

Guarana. Gwarana.

Paullinia sorbilis Mart., Paullinia soczysta, drzewo w Brazylii dziko rosnące. Sapindaceae,

Masy zbite najczęściej pod postacią laseczek, rzadziej placuszków lub kul, składające się z nasion obłuszczonych na słońcu wysuszonych, sproszkowanych, z wodą na gęstą zaprawę zarobionych i na słońcu (albo w ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ kurnych chatach

wypuszonych. Gwarana ma barwę brunatno czarną, jest twarda, w złamie najczęściej równym słabo połyskującym, wewnątrz nie rzadko całe nasiona zawierająca, jest we wodzie po części rozpuszczalna, właściwej woni, smaku ściągającego ~~właściwego~~ i gorzkawego, do czekolady podobnego.

Gummi arabicum. Guma ~~oo~~ arabska.

Variae Species Acaciae et Mimosae, różne gatunki Akacyi i Czułku, rosnące na pustyniach w północnej Afryce. Leguminosae, Lupinowate.

Sok dobrowolnie wypływający z kory, na powietrzu zeschły, przychodzi w kawałkach mniej więcej kulistych, białawych lub żółtych, szkliście połyskujących, nie rzadko mieniących się, mniej więcej przeźroczystych, kruszących się w złamie muszlowym, bezwonnych, o smaku mdło kleistym. Guma arabska we wyskoku nie rozpuszcza się, zaś we wodzie zimnej i gorącej łatwo tworząc kleik. Do użytku farmaceutycznego wybiera się tylko najbielszą.

Emulsio oleosa. Gelatina Liquiritiae pellucida. Mucilago. Pasta gummosa albuminata. Pasta Liquiritiae flava. Pulvis gummosus.

Helleborus. Ciemiernik.

Helleborus viridis Linn., Ciemiernik zielony, roślina w Europie środkowej i południowej w lasach górzystych dziko rosnąca. Ranunculaceae, Jaskrowate.

Kłąb (Radix Hellebori) okorzeniony, u góry gałęzisty o gałęziach podnoszących się, prawie okrągłych, pierścieniowatych, o trzech centymetrów długich, do czterech milimetrów grubych, które na przekroju poprzecznym okazują (średnio grubą) korę i rdzeń i wiązki drzewne szerokie, wewnątrz ~~tępych~~ ~~się~~ tępych lekko oddalonych, ułożonych w pierścień przerywany; o korzeniach licznych, na decimetr długich, na półtora milimetra grubych, bardzo łamliwych, podłużnie pomarszczonych i podobnie jak sam kłąb na zewnątrz brunatnych lub brunatno ~~czarny~~ czarnych, wewnątrz brudno białych czerwonych prawie, o smaku ostrym i bardzo gorzkim. Należy korzeń zbierać na przejściu wiosny do lata, u nas w miesiącu Maju i Czerwcu, nigdy zaś w jesieni. Nie ma być zamieniony z korzeniem z Helleborus niger Linn., Ciemiernika czarnego, Adonis vernalis L., Gorzykwiatu wiosennego, Actaea spicata L., Czerńca kłosistego; ma mieć liście na stopę długie, zielne, ostro a nierówno piłkowane, oddziel

ne zawsze przed użyciem smakiem bardzo gorzkim i zarazem ostrym rozróżnia się wreszcie od korzenia Cienia„ pitku czarnego.

Extractum.

Hirudo. Pijawka.

Sanguisuga medicinalis et Sanguisuga officina„lis Savigny, Pijawka lekarska i Pijawka pospolita.

Annulata, Pierścienice.

Pijawka lekarska, z niemiecką, germanica, zwana, z wierzchu oliwkowa, o sześciu wzdłuż biegnących czerwo„nawych pasach, o bocznych czarno nakrapianych, od spodu żółtawa o kropkach i brzegu czarnym.

Pijawka pospolita, węgierską, hungarica, zwana, z wierzchu brunatna, żółta lub czerwonawa, o sześciu pa„sach podłużnych czerwonych czarno nakrapianych, pod spodem oliwkowa, nienakrapiana, z pasem czarnym po obu stro„nach.

Haemopis sanguisorba Savigny, Koniarka, do ssania nie zdatna, odróżnia się grzbietem nieregularnie nakrapia„nym, bez pasów.

Hydrargyrum. Rtęć. Żywe srebro.

Nie powinna być ciągnąco płynną, metalami obcemi zanieczyszczoną, która to przy przekraplaniu nie ~~wy~~ zupełnie preparowuje się.

+Hydrargyrum bichloratum ammoniatum.

Chlorek amido-rtęciowy.

Hydrargyrum amidato-bichloratum. Hydrargyrum ammoniatum. Mercurius praecipitatus albus.

Weź: Chlorku rtęciowego gramów pięćdziesiąt, 50

rozpuść we

Wody przekroplonej gramów tysiącu. 1000

Roztwór przecedzony wśród mięszania zmięszaj z

Amoniaku (gramami siedemdziesięcioma pięcioma. 75

Osad na sączku zebrany, małą ilością wody przekroplonej zimnej omyty i wyciśnięty w miejscu ciemnem wysusz.

Ma być bardzo biały, ulatniać się bez pozostałości; gdy będzie ogrzewany w rurce odczynnikowej, barwić się żółto za dodaniem roztworu wodnika sodowego i amoniak wydzielać.

+ Hydrargyrum bichloratum corrosivum.

Chlorek rtęciowy.

Hydrargyri Chloridum corrosivum. Deutochloridum Hydrargyri. Bichloretum Hydrargyri. Hydrargyrum muriaticum corrosivum. Mercurius sublimatus corrosivus. Murias Hydrargyri corrosivus. Perchloridum Hydrargyri. Draco volans.

Bywa to masa krystaliczna, o smaku silnym metalicznym, rozpuszczalna ~~w wo~~ bez pozostałości w szesnastu częściach zimnej wody, dwóch do trzech gotującej się, w trzech częściach wyskoku 90%, w czterech częściach eteru, zupełnie ulatniająca się na ogniu.

+ Hydrargyrum bijodatum rubrum

Jodek rtęciowy czerwony.

Bijodetum Hydrargyri. Hydrargyrum perjodatum. Deutojoduretum Hydrargyri. Joduretum hydrargyricum. Hydrargyrum jodatum rubrum. Mercurius jodatus ruber.

Weź: Chlorku rtęciowego gramów czterdzieści, 40

rozpuść we

Wody przekroplonej gorącej

gramach sześciuset, 600

i dodaj roztwór zrobiony z

Jodku potasowego gramów pięćdziesięciu 50

i Wody przekroplonej gramów dwustu. 200

Dobrze zmięszane odstawiają się, dopóki się osad nie podstoi, który wodą przekroploną doskonale wymyty przy zwyczajnej ciepłocie wysuszony przechowuj w naczyniu dobrze zatkanem.

Ma to być żywo szkarłatny, rozpuszczalny we wyskoku wrzącym, także i we wodzie, zawierającej w roztworze jodek potasu lub chlorek rtęciowy. W cieple topnieje z ogniem ulatnia się zupełnie, wydając pary przechodzące po oziębieniu w żółte kryształy, które potem barwę czerwoną przybierają. Ze wodą przekroploną kłóciony daje ciecz, która przecedzona ma się zupełnie wyparować w łaźni wodnej.

+ Hydrargyrum chloratum mite sublimatione paratum.

Chlorek rtęciawy otrzymany przez przetalenie. Hydrargyrum chloratum mite laevigatum. Hydrargyri Subchloridum. Hydrargyrum muriaticum mite. Protochloridum Hydrargyri. Chloretum Hydrargyri vel hydrargyrosum. Mercurius dulcis. Calomel. Murias Hydrargyri mitis. Aquila alba. Manna metallorum. Panacea mercurialis. Draco mitigatus.

Zwyczajny preparat w moździerzyku szklannym jak najdrobniejszy proszek roztarty wymyj dokładnie wodą przekroploną gorącą, potem w miejscu ciemnem wysuszony przechowaj.

Ma to być proszek bardzo drobny, żółtawo biały, w wodzie, wyskoku i eterze zupełnie nie rozpuszczający się, na ogniu ulatniający się całkowicie, nie topiąc się.

Woda przekroplona z proszkiem kłócona nic z tego nie ma rozpuszczać a od osadu odsączona i w łaźni wodnej odparowana żadnej reszty nie pozostawiać.

† Hydrargyrum chloratum mite,

via humida paratum.

Chlorek rtęciawy drogą mokrą otrzymany.

Calomel via humida.

Weź: Chlorku rtęciowego gramów sto, 100

rozpuść we

Wody przekroplonej gramów trzech tysięcy. 3000

Do roztworu przegrzanego wprowadza się gaz kwa

su siarkawego, z aparatu, przy robieniu wody chlorowej opisany

wytwarzającego się przy ogrzewaniu dostatecznych ilości

Kwasu siarkowego angielskiego i

Węgli drobno tłuczonych.

Skoro osad już więcej nie powstaje a roztwór wydziela woń kwasu siarkawego, odstawia się mieszaninę w na

czyniu przykrytym w miejsce ciepłe do 70-80° ogrza

ne. Po kilku godzinach osad na sączku zbierz, wodą

przekroploną dokładnie wymyj i wysuszony w miejscu

ciemnem przechowaj.

Ma to być proszek, krystaliczny, jaknajdro

bniejszy, o barwie białej, obojętny. Z wodą przekroploną

…którony daje ciecz, która przesączona nie ma się mą-cić z kwasem siarkowodorowym i z chlorkiem barowym. Ogrzewany w rurce szklannej par sinawych nie ma wy-dawać, lecz zupełnie przestać się.

…4. Hydrargyrum jodatum flavum.

Jodek rtęciawy żółty.

…Hydrargyrum subjodatum. Protojoduretum Hy-drargyri. Hydrargyri Jodidum viride. Mercurius joda-tus flavus. Joduretum hydrargyrosum.

Weź: Rtęci gramów szesnaście, 16

Jodu gramów dziesięć. 10

Wsypane do moździerzyka szklannego i wyskokiej 90% zwilżone ucieraj, aż kulki metalu zupełnie znikną, uwa-żając aby masa podczas ucierania wilgotną była; po-tem wyskokiem wrzącym wymyj, w miejscu ciemnem wysusz i w naczyniu zabezpieczonem od światła prze-chowaj.

Ma to być proszek zielonawo żółty, we wodzie i w wyskoku nie rozpuszczalny, na ogniu zupełnie wyparo-wuje, za dostępem światła rozkłada się.

+ Hydrargyrum oxydatum flavum.
Tlenek rtęciowy żółty.

Hydrargyrum oxydatum. Oxydum Hydrargyri flavum. Mercurius praecipitatus flavus.

Weź: Chlorku rtęciowego gramów sto, 100

rozpuść we

Wody przekroplonej ciepłej gramach sześciuset. 600

Do roztworu przecedzonego wlej jasny roztwór przyrządzony z

Wodnika potasowego gramów czterdziestu pięciu 45

i Wody przekroplonej gramów stu pięćdziesięciu. 150

Osad stąd powstały na sączku zbierz, wodą przekroploną dokładnie wymyj, potem w miejscu ciemnem osuszony przechowaj.

Ma to być proszek pomarańczowo żółty, we wodzie zaledwie rozpuszczalny; w rurce odczynnikowej ogrzewany tlen i pary rtęci wydaje, nie zaś pary czerwone; reszty nie pozostawia.

Hydromel infantum. Miódek dziecinny.

Weź: Naparu przeczyszczającego gramów trzydzieści, 30
Ulepku mannowego gramów dziesięć. 10
Zmięszaj.

Hyoscyamus. Lulek.

Hyoscyamus niger Linn., Lulek czarny, roślina dwuletnia, na nieużytkach (rosnąca u nas często). Solanaceae, Psiankowate.

Liście (dolne krótko) ogonkowe, górne siedzące obejmujące łodygę, wszystkie podłużnie jajowate, ostrzaste, głęboko ząbkowato-buchtowate, w dotknięciu miękkie, lepko-włosiste, o woni właściwej, narkotycznej, o smaku mdłym, gorzkawo ostrawym. Należy je zbierać z rośliny dwuletniej, łodygi wypuszczającej, + dziko rosnącej, kwitnącej, i nie dłużej nad rok przechowywać.

+ Extractum, Oleum foliorum coctum.

Ichthyocolla. Karuk rybi.

Acipenser Huso Linn., Wyz, Acipenser Sturio Linn., Jesiotr i inne gatunki jesiotrowatych, ryby zamieszkujące

morze bałtyckie, czarne, kaspijskie i ~~more~~ rzeki do niego wpadające. Pisces, Ryby. Ganoidei, Kostołuskie.

Skórka wewnętrzna z pęcherza pławnego moczeniem od skórki zewnętrznej oczyszczona, wysuszona ~~z~~ różnie ~~formy~~ ukształtowana przedstawia albo pasemka liściowate lub tabliczkowate cienkie, białawe, przeświecające, bardzo ciągłe, ~~bezwonne~~, bez smaku, rozpuszczające się prawie zupełnie we wodzie wrzącej i wyskoku, o roztworze bardzo ~~[illegible]~~ kleistym, gdy wzmocniony przechodzącym po oziębieniu w galaretę ~~osiadłą~~.

Emplastrum anglicanum.

Infusum laxativum. Napar przeczyszczający.

Aqua laxativa viennensis. Infusum Sennae compositum. Potio laxans viennensis.

Weź: Liści Senesu aleksandryjskiego

gramów dwadzieścia pięć, 25

Wody studziennej wrzącej gramów dwieście, 200

naparzaj przez ~~[illegible]~~ ćwierć godziny.

We wyprasowanej ~~[illegible]~~ ostudzonej cieczy rozpuść

Manny doborowej gramów trzydzieści pięć. 35

i wyjaśnioną wydaj.

Hydromel infantum.

Ipecacuanha. Wymiotnica.

Cephaëlis Ipecacuanha Willd., Wymiotnica lekarska, roślina w lasach dziewiczych Brazylii rosnąca. Rubiaceae, Marzanowate.

Korzeń pokręcony i powyginany, dwa do czterech milimetrów gruby, po obu stronach zwężony, o pierścieniach gęstych, niezupełnych, stawowaty, brodawkowaty; o korze grubej, rogowatej, na zewnątrz mniej więcej brunatnej lub szarej, wewnątrz brudno żółtej, żywicowatej, połyskującej, nie promienistej, łatwo odpadającej od środkowego drzewa cienkiego, jasno żółtawego; o woni ~~więcej~~ silniej przy tarciu występującej mdłej, nieprzyjemnej, o smaku mdłym, gorzkim, ostrawym. Drzewo środkowe ~~[illegible]~~ (~~[illegible]~~) pozostające przy sporządzaniu proszku odrzuca się.

Pulvis Doveri. Tinctura. Trochisci.

Iris. Kosaciec.

Iris florentina Linn., Kosaciec florentyński, w Europie południowej dziko rosnący a we Włoszech północnych przeważnie uprawiany. Irideae. Kosaćcowate.

Kłąb (korzeń fijołkowy) węzłowaty, wysuszony i obtłuszkany, o różnej długości, prawie do czterech centimetrów szeroki, twardy, pełny, zbity, rozczłonkowany, o prawie dołem spodniej oblizionej skutkiem odcięstych korzeni, białawy, rozszerzający woń fijołków.

Pulvis dentifricius albus.

Jacea. Bratek.

Viola tricolor Linn., Bratek trójbarwny, zioło znane rosnące się wszędzie na polach. Violaceae, Fijołkowate.

Ziele kwitnące (Herba Jaceae, Herba Violae tricoloris) o liściach jajowatych lub jajowato-podłużnych, rozrzuconych, ogonkowatych, piłkowanych, o przylistkach lirowato pierzastych, od ogonka dłuższych; o kwiatach kątowych, długo szypułkowych, trójbarwnych, przeważnie fioletowo lub niebiesko-biało-żółtych; o smaku gorzkawym, cokolwiek piekącym. Roślina kwitnąca, dziko rosnąca, pozbawiona korzeni susy się.

Jalapa. Jalapa.

Ipomea Purga Wender., Wilec przeczyszczający, roślina w górach Mexyku dziko rosnąca. Convolvulaceae. Powojowate.

Korzeń (Radix Jalapae) jużto prawie kuliste jużto gruszkowate, o wielkości orzecha włoskiego lub pięści, całe lub przecięte, zbite, ciężkie, pomarszczono-pogarbione, ciemno szaro brunatne a pomiędzy zmarszczkami brudno-szare, wewnątrz szarawe, o warstwach środkowych, licznych, ciemniejszych zawierających komórki żywiczne; o złamie żywicowato świecącym. Woń słaba mdła, smak nieprzyjemnie słodkawy, potem ostry, drażniący. Korzeń powinny zawierać ~~najmniej~~ w 100 częściach najmniej 10 części żywicy.

Pillulae laxantes.

+ Jodoformium. Jodoform.

Proszek drobno krystaliczny, tłusto połyskujący, o barwie cytrynowej, o woni szafranowej, smaku nieprzyjemnego, jod przypominającego. We wodzie nierozpuszczalny, we wyskoku 90% i eterze rozpuszczający się.

Ogrzewany na blaszce platynowej ogrzewany stapia się,

potem ulatnia się, nie pozostawiwszy alkalicznej reszty.

Przechowuje się w szklannem naczyniu zatkanem szklanną zatyczką.

Jodum. Jod.

Przedstawia kryształy rombowe, barwy czarnej blaszkowate, metalicznie połyskujące, czarno szare, zupełnie suche, mało we wodzie, zaś ze wyskoku i etere barwą cisawą w chloroformie barwą szkarłatną zupełnie rozpuszczające się. Ogrzewane powinny się ulatniać zupełnie.

Strzeż się, abyś nie kupił jodu wodą zwilżonego.

Syrupus Ferri jodatus. Tinctura.

Juniperus. Jałowiec.

Juniperus communis Linn., Jałowiec pospolity, krzew lub drzewko u ~~na~~ nas w górach rosnące. Coniferae Szyszkowe.

Owoce (Baccae Juniperi) są to szyszkojagody mięsiste, kuliste, o wielkości grochu, u wierzchu opatrzonych trzema garbikami; o powłoce równej u świeżych czarno fiołkowo mieniących, nie rzadko szaro oszronionej, u suchych

czarno brunatnej; o miękkiszu gąszczowatym, zielonawo brunatnym, potem gąbkowatym; o nasionach kościstych, gruczołonośnych; o woni przyjemnie balsamicznej; o smaku słodkawym, aromatycznym z małą goryczką.

Roob.

Kali aceticum solutum.

Octan potasowy w roztworze.

Kali aceticum solutum. Liquor Kali acetici. Liquor Terrae foliatae Tartari. Acetas Lixivae. Acetas Potassae.

Weź: Węglanu potasowego oczyszczonego

gramów siedmdziesiąt, ~~[illegible]~~. 70

cząstkowo wsypuj do

Kwasu octowego rozcieńczonego

gramów trzysta. 300

Ogrzewa się teraz roztwór do zupełnego wypędzenia kwasu węglowego, poczem dodaje się jeżeli to węglanu potasowego jeżeli to kwasu octowego, wiele potrzeba do zupełnego zobojętnienia. Wreszcie ciecz przecedzoną ~~po~~ paruje

się ~~dz~~ w łaźni wodnej do ciężaru gatunkowego 1·20.

Ma to być ciecz jasna, prawie obojętna, nie mącąca się od kwasu siarkowodorowego.

Kalium bromatum. Bromek potasu. Bromuretum potassicum. Bromas potassae. Potassii Bromidum.

Kryształki sześcienne, bezbarwne, bezwonne, o smaku ~~solnym~~ słonym kłującym, rozpuszczalne łatwo we wodzie, trudniej we wyskoku. Roztwór wodny za dodaniem wody chlorowej przybiera barwę żółtawą, która po wstrząśnięciu z paru kroplami chloroformu do tegoż przechodzi pozostawiając odbarwiony roztwór.

Roztwór wodny chlorkiem barowym badany powinien się mącić zaledwie.

Skoro gram jeden (1) bromku potasowego zmięszać z jednym gramem i z czterdziestoma dwoma setnemi częściami jego (1·42) azotanu srebrowego topionego, to utworzy się osad a ciecz nad nim będąca ani z nową ilością azotanu srebrowego ani z kwasem chlorowodorowym nie powinna opuszczać osadu nierozpuszczalnego w kwasie azotowym.

Kalium carbonicum crudum.

Węglan potasowy handlowy.

Powinien w 100 cząstkach najmniej 80 części węglanu potasowego zawierać, dlatego jeden gram z 11·5 gramami roztworu ~~[illegible]~~ zasady miareczkującego zmięszany ma dawać po zagotowaniu cieczy jeszcze alkaliczną.

Kalium carbonicum depuratum.

Węglan potasowy oczyszczony.

Kali carbonicum purum. Carbonas Lixivae purus. Carbonas Potassae seu Lixivae. Alcali ~~ve~~ vegetabile mite depuratum. Sal Tartari.

Weź: Węglanu potasowego handlowego

gramów trzy tysiące, 3000

rozpuść we

Wody studziennej gramów sześciu tysiącach. 6000

Ciecz odstawia się, dopóki części nierozpuszczalne nie osiądą się a siarczan potasowy już więcej w krysztalkach nie wydziela się. Potem ciecz jasną od osadu zlej

i/ w kotle żelaznym zupełnie czystym o ciężarze gatun-
kowego 1.50 podparowaną ~~od~~ odstaw do krystalizacyi w miejsce zimne
na kilkanaście dni. Kryształy zlać oddzielone odcedź. Ciecz
o ciężarze gat. 1.57–1.59 podparuj.

Kryształy przez odciągnienie ztąd powstałe zbierz,
nasyconym roztworem węglanu potasowego czystego omyj
od ługu przylegającego, potem przy nieustannem mięszaniu
dokładnie wysusz w naczyniu żelaznym ogrzanym; po-
wstały proszek jeszcze ciepły w naczyniu dobrze zatka-
nym przechowuj.

Ma to być proszek biały, w równym ciężarze wody
zupełnie i całkiem jasno rozpuszczalny.

Gram jeden węglanu potasowego we wodzie przekro-
płonej rozpuszczony i z 14.4 gramami rozczynu zasad-
miareczkującego zmięszany ma dawać ciecz po przygoto-
waniu jeszcze alkaliczną.

Solutio arsenicalis Fowleri. Syrupus Rhei.

Kalium carbonicum solutum.

Węglan potasowy w roztworze.

Kali carbonicum solutum, Liquor Salis Tartari.

Oleum Tartari per Deliquium.

Weź: Węglanu potasowego oczyszczonego gramów sto, 100

Wody przedestylowanej gramów dwieście. 200

Cierz przesączoną do ciężaru gat. 1·33 sprowadzoną (przechowaj.)

Kalium chloricum. Chloran potasowy.

Kali chloricum. Kali oxymuriaticum. Kali muriaticum oxygenatum. Chloras Lixivae, seu Potassae, seu kalicus.

Kryształy romboidowe, błyszczkowate lub tabliczkowate, rozpuszczalne w 16 około częściach zimnej wody, we 2 wrzącej.

Z ciałami palnemi uciśniony, ogrzany lub uderzony wybucha.

Kalium ferro-tartaricum. Winian potasowo-żelazowy.

Ferrum kalio-tartaricum. Tartras ferrico-potassicus. Tartarus martiatus. Tartras Lixivae et Ferri.

Weź: Chlorku żelazowego krystalicznego

gramów sto pięćdziesiąt, 150

rozpuść we ~~wody~~

Wody studziennej gramach tysiąc pięćset, 1500

dodaj

Amoniaku dostateczną ilość (około gramów tysiąca, 300)

do zupełnego osadzenia.

Osad dokładnie omyty daj do naczynia porcela-

nowego i dodaj

Winianu potasowego kwaśnego sproszkowanego

gramów sto. 100

Dokładnie zmięszane wytrawiaj przez godzin dwie

w ciepłocie 60° nie przechodzącej, potem ~~ciecz~~ przesącz a

ciecz rozlej w cienkich warstwach na parownicach por-

celanowych do 40°, a najwyżej do 50° ogrzanych.

Sól wysuszoną przechowuje się we flaszkach dobrze

zatkanych.

Są to łuski krystaliczne, świecące, o barwie prawie

czarnej, w świetle przepuszczającem ciemno czerwonej, o sma-

ku prawie atramentowatym, w wodzie zimnej rozpuszczalne,

w gorącej rozkładające się, w wyskoku nierozpuszczalne. Roz-

twór wodny z wodnikiem sodowym zgęstnieje tylko po pewnym czasie.

Kalium hydro-oxydatum. Wodnik potasowy.

Kali causticum. Kali hydricum fusum. Lixiva fusa.

Hydras kalicus fusus. Potassa caustica. Potassae Hydras. Lapis causticus Chirurgorum.

Weź: Węglanu potasowego handlowego gramów tysiąc, 1000

rozpuść we

Wody studziennej gramów dwóch tysiącach. 2000

Wstawia się na niejaki czas, aby się ześcił nie rozpuszczalne osiady, a potem jasną ciecz zlej a zmięszaj z

Wody studziennej gramów dziesięciu tysiącami 10.000

rozgrzewaj do wrzenia w żelaznym kotle, potem dodaj mięszając

Niedokwasu wapniowego gramów sześćset 600

rozrobionych z wodą na wolny gąszcz.

Mięszaninę gotuje się, aż cześć wyjęta i odsączona nie burzy za nalaniem kwasu chlorowodowego, potem zlewa przelewa się ją do naczynia dobrze zatkać się dającego i odstawia, dopóki ciecz nie osiądzie się, a zlaną od osadu do kociołka wyparowuje się do należytej gęstości; potem przelewa się ją do naczynia srebrnego i w tem ogrzewa, aż kropla wyjęta

i na zimny metal puszczona zupełnie nie zetnie. Potem wylewa się ją w foremeczki żelaznych oznaczonych a laseczki otrzymane po oziębieniu wkładają się natychmiast do naczynia dobrze zatkać się dającego.

Ma być białym lub lekko żółtawym, w półtora części wody zimnej łatwo rozpuszczalny; roztwór wodny z kwasem ~~kwasem~~ kwasem chlorowodorowym dolanym nie ma bardzo bu~~rzyć~~ rzyć. We wyskoku 70% ma się prawie ~~z~~ zupełnie rozpuszczać. W kwasie siarkowym rozcieńczonym rozpuszczony i z kwasem siarkowym czystym zmięszany za dodaniem małej ilości siarczanu żelazawego krystalicznego nie powinien barwy ciemnej przybierać ani czerwonych dymów wydawać.

Kalium hydrotartaricum.

Winian potasowy kwaśny. Kali tartaricum acidulum depuratum. Kali bitartaricum. Tartarus depuratus. Cremor Tartari. Tartras di~~....~~ seu Potassae acidulus. Potassae Tartras acidus. Crystalli Tartari.

Kawałki zbite z kryształków rombowych, na powierzchni trwałych, ~~nie~~ białych, przeświecających, o smaku kwaśno cierpkim. Rozpuszczają się w 240 częściach wody

w cieple 100° i w 15 cześciach wrzącej. Roztwór wodny nie powinien się mącić z siarczkiem amonu.

Electuarium lenitivum. Species laxantes St. Germain.

Kali hypermanganicum crystallisatum.

Nadmanganeszian potasowy.

Permanganas Potassae vel calicus.

Weź: Manganesianu potasowego nieczystego gramów sto. 100

Drobno roztłuczone wsyp do kotły, gdzie znajduje się

Wody studziennej wrzącej gramów tysiąc. 1000

Przez gotujący się roztwór, w którym wodę wygotowaną ciągle się dodaje, przepuszcza się strumień kwasu węglowego. Jako kropla wyjęta i na bibułę puszczona jest czerwono barwi i już więcej nie ma brzegu zielonego, z ognia odstaw. Roztwór o barwie ciemno purpurowej od osadu zlej i przez asbest przecedź. Ciecz przecedzona podparowuje się w łaźni wodnej, dopóki część wyjęta i oziębiona szybko w kryształy się nie zetnie. Wstawia się potem w naczyniu przykrytem w miejscu chłodnem, ciemnem. Kryształy utworzone zbierz, w naczyniu glinianem nie szklannem w cieńkie warstwy rozpostarte wysusz, potem w naczyniu

zatyczką szklanną zamkniętem przetłowej.

Kryształy pryzmatyczne o barwie ciemno czerwonej metalicznie połyskujące, o smaku lekko ściągającym, są w 15 częściach wody rozpuszczalnemi.

O Roztwór bardzo rozcieńczony z początku koloru purpurowego, po dodaniu kilku kropli kwasu siarkowego staje się czerwonym, następnie, upuszczając osad brunatno czerwony staje się bezbarwnym. Kryształy ogrzane z roztworem wodniku potasowego wydają ciecz zieloną; rozkładają się przez ciała organiczne i światło.

Kalium jodatum. Jodek potasu.

Kalium hydro-jodicum seu hydro-jodinicum. Hydrojodas Lixivae. Jodoretum Potassae. Potassii Jodicum.

Kryształki sześcienne, bezbarwne, bezwonne, na powietrzu niezmienne, w 3/4 częściach wody zimnej, w 6 częściach wyskoku 90° rozpuszczające się. Roztwór wodny chlorkiem barowym badany zaledwie mętnieć powinien i osad, jaki z roztworu za pomocą azotanu srebrowego otrzymasz, z amoniakiem kłócony, daje ciecz, która za dodaniem ~~dosta~~ nadmiernej ilości kwasu azotowego zaledwie mętnym być ma, nie opuszczając jednak osadu.

Kalium manganicum crudum.

Manganian potasowy nieczysty.

Chamaeleon minerale. Manganas potassae.

Wez ℞: Chloranu potasowego gramów osiemdziesiąt, 80,

Wodnika potasowego gramów sto pięćdziesiąt. 150

Zmięszane stapiają się w tyglu żelaznym przy wolnem cieple. Do stopionych przy nieustannym mięszaniu łopatką żelazną dodaj Nadniedokwasu manganezu jaknajdrobniej sproszkowanego.

gramów sto pięćdziesiąt. 150

Mięszanina lekko żarzy się przez godzinę i to aż dotąd, dopóki topić się nie zacznie. Po odstawieniu tygla z ognia wyjm masę oziębioną i ~~drobno~~ grubo utłuczoną przechowaj.

Ma to być masa ciemno-zielona, bardzo łatwo w wodzie i prawie po największej części rozpuszczalna.

Kalium natrio-tartaricum.

Winian potasowo-sodowy.

Tartarus st. natronatus. Kali natronato-tartaricum. Tartras Lixivae et Sodae. Sal Seignetti. Natro-Kali tartaricum.

Kupną sól przez przekrystalizowanie oczyść.

Mają to być kryształy pryzmatyczne, bezbarwne, przeźroczyste, w dwóch częściach wody rozpuszczalne. Rozczyn wodny nie powinien się mącić ani od kwasu siarkowodorowego, ani od szczawianu amonowego. ~~Rozcz~~ rozczynem chlorku barowego lub azotanu srebrowego badany powinien wydawać ślady osadu, w kwasie azotowym nierozpuszczalnego.

Pulvis aërophorus Seidlitzensis.

Kalium nitricum.

Azotan potasowy. Saletra.

Kali nitricum depuratum. Nitrum depuratum. Nitras Potassae seu Lixivae. Nitras Kalicus depuratus.

Kryształy pryzmatyczne na powietrzu trwałe, w 3 częściach wody zimnej, w 0·4 wody wrzącej rozpuszczalne. Rozczyn za dodaniem azotanu srebrowego mało tylko mętnieć powinien, osadu zaś nie opuszczać.

Cuprum aluminatum.

Kalium stibio-tartaricum.

Winian antymonowo-potasowy.

Tartarus emeticus. Tartarus stibiatus. Tartras Lixivae stibiatus. Tartras Lixivae et Antimonii.

Kupną sól, jeśli tego zachodzi potrzeba, przez przekrystalizowanie oczyść.

Ma to być proszek bardzo biały, smaku początkowo słodkiego, potem pobudzającego, metalicznego, rozpuszczający się w wodzie części 15, we wrzącej częściach 2, bez pozostawienia osadu.

W aparacie Marscha podług zasad analizy badany ~~arszeniku~~ nie powinien arszeniku okazywać.

Unguentum Autenriethi. Vinum stibiato-Tartaricum.

Kalium sulfuratum. Siarczek potasowy.

Hepar Sulfuris kalinum. Sulfuretum Lixivae seu Potassae.

Weź: Siarki przetalanej gramów pięćdziesiąt. 50

Węglanu potasowego oczyszczonego gramów sto. 100

Dokładnie zmięszane topią się w tygielku porcelanowym przykrytym, na wolnym ogniu, dopóki masa postkończonem

burzeniu spokojnie płynąć nie zacznie a cząstka wyjęta w dwóch częściach wody zupełnie się nie rozpuści. Wtedy masę do moździerza wylaną i oziębioną przechowuj w naczyniu dobrze zatkanem.

Ma być o barwie brunatno-cytrynowej, w wodzie i w wyskoku rozpuszczalnym.

Kalium sulfuratum pro balneo.

Siarczek potasowy do kąpieli używany.

Hepar Sulfuris vulgare.

W podobny sposób z dwóch (2) części węglanu potasowego handlowego i z jednej (1) części siarki przyposabia się i przechowuje.

Kalium sulfuricum. Siarkan potasowy.

Kali sulfuricum. Sulfas Potassae seu Lixivae. Sulfas Kalicus. Arcanum duplicatum. Tartarus vitriolatus. Sal polychrestum Glaseri.

Kryształy, albo kawałki kryształiczne spojone, pryzmatyczne o sześcianach przytępionych, na powietrzu trwałe nie działające na papierki probiercze, w 9 częściach wody zimnej, w 4 częściach

wrzącej rozpuszczalne.

Roztwór wodny od kwasu siarkowodorowego nie powinien się mącić.

Kalium tartaricum.

Winian potasowy obojętny.

Kali tartaricum neutrum. Tartras potassicus. Potassae Tartras. Tartarus tartarisatus. Tartras kalicus.

Weź: Węglanu potasowego oczyszczonego

gramów sto dziesięć, 110.

wsyp[u]ść we

Wody przekroplonej gramach czterysta. 400

Do roztworu w naczyniu porcelanowem częściami wśród nieustannego mięszania wsypuj

Winianu potasowego kwaśnego

gramów trzysta. 300

Gdy po wydzieleniu kwasu węglowego roztwór nie jest jeszcze obojętnym, dodaj węglanu potasowego rozpuszczonego dostateczną ilość do nasycenia.

Ciecz odstaw na dwadzieścia cztery (24) godzin potem przesącz, przy miernem cieple do ciężaru gatunkowego 1·45 podparuj i wtedy w miejscu chłodnem do krystalizacyi odstaw.

Masę krystaliczną dokładnie wysuszoną, na proszek utartą i przez włosiane sito przesianą w naczyniu dobrze zatkanem przechowaj.

Ma to być proszek, bardzo biały, obojętny, w równym ciężarze wody zimnej, w pół tegoż wrzącej rozpuszczalny; roztwór od kwasu siarkowodorowego mętnieć nie powinien, zresztą względem odczynników zachowywać się powinien jak rozczyn winianu sodowo potasowego.

Kamala. Kamala.

Rottlera tinctoria Roxb.,

Drzewo w Indyach Wschodnich. Euphorbiaceae, Ostromleczowate.

Gruczołki na powłokach owoców siedzące, z tychże zebrane przedstawiają proszek cokolwiek żywiczny, ceglasto czerwony, składający się z drobnych gruczołków, ściśnięto-okrągławych, zawierających maczugowate bańki,

~~bal~~balsamem napełnione. Powinny być od małych włosków gwiazdkowatych, zazwyczaj domieszanych, o wiele lżejszych i od piasku, o ile możności wolne.

Kousso. Kusso.

Kosso.

Brayera anthelminthica Kth., Tasiemcznik przeciwrobaczny, drzewo na górach Abisynii dziko rosnące. Rosaceae, Różowate.

Wiechy kwiatowe o kwiatach żeńskich (Flores Brayerae, Flores Kousso) poskręcane, bardzo gałęziste, omszone, z przylistkami kwiatowemi, wielokwiatowe; o kwiatach kołorawiązkowych, mniej ~~lub~~ więcej okwitłych, dwoma przylistkami opatrzonych; o przylistkach prawie okrągłych i o działkach kielicha pięciu lub czterech zewnętrznych podłużnych, prawie na centimetr długich, skórzastych, siatkowatych, czerwonawych lub zielonawych, osadzonych na dnie kwiatowem krótkiem, kulistem zaostrzonem, omszonem; o smaku mdło-gorzkawym. Wydzielone od grubszych gałązek przechowują się w naczyniach dobrze zatkanych, światłu nieprzystępnych.

Kreosotum. Kreozot.

Jestto ciecz jasna, początkowo bezbarwna, potem ~~brunatniejąca~~ żółkniejąca, o silnej (~~empy~~ właściwej reumatycznej woni; rozpuszcza się w 100 częściach wody, bardzo łatwo w wyskoku i wodzie, zaczyna wrzeć około ciepłoty 203°; ciężar gat. waha się między 1·037 – 1·086. Roztworowi chlorku żelazowego nie nadaje barwy niebieskiej, w obecności jednak wyskoku występuje barwa ciemno zielona; przy ciepłocie – 20° w masę stałą nie przechodzi.

Aqua Kreosoti.

Laurus. Wawrzyn.

Laurus nobilis Linn., Wawrzyn szlachetny, drzewo zawsze zielone, w okolicach nad morzem śródziemnem rosnące. Laurineae, Wawrzynowate.

Owoce (~~Bot~~ Baccae Lauri, Bobki) przedstawiają się jako pestniaki suche, jajowate, pomarszczone, brunatno czarne, o wielkości małej wiśni, o śródowocni miękkiej, o łupinie papierowatej, brunatno czerwonej; o nasieniu dzielącem

na dwie taty nasienne, prawie półkuliste, oleisto-mięsiste, brunatnawe; o woni właściwej, o smaku oleistym, gorzkim.

Emplastrum de Melilato.

Lavandula. Lewanda.

Lavandula vera DC., Lewanda właściwa, roślina w południowej Europie dziko rosnąca, u nas w ogrodach hodowana. Labiatae, Wargowe.

Kwiaty przed zupełnem rozwinięciem się zrywane, o kielichu rowkowanym, walcowatym, fioletowym, omszonym, pięciozębnym, o zębie najwyższym większym; o koronie dwuwargowej, fioletowej, delikatnie omszonej; o woni nawet u suchych przyjemnej przenikliwej.

Aqua aromatica spirituosa. Species aromaticae. Spiritus.

Lichen islandicus. Mech islandzki.

Cetraria islandica Achar., Płucnica islandzka, w Europie północnej, na wyższych górach Europy środkowej i południowej gromadnie na ziemi rosnąca. Lichenes,

Porosty.

Cała roślina składa się z plechy wzniesionej chrząstkowatej, oliwkowo kasztanowej, u nasady białawej, ~~łata~~ czerwonawej, ~~zod~~ spodem jaśniejszej, strzępiastej; o strzępkach prawie linijkowatych, wielosiecznych ząbkowanych; gdy sucha szorstka, trzeszcząca, krucha; zwilżona chrząstkowato skórkowata, o smaku bardzo gorzkim. Gotowany z wodą ścina się po oziębieniu na galaretę. Oddziela się od domieszanych ~~dom~~ nieczystości albo kawałków mchów.

Gelatina.

Lignum Campechianum. Drzewo kampeszowe.

Haematoxylon Campechianum L., Modrzejec Kampechiański. Drzewo dziko rosnące w Ameryce środkowej. Papilionaceae – Caesalpineae, Motylkowe-Brezylkowe.

Drzewo barwierskie w dużych klockach z pnia, obranych z kory i bielu, na zewnątrz niebiesko czarnych, od wewnątrz brunatno-czerwonych; ciężkie, twarde, w dzieleniu bardzo włókniste, a na przekroju poprzecznym o warstwach prawie dośrodkowych falistych,

ze zmianami barwy (jaśniejszej i ciemniejszej) i o pro-
mieniach różnych, do siebie bardzo zbliżonych, bardzo drobnych, przyrzynających; o smaku słodkawym słabo ściągającym; barwi ślinę podczas gryzienia barwą fioletową.

W aptekach towar znajduje się krajanym w kawałki i wióra, opatrzone niekiedy na zewnątrz połyskiem złoto zielonawym.

Linimentum ammoniatum.

Wcieranie amoniakalne.

Linimentum ~~[illegible]~~ volatile.

Weź: Oliwy gramów sto sześćdziesiąt, 160

Amoniaku gramów czterdzieści. 40

Zmięszaj kłócąc we flaszce.

Linimentum saponato-camphoratum.

Wcieranie mydlano-kamforowe.

Balsamum Opodeldoc.

Weź: Mydła weneckiego gramów czterdzieści, 40

„ zwykłego białego gramów ośmdziesiąt, 80

Wyskoku 70% gramów pięćset. 500

Mocz aż do rozpuszczenia się, a do przecedzonego wyciągu dodaj:

Olejku z Lewandy,

Olejku z Rozmarynu po gramów pięć, 5

Amoniaku gramów dwadzieścia, 20

Kamfory w wyskoku rozpuszczonej gramów dziesięć, 10

Zmięszaj i w naczyniach dobrze zatkanych przechowaj.

Linum. Len.

Linum usitatissimum Linn., Len ~~Len~~ Lenek.

Lineae, Lnowate.

Nasiona jajowato-podłużne, ściśnięte u nasady tępe, o końcu zaostrzonym, prawie do czterech milimetrów długie, o okrywie brunatnej, świecącej, we wodzie ~~mięknące~~ zmiękczone oślizgłe, o ~~pestczałku~~ ziarnie białawem, oleistem.

Odnawiają się rok rocznie.

Species emollientes. Species emollientes pro cataplasmate

Liquiritia. Lukrecia.

Glycyrrhiza glabra Linn., Lukrecya naga, roślina w południowej Europie dziko rosnąca, u nas chodowana. Leguminosae, Łupinowate.

Korzeń bardzo długi, prawie pojedynczy, do dwóch centymetrów gruby, ciężki, na zewnątrz szaro-brunatny, rysowato-pomarszczony, na wewnątrz brudno-żółty; o korze grubawej, o drzewie twardem, bardzo i twardo włóknistem na przekroju poprzecznym zbitem z promieniami rdzennemi, linijkowatemi; o smaku nader słodkim obok pewnej ostrości.

Decoctum Zittmanni fortius et mitius. Extractum. Gelatina. Species Althaeae. Species pectorales. Syrupus Diacodii.

Glycyrrhiza echinata Linn., Lukrecya jeżasta, roślina w południowej Rosyi dziko rosnąca i chodowana.

Korzeń długi, do czterech centymetrów gruby, zewnętrznej kory pozbawiony, o barwie żółtej; o łyku mniej więcej delikatnem, o drzewie grubem, lekkiem, promieniście podzielonem; o złamie silnie włóknistym; o smaku bardzo słodkim, bez ostrości.

Pulvis gummosus.

Liquor acidus Halleri.

Rozczyn kwaśny Hallera.

Elixirium acidum Halleri.

Weź: Wyskoku 90% części trzy, 3

Kwasu siarkowego zgęszczonego czystego część jedna.

Wlewa się kwas do wyskoku, tak iż się mięszanina zagrzewa i przechowuje się w naczyniu zatkanem zatyczką szklanną.

Ma to być ciecz jasna, żółtawa, o smaku bardo ~~bardzo~~ kwaśnym żrącym, o woni wyskokowo-eterycznej.

Liquor Ammonii anisatus.

Rozczyn amoniakalny-anyżkowy.

Spiritus salis ammoniaci anisatus.

Weź: Wyskoku 90% granów sto, 100

Olejku z Anyżku granów pięć. 5

Rozpuść i dodaj

Ammoniaku granów dwadzieścia pięć. 25

Przechowuje się w naczyniu dobrze zatkanem.

Lobelia. Stroiczka.

Lobelia inflata Linn., Stroiczka wzdęta, roślina w Ameryce północnej dziko rosnąca, u nas w ogrodach chodowana. ~~Lo~~ Lobeliaceae, Stroiczkowate.

Cała roślina kwitnąca (Herba Lobeliae inflatae) używana jest. Łodyga na stopę długa, u dołu pojedyncza, w górze gałęzista, obła; liście naprzemian stojące, ~~w małej ilości~~ rozrzucone, z obu stron włosiste, dolne krótko ogonkowe, podłużne, wyższe, siedzące, podłużno lancetowate, ostrozakończone, nierównopiłkowate. Kwiat w gronach, małe, kielich nadęty, korona prawie wargowa, niebieska; owocem torebka ~~nadęta~~ rozszerzona, wielonasienna. Smak początkowo słaby, potem bardzo ostry. Przywożą do nas całą roślinę pokrajaną w masach bardzo zbitych, kwadratowych.

Tinctura.

Lupulus. Chmiel.

Humulus Lupulus Linn., Chmiel pospolity, podkrzew wijący się, u nas dziko rosnący i chodowany. Cannabineae, Konopiowate.

Gruczołki chmielu ze szyszek świeżo suszonych oddziel-
ne za pomocą sita włosianego, pod nazwą Lupulinum znane,
przedstawiają się jako proszek z razu żywiczny, złotawy
potem żółto brunatny. Gruczołki same bardzo małe,
kuliste zaostrzone, o końcu półkulistym, wypełnione bal-
samem cytrynowo żółtym, o woni właściwej, o smaku aroma-
tyczno-gorzkim. Rokrocznie świeżo zbierają się. Piaskiem
nie powinny być zanieczyszczone.

Lycopodium. Widłak.

Lycopodium clavatum Linn., Widłak goździko-
waty, mały krzew płożący się, rosnący we wysoko górzystych
lasach. Lycopodiaceae, Widłakowate.

~~Krupki~~ Zarodniki z kłosów owocowonośnych wysuszonych wytrzą-
snięte i przez sito przesiane, powszechnie Semen Lycopo-
dii, zwane, nasieniem Widłaku przedstawiają się jako pro-
szek mączkowaty, bardzo lekki, jasno żółty, bardzo ruchliwy
przylegający do palców, pływający na wodzie, nie łatwo z wo-
mięszający się, na ogień wyrzucony spalający się bez dymu
bardzo szybko z szelestem do błyskawicy podobnym, o wo-

-ni i smaku żadnych; składający się pod mikroskopem z komórek bardzo małych, siatkowato brundowanych, czterorozszczepno-kulistych przedstawiających ostrostupy czterościenne, u nasady bardzo wypukłych. Ma być wolnym od nieczystości i piasku, i niezanieczyszczonym pyłkiem kwiatowym ze sosn o wiele żółtszym, a pod w palcach otartym rozszerzającym woń terpentyny, równie jako skrobią, łatwą do odróżnienia kształtem i znanem oddziaływaniem jodu rozpuszczonego.

Macis. Kwiat muszkatowy.

Myristica moschata Linn.,

Myristica fragrans Houtt., Muszkatowiec wonny, drzewo na wyspach molukskich rosnące. Myristicaceae, Muszkatowcowate.

Osnówka nasienie otaczająca, za świeża mięsista, krwisto-czerwona, wyschnięta przedstawia się jako okrywa w dotknięciu tłusta, mało mięsista żółto-czerwona, krucha, wieloszczepna, o strzępkach prostolinijnych na końcu zagiętych, ząbkowato nacinanych.

Znajduje się w handlu albo zbita albo w kawałkach
woni właściwej, aromatycznej, o smaku aromatyczno-pie
kącym.

Aqua aromatica spirituosa.

Magnesium carbonicum hydrooxydatum.

Węglan magnowy zasadowy. Magnezya.

Magnesia carbonica. Magnesia hydrico-carbonica. Magnesiae Carbonas. Magnesia alba. Magnesia Mariae.

Masa proszkowa, śnieżno-biała, bardzo lekka, w wodzie nierozpuszczalna, w kwasach rozpuszcza się łatwo z burzeniem. Roztwór kwasu ~~...~~ siarkowego siarkiem barowym badany nie powinien mącić się, a zobojętniony amoniakiem z kwasem szczawiowym najmniejszego osadu nie powinien wydawać.

Potio Magnesiae citricae effervescens, Pulvis dentifricius albus.

Magnesium citricum. Cytrynian magnowy.

Weź: Tlenku magnowego gramów pięć, 5

Kwasu cytrynowego proszkowanego gramów dwadzieścia. 20
Zmięszaj doskonale, potem uciśnij z
Wody przekroplonej gramami trzema 3
zaróbmy masę na gęszcz, która w parowniczy porcelanowej w łaźni wodnej przez parę minut ogrzewana burzy i szybko twardnieje.

Masę oziębioną na proszek utrzyj i w naczyniu zakorkowanem przechowaj.

Ma to być proszek biały, smaku kwaskowatego, w wodzie zimnej zupełnie w krótkim czasie rozpuszczalny.

Magnesium hydro-oxydatum.

Wodnik magnowy.

Magnesia usta in aqua. Magnesia hydrica. Hydras magnesicus. (Antidotum Arsenici albi.)

Weź: Tlenku magnowego świeżo zrobionego gramów siedemdziesiąt. 70
Wody przekroplonej gramów pięćset. 500
Zmięszane przechowaj w ~~flaszkach~~ flaszkach szczelnie zatkanych.
Ilość ta preparatu zawsze gotową powinna być w aptekach.

Wzrusza się mięszanina, gdy za dodaniem kwa-
siarkowego rozcieńczonego burzy.

Magnesium lacticum. Mlekan magnowy.
Lactas Magnesiae.

Kryształki pryzmatyczne zbite w kawałki, połyska-
jące, na powietrzu niezmienne, rozpuszczają się w 28 częś-
ściach wody zimnej, w 6 częściach wrzącej; w wyskoku nie
są rozpuszczalnemi.

Roztwór wodny nie powinien się mącić ani od
chlorku barowego ani od kwasu siarkowodorowego.

Magnesium oxydatum. Tlenek magnowy.
Magnesia usta sive calcinata. Magnesia pura.
Oxydum magnesium.

Weź: Węglanu magnowego zasadowego dowolną ilość.

Ubijaj w naczyniu glinianem nie zaś szklannem,
dopóki prawie pełnem nie będzie; po ~~nakryciu~~ przykryciu
pokrywką glinianą ogrzewa się, dopóki część ze środka
masy rozżarzonej wyjęta i z wodą zmięszana za nala-

niem kwasu siarkowego rozcieńczonego ~~[illegible]~~ jeśli więcej burzyć nie będzie.

Powinien się rozpuszczać bez burzenia w kwasach, być o oddziaływaniu i smaku alkalicznym.

Magnesium sulfuricum. Siarkan magnezowy.

Sulfas Magnesiae. Magnesia sulfurica. Sal amarus. Sal anglicus, Epsomensis, Sedlicensis.

Kryształki pryzmatyczne, białe, połyskujące, na powietrzu lekko wietrzejące, w dwóch częściach wody zimnej, w jednej części wrzącej rozpuszczalne. Roztwór wodny nie powinien się mącić od kwasu siarkowodorowego, ani też z nadmiarem węglanu barowego gotowany dawać cieczy, która przecedzona i do suchości wyparowana pozostawiałaby resztę alkalicznie oddziałującą.

Maltum. Słód

Maltum Hordei.

Owoc Jęczmienia od gorąca zabity wśród poczynającego się kiełkowania i szybko wysuszony, o smaku

słodkim, gorzkawym, mgr[illegible]ystym.

Malva. Ślaźik.

Malva rotundifolia Linn., Ślaźik okrągłolistny, Malva sylvestris Linn., Ślaźik polny } rośliny u nas pospolite. Malvaceae, Ślaźikowate.

Liście długo-ogonkowe, sercowato-koliste, karbowane lub dłoniaste, o listeczkach przytępionych, prawie podwójnie-piłkowano ząbkowanych; lekko omszone, u góry ciemno zielone, od spodu jaśniejsze, bezwonne, o smaku ziołowo-kleistym. Liście zbierają się z roślin kwitnących.

Species emollientes.

Kwiaty z Malwy wzrós pełnego roz kwitu zerwane o kielichu porkowatym, o koronie pięciopłatkowej różowej, o pręcikach jednowiązkowych.

Species Althaeae. Species pectorales.

Manganum hyperoxydatum nativum.

Nadtlenek manganu.

Wybiera się Kawałki szaro-czarniawe, o łyskie szarej, nie

brunatnej, zrobionej za pomocą igły.

Manna. Manna.

Fraxinus Ornus Linn., Mannowiec, drzewo w Kalabryi i Sycylii dziko rosnące i hodowane. Oleineae, Oliwkowate.

Sok cukrowaty, płynący z pni i gałęzi naciętych, a na powietrzu stężały przychodzi albo w masach bryłowatych, (składających się) z kawałków różnej wielkości, żółtych lub białawych, (pozbijanych), o smaku słodkim, miodowatym z ~~mał~~ pewną ostrością ckliwą: Manna calabrina electa, Manna kalabryjska wybrana; albo przedstawia kawałki prawie płaskie lub rynienkowate, nieregularnie trójkątne, niekiedy walcowate, suche, lekkie, kruche, o złamie z warstwami środkowemi, które pod szkłem powiększającem jako złożone z małych kryształków przedstawiają się, o barwie białawej lub żółtawej, o smaku miodowym bez ostrości: Manna calabrina canellata, Manna kalabryjska rynienkowata.

Infusum laxativum. Syrupus mannatus.

Massa pilularum Ruffi.

Masa ~~pigułkowa~~ do pigułek Ruffa.

Weź: Proszku z Aloesu gramów sześćdziesiąt. 60

" " Mirry gramów trzydzieści, 30

" " Szafranu gramów dziesięć. 10

Zmięszaj.

Mastiche. Mastyks.

Mastix.

Pistacia Lentiscus Linn., Lentyszek Pistacjowiec, drzewo na wyspach Archipelagu greckiego, szczególniej na wyspie Chios rosnące i uprawiane. Terebinthaceae, Pistacyowate.

Sok żywiczny z kory i gałęzi naciętych wypocony na powietrzu stwardniały tworzy ziarna prawie okrągłe o wielkości grochu najczęściej, żółtawe, na powierzchni omszone, świecące jak szkło na łamie, przeźroczyste, twarde, kruche, łatwe do roztarcia; o woni słabej, aromatycznej, o smaku aromatycznym, podobniejszym. Mastyks na wolnem cieple stapia się, a ~~spalony~~ rozszerza woń

balsamiczną, we wodzie nie jest rozpuszczalnym, we wyskoku po większej części, w olejach zupełnie. Do ust łożony mięknie i do zębów przylega.

Emplastrum oxycroceum. Emplastrum Cantha-ridum perpetuum.

Mel crudum. Miód nieczyszczony.

Strzedz się, aby nie był kwaśnym lub zepsutowanym.

Mel depuratum. Miód oczyszczony.

Weź: Karageenu gramów cztery, 4

Wody studziennej gramów dwa tysiące. 2000

Ogrzewaj w kotle do zawrzenia i dodaj

Miodu gramów dwa tysiące. 2000

Gotuje się przy wolnym ogniu przez kwadrans, odbierając szumowiny za pomocą warzechy, potem jeszcze ciepłą cedzi się przez sukienny worek i wyparowuje do zawiesistości ulepku.

Electuarium aromaticum. Electuarium lenitivum. Emplastrum anglicanum. Mel rosatum. Oxymel Scillae. Oxymel simplex.

Mel rosatum. Miodek różany.

Mel rosatum.

Weź: Suchego kwiatu z Róż gramów czterdzieści; 40
Wody studziennej wrzącej gramów czterysta. 400
Wstaw to na trzy godziny, potem przecedź i wyciśnij a do cieczy przecedzonej dodaj
Miodu oczyszczonego gramów tysiąc. 1000
Zmięszane podparowuje się do zawiesistości miodu.
Przechowuj w miejscu chłodnem.

Melilotus. Nostrzyk.

Melilotus Officinalis Desrouss., Nostrzyk lekarski, zioło na łąkach i pastwiskach miejscami rosnąca. Papilionaceae, Motylkowate.

Ziele z kwiatkami. Liście naprzemianległe, przerasto trzylistne, o listkach podłużno-lancetowatych, ~~za~~ stępionych, ostro-piłkowanych. Kwiaty małe, żółte, w długie kłosy ustawione. Woń świeżych żadna, suszonych silnie aromatyczna, smaku gorzkawy, słonawy.

Emplastrum. Species emolientes.

Melissa. Melisa.

Melissa officinalis Linn., Melisa lekarska, roślina w połudn[i]owej Europie dziko rosnąca, miejscami w ogrodach [ho]dowana. Labiatae, Wargowe.

Liście łodygowe długo ogonkowe, sercowato-jajowate, tępe, silnie karbowano-piłkowane, od wierzchu ciemno zielone, słabo omszone, od spodu jaśniejsze, prawie ~~gł~~ [g]ołe, drobno gruczołkowate, żyłkowato-pomarszczone, miłe cytrynowo wonie[j]ące, o smaku aromatycznym, gorzkawym, lekko ściągającym. Roślinę kwitnącą zbiera się i wysuszoną w naczyniu dobrze zamknięte[m] i nie dłużej nad rok przechowuje się.

Aqua. Aqua aromatica spirituosa. Spiritus aromaticus.

Mentha. Mięta.

1. Mentha crispa Linn., Mięta kędzierzawa, roślina w połudn[i]owej Europie dziko rosnąca, u nas w ogrodach hodowana. Labiatae, Wargowe.

Liście bardzo krótko ogonkowe, sercowate lub jajo-

wate, pęcherzykowato pomarszczone, ząbkowane, o ząbkach wyciągniętych, ~~trodeńkowate~~ gruczołkowate, omszone lub gładkie, o woni lub smaku aromatycznym, właściwym, zbierane w czasie kwitnienia.

Aqua aromatica spirituosa. Aqua carminativa. Species aromaticae.

2. Mentha piperita Linn., Mięta pieprzowa, roślina w Anglii dziko rosnąca, u nas hodowana. Labiatae, Wargowe.

Liście otrzej ogonkowe, jajowate lub podłużne, kończyste, ostro piłkowane, z wierzchu gładkie, od spodu lekko owłosione, gruczołkowate, silnie pachnące, o smaku kamforowatym, ~~wodnie~~ wzbudzającym uczucie zimna w ustach, ~~zerwo~~ zrywane z kwitnącej łodygi.

Acetum aromaticum. Aqua. Electuarium aromaticum. Spiritus.

Millefolium. Krwawnik.

Achillea Millefolium Linn., Krwawnik, roślina na łąkach i łąkach pospolita. Compositae, Złożone.

Ziele kwitnące o liściach naprzemianległych, podwójnie pierzaste, z ząbkami bardzo krótkiemi, nitkowatemi, kolcem zakończonemi, od spodu gruczołkowatemi, owłosionemi; o główkach małych, białych lub różowych, utworzonych w baldaszkogron wierzchołkowy, gęsty, szczytny. Woń aromatyczna, smak słonawy, gorzki, cokolwiek ściągający. Zbiera się rośliny tylko o główkach dobrze rozwiniętych z pagórków ku słońcu wystawionych.

Mixtura gummosa. Mięszanka z gumy.

Weź: Gumy arabskiej proszkowanej gramów dziesięć, 10

Cukru proszkowanego gramów pięć, 5

rozpuścić powoli dodając wody

Wody przekroplonej gramach sto pięćdziesięciu. 150

Przyrządzać się na poczekaniu.

† Morphinum. Morfin.

Morphinum. Morphina. Morfia.

Są to kryształki pryzmatyczne, bezbarwne, połyskujące, o smaku gorzkim. Powinny się rozpuszczać w 500 częściach

wody gorącej, we wyskoku 90% częściach 90. Chloroform tylko (małą bardzo) części tylko rozpuszcza, w eterze i glycerynie prawie nierozpuszczalnemi są. Roztwór wodny oddziaływa na papierek odczynnikowy alkalicznie; od chlorku żelazowego przybiera barwę niebieską, która od kwasów znika.

Na ogniu spala się bez pozostałości.

\+ Morphium ~~muriaticum~~ hydro-chloricum. Chlorek morfiny. Chlorhydras morphinus. Morphiae Murias. Morphium muriaticum. Morphium hydro-chloratum.

Kryształy igiełkowate, delikatne, jedwabisto połyskujące, o smaku bardzo gorzkim, powinny się w dwudziestu częściach wody zimnej rozpuszczać, w równym prawie ciężarze wrzącej, bardzo łatwo w wyskoku. Roztwór wodny wodnikiem potasowym badany opuszcza osad biały, rozpuszczalny w nadmiarze wodnika potasowego.

Na ogniu spala się bez pozostałości. Kryształki roztworem chlorku żelazowego zwilżone przybierają barwę niebieską.

Mucilago Cydoniorum seminum

Klejek z nasion Pigwy.

Weź: Nasion Pigwy gram jeden, 1

Wody przekroplonej gramów dwadzieścia pięć. 25

Tłuc we flaszce i przecedź.

Przyrządza się na poczekaniu.

Mucilago Gummi arabici.

Klejek z Gumy arabskiej.

Weź: Gumy arabskiej proszkowanej

gramów dwadzieścia, 20

rozpuść po troszku dolewając

Wody studziennej gramów czterdzieści 40

i mieszaniem na klejek rozrób.

Myrrha. Mira

Gumożywica Myrrha.

Balsamodendron Ehrenbergianum Berg a podobno Balsamodendron Myrrha Nees, Balsamowiec Mira, drzewo w Arabii dziko rosnące. Burseraceae,

Osoczynowate.

Sok sączący przez korę wypocony i na powietrzu zsiadły przedstawia kawałki prawie kuliste albo nieregularne, o wielkości grochu lub pięści, żółte lub czerwono brunatne, zewnątrz opylone, kruche, o złamie połyskującym jak wosk, na cienko o barwie jaśniejszej albo ciemniejszej w czerwonawo brunatnej, niekiedy żyłkami poprzerzynanym, o woni i smaku właściwym aromatycznym i gorzkawym.

Mirra w małej części rozpuszcza się we wodzie, tworząc roztwór żółto brunatny, mętny. W spirytusie po większej części rozpuszczalna barwą brunatno czerwoną, jasną. Ogrzewana, nie topiąc się nad nadyma się, wydając woń aromatyczną, zapala się zaraz za zbliżeniem ognia.

Massa pillularum Rufii. Tinctura.

Natrium acetium. Octan sodowy.

Natrium aceticum crystallisatum. Acetas Sodae. Terra foliata Tartari crystallisata. Acetas natricus cum aqua.

Weź: Kwasu octowego rozcieńczonego gramów dziesięć, 20 i częściowo dosypuj

Węglanu sodowego kwaśnego dostateczną ilość

(około gramów 60)

...ści do zupełnego wysycenia.

Ogrzewa się roztwór aż do zupełnego wypędzenia ...kwasu węglowego, potem wrzący jeszcze przecedza i w łaźni ...wodnej podparowuje, dopóki się powłoka krystaliczna nie ...pokaże. Kryształy po odebraniu i po powtórnem podpa... ...rowaniu otrzymane i na powietrzu wysuszone przechowuj:

Kryształy bezbarwne, w częściach trzech wody zimnej ...rozpuszczalne w dwóch wyskoku wrzącego.

Roztwór wodny od kwasu siarkowodorowego mącić się nie ...powinien, z chlorkiem baru lub z azotanem srebrowym ...z octanem kwasu azotowego ma tworzyć zaledwie ślady ...osadu.

Natrium boracicum. Boran sodowy. Boraks.

Natrum boracicum. Natrum boricum. Boras Sodae.

Borax Separata. Borax Veneta.

Są to kryształy pryzmatyczne, bezbarwne, na po... ...wietrzu wietrzejące i w masę gąbczastą — Boraks palony, Borax usta — przechodzące. Rozpuszczają się w dwunastu

częściach wody zimnej, we dwóch wrzącej.

Kwas siarkowodorny roztworu wodnego mącić nie powinien.

Natrium carbonicum crystallisatum.

Węglan sodowy krystaliczny.

Natrum carbonicum. Carbonas Sodae. Alcali minerale. Sal Sodae.

Kryształy romboidowe, bezbarwne, na powietrzu szybko wietrzejące, w dwóch częściach wody zimnej, w każdej ilości wody wrzącej rozpuszczalne.

Roztwór wodny, zobojętniony kwasem chlorowodorowym zobojętniony, nie powinien rozszerzać woni kwasu siarkowodorowego ani siarkawego, ani też siarki osadzać, ani mącić się od kwasu siarkowodorowego. Nie powinien być zanieczyszczonym ani chlorkiem sodu ani też siarczanem sodowym, gramów dziesięć soli powinny zobojętniać 69·8 gramów roztworu alkalia mierzącego.

Kryształy drobno potłuczone i w ciepłém miejscu na wolne powietrze wystawione utracają prędko część dzie

się tylko swego ciężaru. Proszek powstały powinien się w szafie znajdować pod marką:

Natrum carbonicum dilapsum (siccum),

Węglan sodowy zwietrzały.

Tinctura Rhei aquosa.

Natrium hydro-carbonicum.

Węglan sodowy kwaśny.

Natrum bicarbonicum. Bicarbonas Sodae sive Natri. Carbonas Sodae acidulus. Bicarbonas natricus.

Kawałki krystaliczne, matowe, na powietrzu nie zwietrzające, w trzynastu częściach wody rozpuszczalne.

Sto gramów węglanu sodowego kwaśnego prze żarze-nie pozostawiają najmniej gramów osiem, które do zupełne-go zobojętnienia wymagają 95·0 gramów rozczynu alka-lia mierzącego.

Pastilli e Natrio bicarbonico. Potio Magnesiae citricae effervescens. Pulvis aërophorus. Pulvis aërophorus Seidlitzensis.

Natrium phosphoricum. Fosforan sodowy.

Natrium phosphoricum. Phosphas Sodae. Sal mirabile perlatus.

Kupną sól oczyszcza się przekrystalizowaniem.

Przedstawia pryzmaty jednoskośne, przezroczyste, jednako prędko wietrzejące, o oddziaływaniu alkalicznem, rozpuszczalne w czterech częściach zimnej wody, we wrzącej części dwóch.

Roztwór wodny chlorkiem barowym badany tworzy osad rozpuszczalny zupełnie w dodanym kwasie chlorowodorowym. Podobnie zachowuje się osad żółty utworzony z azotanem srebrowym przy pomocy kwasu azotowego.

Roztwór wodny z kwasem chlorowodorowym rozcieńczonym i z kwasem siarkowodorowym nie powinien się mącić.

Natrium salicylicum. Salicylan sodowy.

Proszek krystaliczny, bardzo biały, bez woni, o smaku słabo alkalicznym, bardzo łatwo we wodzie, łatwo we wyskoku rozpuszczalny. Roztwór wodny ma być bezbarwny, nie opuszczać osadu brunatnego, ani od kwasu siarkowego

wyprażonego barwy czerwonawej przybierać.

Przechowuje się w naczyniu szklannem szczelnie zamkniętem w miejscu zaciemnionem.

Natrium silicicum. Krzemian sodowy.

Ma mieć ciężar gatunkowy 1·4. Z czwartą częścią wyskokiem 90% ciężaru swego zmięszany opuszcza osad, brak którego świadczy o obecności wol wolnego wodnika sodowego. Poprawia się taki preparat gotowaniem razem ze świeżo osadzonym kwasem wodokrzemowym.

Natrium sulfuricum crystallisatum.

Siarkan sodowy krystaliczny.

Natrum sulfuricum crystallisatum. Sulfas Sodae. Sal mirabilis Glauberi.

Kupną sól przekrystalizowaniem oczyszcza się.

Tworzy kawałki krystaliczne wietrzejące, przy ciepłocie 33° w trzeciej części rozpuszczalne.

Roztwór wodny siarczkiem amonu badany nie powinien tworzyć osadu, co także odnosi się do kwasu siarkowodorowego.

Siarkan sodowy w powietrzu suchem wystawiony utraca

prawie połowę swego ciężaru i na biały proszek rozp-
da, który się w rozpisie znajdować powinien pod nazwą:
Natrium sulfuricum dilapsum (siccum). Sal mirabilis
dilapsus, Siarkan sodowy zwietrzały (suchy).

Nux moschata. Gałka muszkatowa.

Myristica moschata Linn., patrz: Macis.

Nasienie Muszkatowca (Nux moschata) przedsta-
wia się jako orzech jajowaty, w 2½ centimetra długo-
ści, zewnątrz poziałkowany, często na zewnątrz jak bia-
łym proszkiem obsypany, wewnątrz jasno brunatnawy, prze-
tkany (brudno pomarańczowo ubarwionemi narośłami wewnętrznej
skórki nasiennej; o woni przyjemnie aromatycznej, właś-
ciwej, o smaku palącym aromatycznym. Gałki spleśniałe
lekkie, robaczywe, o smaku i woni słabej, pochodzące z My-
ristica fatua Houtt. ~~o formie wydłużonej~~ wyróżniające
się formą podłużną i większą długością odrzucają się.

Aqua aromatica spirituosa. Electuarium aroma-
ticum. Spiritus aromaticus.

Nux vomica. Wronie oko.

Strychnos Nux vomica Linn., Kulczyba Wronie Oko., drzewo w Indyach Wschodnich rosnące. Loganiaceae, Patatowate.

Nasienie (Nux vomica) tarczowate, do dwóch i pół centimetra szerokie, dwa milimetry grube, często lekko zakrzywione, na obwodzie wypukłe, zaś środku wgniecione, okryte włoskami bardzo drobnemi, jedwabistemi, szarawo-żółtemi, przylegającemi; składają się z powłoki delikatnej, ściśle przylegającej i z białka rogowatego, białawego lub szarawo żółtawego, dwudzielne, zamykającego zarodek u nasady, bezwonnego, bardzo gorzkiego.

+ Extractum. + Tinctura.

Oleum Amygdalarum dulcium.

Olej z Migdałów słodkich.

Weź: Migdałów słodkich dowolną ilość.

Sproszkowane i we worki wsypane, wyciśnij powoli

lekko, potem silnie. Olej przez bibułę przesączony przechowywaj.

Ma być jasnym, o barwie jasno-żółtej, czerwonawy, o smaku łagodnym, nie zjełczałym, nie wysychający, na zimnie nie gęstniejący.

Ceratum Cetacei. Unguentum emolliens.

Oleum Anisi. Olejek z Anyżku.

Z owoców anyżu przez przekroplenie otrzymany ma być jasnym, bezbarwnym lub słabo żółtawym, po części w masę krystaliczną przy ciepłocie 6-10° przechodzić, we wyskoku 90% częściowo dość lub zupełnie rozpuszczać się.

Kropla olejku na bibułę puszczona nie powinna zostawić tłustej ~~trwał~~ plamy, we wyskoku nie rozpuszczalnej; przy powolnie ~~wzgar~~ wzmagającem się cieple ma się ulatniać nie pozostawiając żadnej reszty lub tylko bardzo małą; kawałeczek chlorku wapniowego topionego wielkości grochu z olejkiem złożony nie ma się ani rozpływać ani mięknąć.

N.B. Olejki eteryczne względem prób tak się zachowują jak olejek z anyżku

Oleum Aurantiorum corticum.

Olejek z Pomarańczowych skórek.

Ma być jasnym, żółtawym, o smaku przyjemnie aromatycznym obok pewnej goryczki, powinien się rozpuszczać w pięciu częściach wyskoku 90%.

Z czasem opuszcza cząstki krystaliczne we wodzie i wyskoku rozpuszczalne.

Oleum Aurantii florum.

Olejek z kwiatu Pomarańczy.

Oleum Neroli.

Olejek świeży bezbarwny, rzadko ciekły, z czasem żółt-niejący, potem brunatno żółty, łatwo w równej części wyskoku rozpuszczalny.

Balsamum Vitae Hoffmanni.

Oleum Bergamottae. Olejek z Bergamotki.

Ma być prawie jasnym, o smaku gorzko aromatycznym z pewną ostrością, w pół części wyskoku 90% jasno rozpuszczalny.

Przez dłuższy czas przechowywany opuszcza masę kry-
staliczną we wszystkich trudniej rozpuszczalną.

Sapo sulfuratus. Unguentum pomadinum.

Oleum Cacao. Masło kakaowe.

Oleum Cacao unguinosum. Butyrum Cacao.

Nasiona kakaowe wolno prażone, obtłuszczone i o-
czyszczone, w zwykłym żelaznem ogrzanem na masę ro-
zarte (do worka wsypane) wyciskają się (silnie) w prasie o płytach ogrzanych. Pod
masa na wolnem cieple stopiona i przez białą bibułę
przecedzona w łubianki się wylewa.

Ma być białem lub żółtawo białem, o przyjemnej woni
nasion kakaowych, o smaku łagodnym, w zwykłej ciepłości
kruchy, w wolnem cieple (+30°) bez pozostałości rozpuszczalny.

Oleum cadinum. Olej z Jałowca empyreumatyczny

Oleum Juniperi empyreumaticum.

Olej empyreumatyczny, otrzymany przez przepędzenie z drze-
wa Juniperus Oxycedrus Linn., ciemno brunatny, gęsty,
do smoły płynnej podobny.

Oleum camphoratum. Olej kamforowy.

Weź: Kamfory proszkowanej gramów dwadzieścia pięć, 25

rozpuść w

Oliwy gramów siedmdziesięciu pięciu. 75

Oleum Carvi. Olejek z Kminku.

Olejek bezbarwny albo żółtawy, rzadko ciekły, z czasem

gęstniejący, w równej części wyskoku 90% rozpuszczalny.

Oleum Caryophillorum. Olejek z Goździków.

Bywa jasnym, bezbarwnym lub słabo żółtawym,

o woni bardzo przenikliwej, o smaku piekącym aroma-

tycznym, we wyskoku i w kwasie octowym łatwo rozpusz-

czalnym.

Balsamum Vitae Hoffmanni. Unguentum pomadinum.

Oleum Cinnamomi. Olejek z Cynamonu.

Bywa żółtawym, jasnym, we wyskoku łatwo rozpuszczal-

nym.

Balsamum Vitae Hoffmanni.

Oleum Citri. Olejek z Cytryny.

Oleum de Cedro.

Ma być jasnym, rzadko ciekłym, w ciedniu częśc… wyskoku 90% rozpuszczalnym, łatwo mięszającym się z o… jami tłustemi.

Balsamum Vitae Hoffmanni. Potio Magnesiae cit… rae effervescens.

Oleum Crotonis Tiglii. Olej z Krocienia.

Olej z nasion Krocienia otłuszczonych wyprawowany… bywa jasnym, gęstawym, o barwie brunatno żółtej, … o nieprzyjemnej woni, mdłej, o smaku ostrym. Rozpuszcz… się w 36 częściach wyskoku, łatwiej w eterze.

Oleum Foeniculi. Olejek z Kopru.

Usuwa się własnościami podobnemi do olejku z anyżu…

Oleum Hyoscyami foliorum coctum

Olej z liśćmi Lulku gotowany.

Weź: Świeżych liści Lulku gramów pięćset, 500 …

Oliwy gramów dwa tysiące. 2000

Gotuj aż do zniknięcia wilgoci a wyprasowany i przecedzony zachowaj.

Oleum Jecoris Aselli. Olej z wątroby Wątłusza. Tran rybi. Oleum Jecoris Aselli flavum.

Ze świeżej wątroby Wątłusza plamistego, Gadus Morrhua Linn., i Miętusa, Gadus Callarias Linn., i innych gatunków Gadus zamieszkujących morza północne dobrowolnie wypływający lub przy wolnem cieple otrzymany olej tłusty, gęstawy, przeźroczysty, o barwie żółtej lub złotej, o woni lub smaku słabym, rybę przypominającym. Nie powinien być zjełczałym, ani mętnym, ani też ciecz, otrzymana przez wstrząśnienie oleju z kwasem octowym rozcieńczonym i przecedzona, barwić się nie powinna żółto z chromianem potasowym, ani też osadu (białego) dawać z kwasem siarkowym.

Oleum Juniperi. Olejek z Jałowca.

Ma być jasnym, bezbarwnym, nadto ciekłym, o woni właściwej aromatycznej. Rozpuszcza się w dziesięciu częściach

wyskoku 90%.
Ungentum aromaticum. Ungentum Juniperi.

Oleum Lauri. Olej z Lauru.

Olej ze świeżych nasion lauru przysposobiony za pomocą gotowania z wodą i wyprasowania. Ma być zielonawym, o rozwieścistości nadrej maści, ziarnisty, o woni laurowej, aromatycznej, o smaku gorzkim; rozpuszczalny w półtorej części eteru.

Ungentum aromaticum.

Oleum Lavandulae. Olejek z Lewandy.

Bywa żółtawym, jasnym, nadto ciekłym, w alkoholu we wyskoku 90% rozpuszczalnym.

Balsamum vitae Hoffmanni. Linimentum saponato-camphoratum. Spiritus saponatus. Unguentum Sabadillae.

Oleum Lini. Olej lniany

Olej kupny, tłusty, wyciekający na ciepło wyprasowany z nasion lnu bywa gęstawym, jasnym, brunatno żółtym, o woni właściwej, słodkawym, zjełczały, zgęstniały lub zbyt gęsty odrzuca się.

Oleum Macis. Olejek z muszkatowego kwiatu.

Świeżo przysposobiony bezbarwny, z czasem brunatnieje i staje się gęstszy. Z wodą kłóciony rozdziela się na olejek

od wody lżejszy i olejek o woni mdławej. Rozpuszcza się łatwo we wyskoku.

Balsamum vitae Hoffmanni.

Oleum Menthae crispae. Olejek z Mięty kędzierzawej.

Bywa żółtawym, we wyskoku 90% w każdym stosunku rozpuszczalnym.

Unguentum aromaticum.

Oleum Menthae piperitae.

Olejek z Mięty pieprzowej.

Olej jasny, żółtawy, rzadko-ciekły, o smaku pieprzym, chłodzącym, rozpuszczający się w równym ciężarze wyskoku 90%.

Pasta dentifricia. Pulvis dentifricius albus.

Rotulae Menthae piperitae.

Oleum Nucis moschatae.

Olej z Gałki muszkatołowej:

Balsamum Nucistae.

Z nasion Muszkatowca wyprasowaniem otrzymany w Indyach Wschodnich przychodzi do nas w kawałkach czterokątnych, o barwie pomarańczowej i żółtawo białej z czerwonem zmięszanej, o woni i smaku muszkatowym, zupełnie rozpuszczalny w 4 czterech częściach eteru wrzącego, topiący się przy cieple +68°.

Oleum olivarum. Oliwa.

Olej kupny, z ob owoców oliwy na zimno wyprasowany, powszechnie znany, do użytku wewnętrznego wybiera się tylko najczyściejszy (oliwa prowancka), o barwie jasno żółtej, o smaku delikatnym, o woni prawie żadnej.

Emplastrum Cantharidum. Emplastrum Cerussae. Emplastrum de Meliloto. Emplastrum Minii adustum. Emplastrum saponatum. Linimentum ammoniatum. Oleum camphoratum. Oleum Hyoscyami foliorum coctum.

Oleum Ricini. Olej z Rącznika.

Oleum Palmae Christi. Oleum Castoris.

Z nasion rącznika obłuszczonych wyprasowany by

tłustym, jasnym, gęstawym, bezbarwnym albo żółtawym, o smaku łagodnym, bez woni, w każdym stosunku w wyskoku rozpuszczalnym.

Wraca się olej zbyt gęsty, zjełczały i ostry.

Oleum Rosarum. Olejek z Róż.

Bywa prawie bezbarwnym, gęstawym, ścinającym się w zimnie, o woni bardzo przenikliwej, rozpuszczalny w 33 częściach wyskoku 90% przy ciepłocie 22°.

Oleum Rosmarini. Olejek z Rozmarynu.
Oleum Anthos.

Olejek jasny, rzadko ciekły, bezbarwny lub żółtawy (rozpuszczalny w każdym stosunku we wyskoku 90%), czasem opuszczający małą ilość osadu.

Linimentum saponato-camphoratum. Unguentum aromaticum.

Oleum Sinapis aethereum
Olejek z Gorczycy eteryczny.

Allylii Sulfocyanidum. Allylii Rhodanidum.

Świeży olejek jest ~~bardzo~~ bezbarwnym, jasnym, o woni bardzo przenikliwej ostrej, o smaku piekącym, skórę czerwieni. Ma być ciężaru gatunkowego 1·01, wrze przy ciepłocie 145-148°.

Rozpuszcza się w pięćdziesięciu częściach wody, łatwiej we wyskoku i eterze. Roztwór wodny szybko się rozkłada.

Olejek przez dłuższy czas na światło wystawiony przybiera barwę czerwono-brunatną i opuszcza osad brudno pomarańczowy.

Spiritus Sinapis.

Oleum Terebinthinae rectificatum.

Olejek terpentynowy oczyszczony.

Bywa jasnym, bezbarwnym, w siedmiu częściach wyskoku 90% rozpuszczalnym.

Oleum Valerianae. Olejek z Kozłka.

Olejek żółtawy, początkowo rzadko ciekły, z czasem gęstniejący, ciągnący się, we wodzie mało, ~~w~~ w równej części wyskoku 90% rozpuszczalny.

Olibanum. Kadzidło białe.

Boswellia serrata Colebr., Kadzidla, drzewo w Indyach Wschodnich rosnące. Burseraceae, Osoczynowate.

Sok żywiczny z pnia wykapujący i ~~na~~ na powietrzu zsiadły przychodzi ~~w~~ w ~~granatach~~ ziarnach prawie kulistych lub podłużnych, o wielkości grochu lub orzecha włoskiego, żółto czerwonawych lub biało żółtawych, matowych lub przeświecających, zewnątrz opylonych, kruchych, o złamaniu nieprzeźroczystym, równym. Woń słaba, balsamiczna powszechnie znana na węglach, smaku ostrawy z pewną goryczką.

Emplastrum oxycroceum.

Ononis. Wilżyna.

Ononis spinosa Linn., Wilżyna kolczysta, podkrzew na łąkach i polach pospolity. Papilionaceae, Motylkowe.

Korzeń o wielu głowach, o głowach mocno ze sobą złączonych, gruby ~~na palec~~ jako pióro albo prawie palec, walcowaty, bardzo długi, tęgi i giętki, pod naskórkiem szaro brunatnym ~~a kora~~ i pod korą cienką, brunatną,

(drzewo białe rosnący), opatrzone ~~licznie~~ gęstemi promie-
niami drzewnemi; barwinny, o smaku nieprzyjemnie
cierpkim obok pewnej słodyczy.

+ Opium. Opium
Laudanum. Meconium.

Papaver somniferum Linn., Mak ogrodowy, rośli-
na na wschodzie dziko rosnąca i tam przeważnie hodo-
wana. Papaveraceae, Makowate.

Sok mleczny z niedojrzałych naciętych ~~torebek~~ wypły-
wający, na powietrzu stężały, w Azyi małej stężały. Przy-
chodzi zazwyczaj w plackach ~~płaskich~~ lekko ściśniętych
prawie kulistych, w liście maku owiniętych i zewnątrz
nasionami pewnego szczawiu obsypanych. Świeże są
są miękkie, wewnątrz jasno brunatne, złożone z ziarnek
lub kulek małych na przekroju placków widzialnymi
wypukłości ciemniejszemi, na łamie połyskujące, czerwo-
no brunatne, w wyskoku i w wodzie po części rozpusz-
czalne; o woni mdłej odurzającej i o smaku gorzkim
Opium wysuszone i sproszkowane ma zawierać

w 100 częściach 10 części właściwych zasad, szczegól-
nie morfiny. Co poznaje się w ten sposób:

Dziesięć gramów /10/ suchego i sproszkowanego opium wytrawia się przez 24 godzin dziewięćdziesięcioma częściami /90/ mięszaniny przysposobionej ze sto czterdziestu gramów /140/ wody przekroplonej i z czterdziestu gramów /40/ kwasu chlorowodowego rozcieńczonego; potem powtórnie wymocz dziewięćdziesięcioma gramami /90/ tejże mięszaniny. Pozostałość nierozpuszczona zbiera się na sączku o znanym ciężarze przy suszy. Ciężar jego, jeżeli wzięte do badania opium dobrem było, nie przenosi czterech i pół grama /4½/.

Do roztworu kwaśnego domięszuje się chlorku sodowego proszkowanego gramów dwadzieścia /20/, po rozpuszczeniu którego odstaw mięszaninę na godzin 24 w miejsce zimne. Osad ciągnący się, lepki od cieczy oddziel i roztworem nasyconym chlorku sodowego wymyj. Do cieczy zebranych i razem zmięszanych dodaj amoniaku dostateczną ilość, tak aby go czuć było. Odstaw na 12 godzin, potem morfinę wykrystalizowaną i do ścian naczynia przylegającą oczyszczonym wymywaniem od cieczy wymyj, metą

ilością wody przekroplonej omyj, potem na sączku zbi[erz]
i ~~?~~ na parowniczy porcelanowej wysuszony osad z równą
wagą mięszaniny zrobionej z równych ilości wody przekroplo[n]
nej i kwasu octowego rozcieńczonego, ~~potem~~ wreszcie dodawan[ą]
małą ilość wody przekroplonej rozpuść, o ile się da. Roztwór
przesącz, sączek wymyj; ciecz stąd otrzymana nie powin[na]
przenosić wagi 70–80 gramów. Domięszawszy dostateczną ilość
amoniaku, tyle aby był w nadmiarze, odstaw ciecz na 12
godzin, potem osad powstały na sączku o znanej wadze
zbierz, małą ilością wody dostatecznie wymyj i wysusz. Cięż[ar]
jego ma najmniej wynosić gram ~~?~~ jeden.

Electuarium aromaticum cum Opio. Extractum.
Pulvis Doveri. Tinctura croata et simplex.

Origanum. Lebiodka

Origanum vulgare Linn., Lebiodka pospolita, roś[nie]
na przy drogach i płotach rozmaicie. Labiatae, Wargowe.

Ziele z wierzchołkami kwitnącemi (Herba Origani),
o liściach naprzeciwstojących, ogonkowych, jajowatych,
ostro (lub tępo) zakończonych, ~~tak pr~~ prawie całobrzegich, z obu stron
cokolwiek szorstkawych; o kwiatach w zbitych kłosach, z przy[...]

listkami, ułożonych w zbity baldaszkogron. Woń przenikliwa, smak aromatyczny, gorzkawy.

Species aromaticae.

Oxymel Scillae. Octomiód ckliwicowy.

Weź: Octu z Ckliwicy gramów pięćset, 500

Miodu oczyszczonego gramów tysiąc. 1000

Podparuj w kotle unikając wrzenia do zawiesistości syropku, potem przez worek sukienny przecedzony i oziębiony ustaw w chłodne miejsce w naczyniu zatkanem.

Oxymel simplex. Octomiód zwyczajny.

Weź: Octu gramów pięćset, 500

Miodu oczyszczonego gramów ~~pięćset~~ tysiąc. 1000

Podparuj w kotle na wolnym ogniu do zawiesistości syropku, potem przecedź przez worek wełniany.

Papaver Rhoeas. Mak polny.

Papaver Rhoeas Linn., Mak polny, rośnie między zbożami pospolite. Papaveraceae, Makowate.

Płatki korony (Flores Papaveris Rhoeados) prawie

koliste, miniowo czerwone, u nasady niekiedy oznaczo-
plamą purpurowo-czarniawą, o woni słabej odurzającej;
wysuszone bardzo delikatne, prawie przeświecające, ciem-
purpurowe, prawie bezwonne.

Species pectorales.

Papaver somniferum. Mak ogrodowy.

Papaver somniferum Linn., Mak ogrodowy, zioło ze wschodu pochodzące, u nas bardzo często uprawiane. Papaveraceae, Makowate.

Torebki (Capita Papaveris) przed zupełnem dojrzeniem, dopóki za nacięciem sok mleczny wypływa, zebrane i na wolnem ogniu wysuszone, o wielkości orzecha włoskiego, prawie koliste lub jajowato podłużne, obłe, często szaro omszone, ozdobione znamieniem siedzącem, talerzykowatem, dzielnie promienistem; pod znamieniem otwarte dziurkami; o smaku mdło gorzkim.

Syrupus Diacodii.

Pasta dentifricia dura.

Pasta do zębów twarda.

Wei: Mydła weneckiego sproszkowanego
gramów dwadzieścia, 20
Węglanu wapniowego gramów ośiem, 8
Karminu centigramów dwadzieścia, 0·20
Olejku z Mięty pieprzowej centigramów
pięćdziesiąt 0·50

rozpuszczonych we
Wyskoku 90% gramach trzech. 3
Zrób masę, którą w tabliczki pokrajaną wysusz.

Pasta dentifricia mollis

Pasta do zębów miękka.

Wei: Mydła weneckiego proszkowanego gramów pięć, 5
Węglanu wapniowego gramów dwadzieścia, 20
Karminu centigramów dwadzieścia 0·20
Olejku z Mięty pieprzowej centigramów
pięćdziesiąt 0·50

rozpuszczonych we
Wyskoku 90% gramach dwóch. 2

Zrób masę miękką z

Ulepku zwyczajnego gramami pięcioma. 5

i włóż do naczynia porcelanowego.

Pasta gummosa albuminata.

Ciasto ślazowe.

Pasta Althaeae.

Weź: Gumy arabskiej proszkowanej,

Cukru po gramów pięćset, 500

rozpuść we

Wody studziennej wrzącej gramach pięćdziesięciu. 50

Podparuj do gęstości pasty dodając przy końcu pia-
z dwunastu białek.

Wśród nieustannego mięszania podparowuj, dopó-
kąd kawałeczek masy wyjęty z łopatki drewnianej mięszając sp-
wa i do palców nie przylepia się a wtedy dodaj

Wody z kwiatu Pomarańczy

gramów pięćdziesiąt. 50

Masa ostawiona jeszcze przez krótki czas na
ogniu wylewa się na deskę posypaną krochmalem
i w miejscu suchem ustawia.

Ma być biała, zbytnio nie miała, w ustach łatwo rozpuszczająca się.

Pasta Liquiritiae flava

Ciasto lukrecyjowe żółte.

Weź: Kupnej Lukrecyi w laskach, we wodzie rozpuszczonej i przecedzonej gramów sto dwadzieścia, 120

Gumy arabskiej

Cukru po gramów tysiąc. 1000

Z dostateczną ilością wody studziennej i z białkami zwodzierstu jej zrób pastę przez wolnego podparowywania, do której przy końcu dodaj roztartych

Wanilii gramów dwa, 2

Cukru gramów piętnaście. 15

W tabliczki pokrajaną przechowaj.

Pastilli e Natrio hydro-carbonico.

Cukierki z dwuwęglanem sodowym.

Pastilli Bilinenses (de Vichy).

Weź: Węglanu sodowego sproszkowanego gramów trzy,
Cukru sproszkowanego gramów osiemdziesiąt pięć,
Wody przekroplonej dostateczną ilość,
aby zrobić masę, z której utwórz cukierków trzydzieści.

Petroleum rectificatum.

Olej skalny oczyszczony.

Ciecz otrzymana przez przekroplenie oleju skalnego rodzimego, jasna, bezbarwna, c. wł. gat. 0·75–0·77, wrząca w ciepłocie około 85°. We wodzie nierozpuszczalna, trudno rozpuszcza się we wyskoku, łatwo w eterze i w różnych olejach tak tłustych jako i lotnych.

Pillulae laxantes.

Pigułki przeczyszczające.

Weź: Aloesu sproszkowanego gramów osiemdziesiąt;
Kłączów Jalapy " gramów sześćdziesiąt,
Mydła lekarskiego " gramów dwadzieścia,
Owoców Anyżku " gramów dziesięć.
Zmieszaj i zrób pigułki ciężaru centigramów dwadzieścia.

Pix liquida. Smoła płynna.

Resina empyreumatica liquida.

Towar kupny, otrzymywany przez przepalenie drze-
ukowego, przedstawia ciecz gęstą, cięższą od wody, oleistą,
o barwie czarno brunatnej, przeświecającą, o woni empyreu-
matycznej, woń kreozotu rozszerzającej, o smaku mdłym
gorzkim, w usta palącym.

Sapo picis. Unguentum ~~[illegible]~~ sulfuratum.

Plumbum aceticum.

Octan ołowiany.

Saccharum Saturni. Acetas Plumbi acidulus.

Bywają to kryształki bezbarwne, we wodzie zimnej
łatwo rozpuszczalne z pozostawieniem małej tylko
reszty. Przechowują się w naczyniach dobrze zatkanych.

Plumbum aceticum basicum solutum.

Octan ołowiany zasadowy rozpuszczony.

Acetum Lithargyri. Subacetas plumbicus. Acetum
Plumbi. Acetum Saturni. Extractum Saturni. Li-

quor Plumbi subacetici. Plumbum hydrico-a-

ticum solutum.

Weź: Octanu ołowiawego gramów trzysta. 30

Rozetrzej z

Tlenku ołowiowego proszkowanego gramami stu. 10

Zmięszane wsyp do flaszki zawierającej

Wody przekroplonej gramów tysiąc. 100

Stoją tak we flaszce często kłócone, aż barwa ro-

osadu w białą się nie zamieni i tylko mała ilość

rozpuszczoną nie zostanie.

Ciecz przesączona ma być ciężaru gatunkowego

1·23-1·24 a przechowuje się w naczyniu dobrze zatkan-

Ma być prawie bezbarwnym, o oddziaływaniu ob-

jętnem a za dodaniem amoniaku przesączony ma ty-

bezbarwnym pozostawać.

Aqua plumbica. Aqua vegeto-mineralis Goula-

di. Unguentum Plumbi acetici.

Plumbum aceticum solutum.

Octan ołowiowy rozpuszczony.

Saccharum Saturni solutum. Acetas Plumbi acidu-

lus solutus.

Weź: Octanu ołowiowego gramów trzydzieści; 30

Wody przekroplonej gramów sto osiemdziesiąt. 180

Rozpuścić i w naczyniu zatkanem przechowywać.

Plumbum carbonicum.

Węglan ołowiowy.

Cerussa.

Jestto masa bardzo biała, w kwasie octowym z burzeniem zupełnie rozpuszczalna. Roztwór za pomocą kwasu azotowego rozcieńczonego otrzymany, z kwasem siarkowodorowym osadzony i przesączony nie powinien mącić od węglanu sodowego.

Emplastrum Cerussae. Unguentum Cerussae.

Plumbum hyperoxydatum rubrum.

Nadniedokwas ołowiu. Minia.

Minium.

Rozpuszczać się powinien zupełnie w kwasie azotowym rozcieńczonym wobec kwasu szczawiowego i wody wrzącej.

Emplastrum Minii adustum.

Plumbum oxydatum. Tlenek ołowi

Lithargyrum.

Przedstawia się jako masa czerwono-żółtawa, łuskowatą, rozpuszczająca się zupełnie w kwasie azoto rozcieńczonym.

Z kwasem siarkowym rozcieńczonym strącona c iecz, która przesączona od nadmiaru amoniaku nie ma przybierać barwy niebieskiej, ani osadu czerwono-brunat go osadzać.

Emplastrum Diachylon simplex.

Potio Magnesiae citricae effervescens.

Napój burzący z cytrynianem magnezowym.

Lemoniada magnezyowa.

Potio citrica purgans. Limonade purgative

Weź: Kwasu cytrynowego gramów dwanaście, 1

Węglanu Magnezowego gramów siedem, 7

rozpuść we

Wody przekroplonej gorącej gramach trzystu, 30

potem rozpuść

Cukru proszkowanego gramów czterdzieści 40

mięszaninę tę z

Olejku cytrynowego kroplą jedną.

Ciecz przecedzoną i ociębioną wlej do odpowiedniej

flaszki i dodaj

Węglanu sodowego kwaśnego w kawałku

gram jeden i pół. 1·5

Flaszkę natychmiast zatkaj korkiem i tego w ten

sposób obwiąż, jak wszystkie flaszki zawierające mięsza-

niny burzące zakorkowanymi i obwiązywanymi być winny.

Pulpa Cassiae. Powidło z Kasyi.

Weź: Kasyi rurkowej dowolną ilość

Wyjmij gąszcz z przegrodami poprzecznymi i nasiona-

mi za pomocą kopystki i wymyj

Wody studziennej ciepłej dostateczną ilością.

Przepuść przez sito włosiane i zgęść ostrożnie przez

podparowywanie w naczyniu porcelanowem do zawiesistości

wyciągu ciekłego, ponczem dmieszaj do

Powideł części trzech

Cukru część jedną

i zagęść przez podparowanie w łaźni wodnej do należytej gęstości powideł.

Ma być o woni miodowej, o smaku przyjemnie słodkim i nie ma wykazywać żadnych śladów zanieczyszczeń metalicznych.

Pulpa Tamarindorum Depurata.

Powidła z Tamaryndów oczyszczone.

Weź: Powideł z Tamaryndów gramów dwa tysiące, 2000 zapar

Wody studziennej wrzącej gramów dwoma tysiącami, 200 odstaw i często mięszaj się do rozmiękczenia się ich. Rzecz przez sito włosiane przetarty wyparuj w naczyniu porcelanowem do gęstości wyciągu gęstego, potem na każde trzy części powideł domięszaj cukru proszkowanego części jedną i przez podparowanie zagęść do należytej gęstości powideł.

Electuarium Lenitivum.

Pulvis aërophorus. Proszek burzący.

Weź: Węglanu sodowego kwaśnego sproszkowanego gramów dwa. 2

Daj do papieru niebieskiego.

Weź: Kwasu winowego sproszkowanego drobno gram jeden i pół. 1·5

Daj do papieru białego.

Pulvis aërophorus Seidlitzensis.

Proszek burzący seidlicki:

Seidlitz Powder Anglorum.

Weź: Winianu potasowo-sodowego drobno sproszkowanego gramów dziesięć, 10

Węglanu sodowego kwaśnego drobno sproszkowanego gramów trzy. 3

Zmięszane daj do papieru niebieskiego.

Weź: Kwasu winowego drobno sproszkowanego gramów trzy. 3

Daj do papieru białego.

Pulvis dentifricius albus.

Proszek do zębów biały.

Weź: Proszku z korzenia fijołkowego,

" Węglanu magnezowego po gramów pięć,

" Węglanu wapniowego gramów czterdzieści;

Olejku z Mięty pieprzowej rozpuszczonego w ma[łej]

ilości wyskoku kropel cztery.

Zmięszaj.

Pulvis dentifricius niger. Proszek do zębów czarny

Weź: Proszku z kory Chiny królewskiej

" z liści Szałwii

" z Węgla drzewnego wypalonego po gramów

dwadzieścia.

Zmięszaj.

Pulvis Doveri. Proszek Dowera.

Weź: Proszku z (Wymiotnicy korzenia),

" z Opium po gramów pięć,

Proszku z Cukru gramów czterdzieści. 40

Zmięszaj długo mieszając.

Pulvis gummosus. Proszek gumowy.

Weź: Skrobi,

Proszku z korzenia Lukrecyi

po gramów pięćdziesiąt, 50

" z Gumy arabskiej

" z Cukru po gramów sto. 100

Zmięszaj.

Punica Granatum. Granatowiec.

Punica Granatum Linn., Granatowiec, drzewo na Wschodzie dziko rosnące, w Europie południowej hodowane. Myrtaceae, Mirtowate.

Kora z korzenia (Cortex Granati radicis) przedstawia kawałki rzemienkowate lub zwinięte różnej wielkości, od pół do jednego milimetra grube, na zewnątrz szorstko-brodawkowate, mniej więcej bruzdowane, szarawo i brunatnawo żółte, wewnątrz zielonawo żółte, nie promieniste; o powierzchni wewnętrznej jasno cynamonowej, gładkiej lub opa-

trowej drzazgami drewnemi drobnemi przylegającemi żółtawo białemi; o złamie równym; o smaku nieprzyjemnym, gorzkawym, szczypiącym.

Extractum.

Pyrethrum. Zębownik.

Anacyclus Pyrethrum DC., Zębownik, roślina z morza Śródziemnego, szczególnie w Algierze dziko rosnąca i uprawiana. Compositae, Złożone.

Korzeń (Radix Pyrethri) przychodzi w kawałkach walcowatych, o grubości pióra gęsiego do palca, różnej długości, pomarszczonych, na zewnątrz szaro brunatnych, na wewnątrz biało żółtawych. Korzeń żuty sprawia mocne ostre i silne ślinienie.

Tinctura Spilanthi oleracei composita.

Quassia. Gorzciel.

Quassia amara Linn., Gorzciel lekarski, drzewo w Ameryce podzwrotnikowej rosnące. Simarubaceae, Biguncznikowate.

ci Drzewo z pnia i gałęzi; Lignum Quassiae suri-
ynamense. Bywa białawem lub żółtawem, lekkie,
na przekroju poprzecznym prążkowane promieniami
drzennymi i pierścieniami dośrodkowymi, nawet pod s-
zkłem powiększającem bardzo wąskiemi; o kawałkach
walcowatych do ośmiu centimetrów grubych, okrytych
korą delikatną, łatwą do oddzielenia lub pozbawio-
nych kory o smaku bardzo gorzkim. Nie nabywa się
tępnej krajanki ani Drzewa Gorzela jamajceńskie-
go z Picraena excelsa Lindl. pochodzącego, które
znachodzi się w pniach do trzech decimetrów grubych,
w promieniach rdzennych i pierścieniach dośrodko-
wych ~~na~~ szerszych na przekroju poprzecznym, gołem
okiem łatwo dostrzegalnych, okrytych grubą drewniastą
korą.

Extractum.

Quercus. Dąb.

Quercus pedunculata Ehrh. et Quercus sessiliflo-
ra Sm., Dąb długoszypułkowy i Dąb krótkoszypułkowy,

Drzewa dziko rosnące. Cupuliferae, Łuszczakowate.

Kora z pni młodszych, zdjęta na wiosnę przed rozwinięciem się liści, do dwóch milimetrów gruba, od zewnątrz krucha, od wewnątrz twarda, więzkowato włóknisty; o oskórni bardzo cienkiej łatwo dającej się oddzielić, połyskującej, o barwie szaro srebrnej lub szarawo brunatnej; o korze środkowej brunatnej; o łyku żółtawym lub żółtawiejącym, na przekroju poprzecznym wszystko kwadratowo podzielonem, potem w cienkie, wszystkie giętkie warstwki włóknem; o woni żadnej, o smaku ściągającym gorzkim.

Nasienie o dwóch liścieniach, płasko wypukłych, grubych, chrząstkowato-mięsistych, zewnątrz siatkowatych, jasno brunatnych, wewnątrz białawych lub żółtawych, o smaku cierpkim, ściągającym. Wrzuca się nasiona nie dojrzałe, robaczywe lub przez wieko zepsute.

Nasiona dębów na wolnem ogniu wysuszone, w naczyniu żelaznem wśród mieszania tak długo prażone, dopóki barwy brunatnej nie przybiorą i staną się kruchemi, dają Semina Quercus tosta, Kawę żołędziową

…dniową, zwane także Glandes Quercus tostae. Się bio-
…ne utłuc na grubszy proszek.

Ratanka. Ratania.

Krameria triandra Ruiz et Pav., Partwin
…trójpręcikowy, podkrzew w Peruwii rosnący. Polygaleae,
…Krzyżownikowate.

Korzeń drzewiasty o pniu grubszym, u góry z kilku głów
…łożony, u dołu gałęzisty; o gałęziach długich, nawet bardzo
…długich, do półtora centimetra grubych, walcowatych,
…stających albo, jako się często zdarza, że są to same
…gałęzie od pnia odcięte; o korze części razy cieńszej od
…drewna, dającej się łatwo oddzielić, o złamie włóknistym;
o barwie naskórka brunatno czerwonej, a pod nią leżącej
…kory świeżo fioletowej; o smaku silnie ściągającym,
…gorzkowym; część drzewna biała, żółta lub cynamonowa,
…złamie bez smaku, bardzo delikatnie promienista i poro-
…wata. Nie przyjmuje się korzenia z kory obnażonego
…jakoteż korzenia należącego do innych gatunków Krame-
…ria, jako to granatyjskiego, z Texas i z Brazylii.

Extractum. Tinctura.

Resina Jalappae. Żywica jalapowa.

Magisterium Jalappae.

Weź: Korzeni ~~Jal.~~ Wilca drobno tłuczonych

gramów pięćset. 500

Zalej

Wody wrzącej studziennej dostateczną ilością,

~~wytrawiaj~~ mocz przez dwa do trzech dni, potem wyciśnij i wysusz

Na wysuszone nalej

Wyskoku 90% gramów tysiąc. 1000

Po wytrawieniu 24-godzinnem ciecz zlej, pozostałość wyprasowaną wytrawiaj ponownie taką samą ilością wyskoku i to wytrawianie do trzeciego razy powtórz.

Z nastojów przecedzonych zmięszanych oddzielaj wyskok przekropleniem z łaźni wodnej.

Pozostałość wlej do wrzącej wody przekroplonej i gotuj aby wyskoku ślady ostatnie wypędzić, poczem żywicę od wody nad nią będącej oddziel, wodą przekroploną dokładnie wymyj a wymytą daj do naczynia porcelanowego i ogrzewaj w łaźni wodnej, aż ciecz wyjęta i oziębiona kruchą

nie stanie się.

Utłuczoną w laseczki przechowaj.

Ma mieć złam ~~świecący~~, połyskujący, o barwie żółto brunatnej; ~~Kawa~~ ma być kruchą i rozpuszczać się łatwo we wszystkim, mniej w eterze; w olejku terpentynowym nie ma być ~~cał~~ rozpuszczalną.

Resina Pini. Żywica sosnowa.

Terebinthina cocta.

Ma być żółtawą, zupełnie rozpuszczalną we wszystkim.

Rheum. Rzewień. Rebarbarum.

Rheum palmatum Linn., Rzewień dłoniasty, i prawdopodobnie inne gatunki Rheum dziko rosnące w górach północno-zachodnich Chin. Polygoneae, Rdestowate.

Korzeń (Radix Rhei, Radix Rhabarbari) pozbawiony kory i pokrajany w kawałki wielkości bardzo się różniące przedstawia kawałki różnokształtne, przedziurawione często przez całą masę albo tylko do połowy, na zewnątrz ~~czas~~ często jasno żółto opylone, na wewnątrz

markowato białe i czerwone, o łamie szorstkim; od-
znają się białą masą i czerwonemi promieniami lub mniej
więcej brunatnymi, rozmaicie a przeważnie nieregularnie
pokrzywionymi i przebiegającemi. Żute trzeszczy między
zębami i barwią zaraz ślinę na żółto; woń właściwa,
aromatyczna, smak mdło-gorzkawy. Odrzuca się korzeń
stary, zepsuty, lekki i gąbczasty równie jak zbyt twardy
ciężki i drewniasty, spleśniały, czerwiawy. Proszek ma
być mocno żółty, prawie o barwie szafranu, ma za-
wierać czarne, dobrze wykształcone kryształki szczawia-
nu wapniowego i kropelki przybierające barwę purpurową
za dodaniem ługu potasowego rozpuszczonego, co
pod mikroskopem widzieć i poznać można. Temi cechy
oznakami łatwo rozróżnia się od proszku gatunków korzeni rze-
wienia uprawianych w Europie.

Syrupus Rhei. Tinctura Rhei aquosa. Tinc-
tura Rhei vinosa Darelli.

Roob Juniperi. Gęszcz jałowcowy.

Weź: Owoców jałowca dojrzałych świeżych dowolną ilo-

Utłuczone gotuj ze

Wody studziennej dostatecznej ilości,
dopóki nie zmiękną, poczem wypraszy.
Cieczy przedtem oczyszczoną podparuj do na-
częściowości miodu, potem po dodaniu na każde trzy
części soku zagęszczonego dodaj jedną część cukru i
na wolnym ogniu zagęść odpowiednio.

Roob Sambuci. Gąszcz bzowy.

Weź: Świeżych owoców Bzu dowolną ilość,
ogrzewaj mięszając aż do zawrzenia, potem cieczy przez
sito przepuść a pozostałość do worków płóciennych
daną w prasie wyciśnij. Soki wyprasowany i oczyszczo-
ny gotuj do gęstości wyciągu gęstego a wtedy na
każde dziewięć części zagęszczonego soku dodaj część
jedną cukru i na wolnem ogniu podparuj nieustan-
nie mięszając ~~zawrze~~ do gęstości gąszczu.

Electuarium lenitivum.

Rosa. Róża

Rosa centifolia Linn., Róża stulistna, przez
wszczepienie odmiana Rosa damascena, Róża damasceńs-

ska, wschodnie krzewy, u nas bardzo często uprawiane
Rosaceae, Różowate.

~~Płatki~~ Korona (Flores Rosarum) wielopłatko-
wa w czasie kwitnienia zerwana i szybko wysuszo-
na, o smaku ściągającym, o woni w stanie suchym
słabej, przyjemnej.

Mel rosatum.

Rosmarinus. Rozmaryn.

Rosmarinus officinalis Linn, Rozmaryn pospo-
lity, krzew w Europie południowej dziko rosnący,
w ogrodach często chodowany. Labiatae, Wargowe.

Liście (Folia Anthos) wąsko liniowato lan-
cowate, sztywne, gruczołkowate, ołkpione, o brzegu
ostym zwinięte, od góry ciemno zielone, pomarszczone,
w środku rowkowane, od spodu biało omszone, o nerwie
wystającym, o woni aromatycznej ciężkiej, kamforowej,
o smaku na świeża ostrym, terpentynowatym, łagodniejszym u suchych.

Acetum aromaticum. Spiritus aromaticus.

Rotulae Menthae piperitae.

Cukierki miętowe.

Weź: Cukierków z cukru samego gramów siedemdziesiąt, 70

Zwilż mieszaniną z

Olejku ~~miętowego~~ z Mięty pieprzowej

Wyskoku 90% po kropel trzydzieści.

Wysuszone zachowaj w naczyniu szklannem dobrze zatkanem.

Sabadilla. Nasiona kichawcowe.

Schoenocaulon officinale A. Gray, Kichawiec pospolity, roślina na Andach meksykańskich dziko rosnąca i uprawiana. Melanthaceae, Ciemiężowate.

Owoce (Semen Sabadillae) są to (trzy) trzy strączkowate, papierowate, szaro-żółtawe, pękające na szczycie, łatwo otwierające się, podłużne, zaostrzone, około dwunastu milimetrów długie, o nasionach bardzo często wypadłych, podłużnych, prawie okrągłych, czystych,

~~stąd o~~ ostro zakończonych z jednej strony, zmarszczonych, połyskujących, brunatno czarnych, wewnątrz białawych, cztery do sześciu milimetrów długich, i gryzione sprowadzają silne (bardzo) drażnienie na języku. Owoce napełnione owocami ostrożnie się przechowuje.

Unguentum.

+ Sabina. Sawina

Juniperus Sabina Linn., Sawina, krzew na górach w środkowej i południowej Europie rosnący, nie rzadko hodowany. Cupressineae,

Wierzchołki (Frondes Sabinae) przedstawiają gałązki ścieśnięte, o liściach bardzo krótkich, albo po cztery dachówkowato ułożonych, łuskowatych, tępawych, prostopadle spłaszczonych (var. Cupressifolia), albo lekko oddalonych, spłaszczonych (var. Tamariscifolia), oznaczonych na grzbiecie gruczołkiem podłużnym wciśniętym, o woni rzeźkiej, o smaku żywiczno-gorzkim balsamicznym. ~~Stałe wonią.~~ Przechowuje się starannie i nie dłużej nad rok

Wróżniają się wonią słabszą i gałązkami więcej rozszerzonemi dwierzchołki z Sabina virginiana Berg, któremi często bywa zmięszaną.

Saccharum. Cukier.

Wybierać należy najbielszy, suchy.

Saccharum lactis. Cukier mleczny.

Z serwatki mleka krowiego przyrządzony znachodzi się w kawałkach krystalicznych albo w masach walcowatych zbitych z kryształów pryzmatycznych, przeświecających, białawych, bezwonnych, między zębami trzeszczących smaku słodkawym. Rozpuszczają się we dwóch częściach wody wrzącej i powoli w szesciu zimnej. (Cukier mlekowy o woni zjełczałej i o barwie żółtej odrzuca się.

Salep. Salep.

Orchis Morio L., Storczyk samiczy i inne gatunki rodzaji z rodziny Storczyków w Azyi i w Europie rosnących.

Korzeń (Radix Salep) korzeniowe podłużne lub ja-

jowate, całe lub raczej w nasadzie dłoniasto-dzielne, jeden do dwóch i pół centimetrów długie, przeświecające prawie, bardzo twarde, rogowate, cienkie, mniej więcej pomarszczone, o barwie brudno białej lub biało żółtawo barwione, kleiste, sproszkowane we wodzie razem pęcznieją i zamieniają się w śliski klejek. Gram jeden proszku z 4 czterdziestoma gramami wody wrzącej tworzy galaretę. Taż sama ilość proszku z cebuli ~~się~~ zimowitu, który w sklepie jako zafałszowanie znaleziono, w ten sposób badana galarety nie tworzy.

Salix. Wierzba.

Salix fragilis Linn., Wierzba krucha. ~~Linn.~~ i inne gatunki Wierzby jako Salix pentandra, alba, purpurea, Wierzba pięciopręcikowa, biała, krwisto czerwona, drzewa nad potokami i rowami wszędzie rosnące. Salicineae, Wierzbowate.

Kora z gałęzi dwuletnich i trzechletnich w pierwszej wiośnie zebrana i szybko wysuszona, krucha, na milimetr gruba, zewnątrz brunatna lub zielonawa

prawie gładka, nie rzadko potyrkniętą jakby od la-
bieru, wewnątrz jasno cynamonowa lub cytrynowa,
tyku blaszkowato-włóknistym, wąsko-kwadratowym
poprzecznym przekroju; smaku gorzko-ściągającego. Ły-
zo zwilżone kwasem siarkowym przybiera barwę krwistą.

Salvia. Szałwia.

Salvia officinalis Linn., Szałwia lekarska
w południowej Europie dziko rosnąca, u nas bardzo czę-
sto chodowana. Labiatae, Wargowe.

Liście ogonkowe, podłużne, drobno piłkowane,
marszczkowate, omszone, grubawe, o woni aromatycznej,
przenikliwej, o smaku aromatycznym gorzkawym i
ściągającym. Zbierają się w czasie kwitnienia.

Acetum aromaticum. Aqua aromatica spiri-
tuosa. Electuarium aromaticum. Pulvis dentifricius
niger. Species aromaticae.

Sambucus. Bez.

Sambucus nigra Linn., Bez czarny, ~~ro~~ znane drzewo

Caprifoliaceae, Przewiertniowate.

Kwiaty tworzą podbaldaszki pięciopromienne, wielokwiateczkowe, o koronach nazomiązkowych, bardzo małych, kolisto-pięciolistnych, biało żółtawych lub jasno śmietanowych, o woni aromatycznej, właściwej, o takimże smaku. W czasie pogody zebrane suszą się szybko po ~~odwróceniu~~ oderwaniu podbaldaszków a odrzucają zczerniałe.

Owoce jagodowate świeże (Baccae Sambuci) tworzą pestczaki prawie kuliste, trójziarniste, uwieńczone zeschłym kielichem, wielkości grochu, o barwie na zewnątrz fioletowo czarnej, napełnionych sokiem szkarłatnym, o smaku przyjemnie kwaskowatym, słodkawym, o woni właściwej.

Roob.

Santoninum. Santonin.

Kryształy pryzmatyczne, sześcienne lub łuskowate, bezbarwne, pod wpływem światła żółkniejące, ogrzane topią się i wolny się częściowo rozkładają, częściowo ulatniają. Santonin w zimnej wodzie mało tylko jest

rozpuszczalnym, (w 250 razy) rozpuszczalna w 13 częściach wody wrzącej; w 43 częściach wyskoku zimnego, w 3 wrzącego, w 72 częściach wrzącego, w 4 częściach chloroformu.

Roztwór wodny przybiera barwę czerwoną ciemną z dodaniem wodnika potasowego rozpuszczonego. Santonin tworzy z alkaliami i z wapnem połączenia łatwo w wodzie rozpuszczalne, bezbarwne.

Trochisci Santonini.

Sapo kalinus. Szare mydło.

Sapo viridis. Sapo mollis.

Kupne mydło, przyrządzone przez gotowanie wodnika potasowego rozpuszczonego i oleju tłustego, tworzy masę miękką, ciemno brunatno-zabarwioną, o woni właściwej nieprzyjemnej.

Na powietrze wystawione twardnieje i nie powinno; w wodzie i wyskoku ma się łatwo rozpuszczać.

Unguentum sulfuratum.

Sapo medicinalis. Mydło lecznicze.

Sapo medicatus. Sapo durus.

Weź: Wodnika sodowego rozpuszczonego o c. gat. 1·35

gramów tysiąc, 1000

Do ogrzanych dodaj częściowo wśród nieustannego mięsza-nia

Smalcu wieprzowego świeżego wolno stopionego

gramów dwa tysiące. 2000

Po skończonem mięszaniu stawia się w łaźnię wod[...] od czasu do czasu mięsza, dopóki smalec zupełn[ie] się nie ~~rozłoży~~ rozłoży.

Masę po oziębieniu stwardniałą w tabliczki po-krajaną suszy się w ~~środ~~ umiarkowanem ciepłem miej[...]

Ma być białem, twardem, o smaku słabo alka-licznym, nie żrącym, w wodzie i wyskoku zupełnie roz-puszczalnem.

Mydło, które okazuje wykwit krystaliczny z węglan[u] sodowego ~~słony~~ złożony, za nie zupełnie oczyszczone i wy-suszone uważaj. Proszek krystaliczny przylegający (oddala) zeskrobaniem

Pillulae laxantes.

Sapo Picis. Mydło smołowe.

Weź: Smoły płynnej gramów pięć, 5

Mydła weneckiego proszkowanego gramów trzydzieści pięć, 35

Zrób na ~~maso~~ masę ~~przy~~ ~~w cieplej~~ przy cieple łaźni wodnej, potem mięszaninę ~~w torebki~~ do foremek wyjętą na wolnem cieple wysusz.

Sapo sulfuratus. Mydło siarczane.

Weź: Mydła weneckiego proszkowanego gramów trzydzieści pięć, 35

Kwiatu siarczanego gramów pięć, 5

Olejku z Bergamotek pół grama. 0·5

Do dobrze zmięszanych dodaj

Wyskoku [illegible] dostateczną ilość

do zrobienia masy, która w odpowiednią formę dana suszy się.

Sapo venetus. Mydło weneckie

Sapo oleaceus.

Przyrządzone z oliwy bywa białem, twardem, o woni zupełnie nie zjełczałej; we wyskoku 70% rozpuszcz[…]

Emplastrum saponatum. Linimentum saponato-camphoratum. Pasta dentifricia. Sapo Picis. Sapo ~~sulphu~~ sulfuratus. Spiritus saponatus.

Sarsaparilla. Sarsaparylla.

Sassaparilla.

Kolcowoju, Smilax, różne gatunki, w Ameryce podzwrotnikowej rosnące. Smilacineae, Kolcowojowate.

Korzenie drugorzędne (Radix Sarsaparillae) przyczepione niekiedy do kłodziny, którą należy oddalić, bardzo długie, o grubości najwięcej pióra do pisania, obłe, giętkie, prążkowano-bruzdowane.

Rozróżnia się dwie przeważnie odmiany:

1. Sarsaparylla z Honduras, którą także miejscowi ostrą, mączystą nazywają, o barwie zewnętrznej brunatno szarej lub brudno brunatnej, o śródskórni bia[…] białej, mączystej, szerokiej, o pierścieniu drzewnym zamknię[…]tym brunatnawym cienkim, o rdzeniu białym, mączysty[illegible] dnym.

2. Sarsaparylla z ~~Veracruz~~ Veracruz, gdzie-niekiedy zwana, pochodząca z Kolcowoju lekarskiego, Smilax medica Schlechtend., ubarwiona na zewnątrz żółtawo brunatno lub szaro brunatno, głęboko bruzdowana, o środkskórni albo rozpadającej się, albo rogowej, ~~mł~~ cieńkiej, o drewnie (raz przeciwnie) grubem, przenoszącem rdzeń.

Decoctum Zittmanni fortius et mitius.

Scilla. Cklinica.

Scilla maritima Linn., Cklinica morska, roślina rosta nad brzegami europejskiemi morza śródziemnego. Odmiana cebuli czerwonej. Liliaceae, Liliowate.

Łuski cebuli czerwonej (Bulbus Scillae) z Kalabryi do nas przywożonej, zewnętrzne i prawie do 2/3 ich przylegające, po odrzuceniu papierowatych, miękkich pozbawionych zewnętrznych, również jak i środkowych części cebuli tworzących, okrajane, prawie przeświecające, rogowate, łatwo łamliwe, czerwono ubarwione, o smaku ostrym, niezmiernie gorzkim.

Łuski ze świeżej cebuli w jesieni zebrane, starannie przebrane i wysuszone aż do łatwej łamliwości starannie się przechowują, a proszek w niewielkim tylko zapasie przygotowanym być winien. Łuski brunatne, giętkie, wilgotne i spleśniałe wyrzuca się.

Acetum. Extractum.

Sebum ovile. Łój owczy.

Nie powinien być zjełczałym.

+ Secale cornutum. Żyto rogowe, Sporysz.

Claviceps purpurea Tulasne, Sporysz, grzyb roczny lub dwuletni, w kwiatach traw, szczególniej żyta, Secale cereale Linn., w dojrzewającym ziarnie rosnący. Fungi, Grzyby.

Nierodzajne dna owocowe tępo trójkątne, często skrzywione, z obu stron lub tylko u góry wygięte, o tęp- brzegach, fioletowo-czarniawe, często opylone, wewnątrz białe, ku brzegowi cokolwiek fioletowe, u szczytu nie rzad- przydatkiem, czapeczką, brudno białym opatrzone, blisko do dwóch i pół centymetrów długie, do trzech milimetrów

szerokie, o woni grzyby przypominającej, o smaku mdłym, cokolwiek ostrym.

Zbiera się jedynie z kłosów Żyta Secale cereale L. w czasie zbliżania się żniwa, przy pięknej pogodzie i przechowuje w naczyniach dobrze zatkaniętych nie dłużej nad rok. Wzrusza się pogryzione, cuchnące.

1. Extractum.

Senega. Krzyżownik.

Polygala Senega Linn., Krzyżownik lekarski, roślina trwała, w Ameryce północnej umiarkowanej rosnąca. Polygaleae, Krzyżownikowate.

Korzeń prawie walcowaty, u nasady węzłowaty, do ośmiu milimetrów gruby, ku ~~[illegible]~~ końcowi lekko zwężony, słabo gałęzisty, lekko pokręcony, na zewnętrznej stronie zagięcia opatrzony ostrą ~~[illegible]~~ szramą oznaczony, po drugiej stronie węzłowaty, pierścieniowate, o zaskórku szaro-żółtawym, o korze żółtawej, grubawej, kruchej, porowatej; o drewnie jasno żółtem, po przeciwnej stronie szramy albo płaskiem, albo wyciętem. Woń prawie żadna, smak korzy pierwotnie prawie kleisty, potem nieprzyjemnie kwaskowaty, bardzo ostry, właściwe uczucie w ustach wzbudzający.

Senna. Senes.

Cassia lenitiva Bisch., Strączyniec, Kasya rozwalniająca
Cassia obovata Collad., Kasya przewrotniejajowata (, Krzewy w Nubii i Egipcie dziko rosnące, Cassia medicinalis Bisch., Kasya lekarska ~, krzew w Arabii Szczęśliwej swojski, w Indyach wschodnich uhodowany. Papilionaceae, Motylkowe.

Liście Kasyi rozwalniającej i Kasyi przewrotniejajowatej przeważnie pierwszej dają Senes aleksandryjski, u nas przeważnie znajdującego się, do którego mniej więcej liście z Solenostemma Argel Hayne, Brzemycina przeczyszczającego (Asclepiadeae, Trojeściowate ~) domieszane być się zdają od których należy oddalić.

Prócz Senesu aleksandryjskiego przychodzi także Senes Tinnevelly z Indyi Wschodnich z Cassia medicinalis (var. Cassia Royleana) pochodzący.

Liście Kasyi rozwalniającej, lancetowate lub podłużne, prawie skórzaste, kończyste, ciernisto, u nasady nierówne, krótko ogonkowe, z wierzchu jasno zielone, od spodu szaro-niebiesko-zielone, unerwione, miękko włosiste, owo

właściwej, o smaku mdłym, gorzkawym.

Liście z Kasyi przewrotniejajowatej, przewrotnie jajowate lub jajowate, krótko ogonkowe, przytępione, z zmiernaczonym końcem, od spodu mniej więcej miękkowłose, o woni i smaku jak u liści z Cassia lenitiva. (Liście z Solenostemma Arghel lancetowate, sztywne, grube, krótko ogonkowe, u nasady równe, jednonerwowe, szaro-niebiesko zielone, miękkowłose, o smaku ściągającym gorzkim.)

Liście z Kasyi lekarskiej (var. Cassia Roylea-na) lancetowate lub linijkowato lancetowate, spiczaste, jasno zielone, miękkie, prawie skórzaste, różne od liści Senesu aleksandryjskiego, także włosami ta od innych odmian różnią się.

Liście Senesu za pomocą wyskoku części żywicznych pozbawione dają Folia Sennae sine resina, które stanowią główną część składową ziółek przeczyszczających St. Germana.

Decoctum Zittmanni. Electuarium lenitivum. Infusum laxativum. Syrupus mannatus.

Serpyllum. Macierzanka.

Thymus Serpyllum Linn., Tymian Macierzanka, roślina w miejscach suchych, wystawionych do słońca pospolita. Labiatae, Wargowe.

Ziółko z wierzchołkami kwitnącemi (Herba Serpylli florida) o łodyżce cienkiej, w płożącej się, o liściach naprzeciwległych, siedzących, jajowatych, całobrzegich, z wierzchu jasno zielonych od spodu jaśniejszych, kropkowanych, z obu stron gruczołkowatych u nasady rzęsowatych, o kwiatach umiarowych okółkowo-główkowatych, o woni przenikliwej, o smaku aromatycznym, gorzkawym.

Serum Lactis commune.

Serwatka z mleka ~~pospolita~~ zwyczajna.

Weź: Mleka świeżego gramów ośmset. 800.

Zagotowuje się; przy początku wrzenia dodaj:

Octu gramów ośm. 8

Po zupełnem ścięciu się cieczy wpół ozięblonej przecedź i powtórnie zagotuj z białkiem jednego kurzego

jaja ubitego na pianę. Do powtórnie przecedzonego dodaj

Węglanu magnezyi dostateczną ilość

do zobojętnienia kwasu i potem serwatkę oziębioną przez bibułę przesącz.

~~Jeżeli serwatka mleczna kwaśna jest żądana~~

Jeżeli bywa żądaną kwaśna serwatka, nie dodaje się węglanu magnowego.

Sinapis. Gorczyca.

Sinapis nigra Linn., Gorczyca czarna, i dziko rosnąca i chodowana. Cruciferae, Krzyżowe.

Nasiona prawie kuliste, na milimetr grube, drobno dołeczkowane, nazewnątrz brunatnawo-rdzawo-czerwone, wewnątrz żółte, po rozetarciu proszek żółtawo-zielonawy, który wodą zwilżony wydaje parę lotną, bardzo ostrą, a gryziony o smaku początkowo gorzkawym, oleistym, potem usta ostro piekącym. Nasienie nie powinno zafałszowanem nasieniem Rzepaku, Brassica Rapa Linn., półtora ~~raz~~ raza większym, gładszem, ciemno-brunatnem, mniej ostrym, ani też nasieniem

~~gor~~ Gorczycy białej, Sinapis alba L., większém i żółtem.

Proszek (Farina seminum Sinapis) powinien się ma-
dować zawsze świeżo przyrządzony.

♱ Solutio arsenicalis Fowleri.

Roztwór arseniku ~~Fulera~~ Fowlera.

Weź: Kwasu arsenawego
Węglanu potasowego po gramie jednym. 1
Do dokładnie utartych i zmięszanych dodaj
Wody przekroplonej gramów sześćdziesiąt. 60
Gotuj w kolbce, dopóki kwas arsenawy zupełnie
się nie rozpuści.
Do roztworu ozięblonego dodaj
Wody przekroplonej dostateczną ilość, aby ciężar całej cieczy
gramów dziewięćdziesiąt 90
wynosił.
Potem przesącz.

Species Althaeae. Ziółka ślazowe.

Weź: Liści ślazowych gramów tysiąc, 1000
Korzenia ślazowego gramów pięćset, 500
Korzenia lukrecyowego gramów
dwieście pięćdziesiąt, 250
Kwiatów Ślaziku gramów sto. 100
Pokrajane i ~~xxx~~ zmieszane przechowaj.

Species amaricantes. Ziółka gorzkie.

Weź: Piołunu
Tysiącznika kwitnącego,
po gramów dwieście, 200
Skórek pomarańczowych,
Trzylistu ~~Bob~~ Bobrownika,
Korzenia Tataraku,
Korzenia Goryczki po gramów sto, 100
Kory ~~C~~ cynamonowej gramów dwadzieścia pięć 25
Pokrajane i potłuczone zmieszaj.

Species aromaticae. Ziółka aromatyczne.
Species resolventes.

Wei: Lebiodki
Szałwii
Mięty kędzierzawej
Kwiatów Lewandy po gramów sto. 100.
Skrajane zmięszaj.

Species aromaticae pro cataplasmate.
Ziółka aromatyczne do Kataplazmów.

Wei: Ziółek aromatycznych dowolną ilość.
Utłuc na grubły proszek.

Species emollientes. Ziółkie odmiękczające.

Wei: Liści ślazowych,
Liści ślazikowych
Nostrzyku po gramów pięćset. 500
Do pokrajanych dodaj
Makuchu lnianego potłuczonego 1000
gramów Tysiąc.

Species emollientes pro cataplasmate.

Ziółka odmiękczające do kataplazmów.

Weź: Ziółek odmiękczających dowolną ilość.

Utłuc na proszek grubawy.

Species laxantes St. Germain.

Ziółka przeczyszczające St. Germana.

Weź: Liści senesowych, z żywicy pozbawionych drobno po-
krajanych gramów trzydzieści pięć, 35

Kwiatu lipowego gramów dwadzieścia, 20

Koperku gramów dziesięć, 10

Winianu potasowego kwaśnego gramów pięć. 5

Pokrajane i potłuczone dobrze zmieszaj.

Species pectorales. Ziółka piersiowe.

Species ad infusum pectorale.

Weź: Liści ślazowych gramów czterysta, 400

Korzenia lukrecyowego,

Korzenia ślazowego,

Kaszy perłówki,
Chleba świętojańskiego,
Fig po gramów sto, 100
Kwiatu Dziewanny
" Ślazików
" Maku polnego
Bedyanku po gramów dziesięć. 10
Pokrajane i potłuczone zmięszaj.

Spilanthus.

Spilanthus oleraceus Linn., Ślinnik zielny, roślina w Ameryce południowej i w Indyach Wschodnich dziko rosnąca, u nas w ogrodach hodowana. Compositae Złożone.

Ziele kwitnące o łodydze gałęzistej, o liściach sercowato jajowatych, karbowano piłkowanych, szorstkawych, ogonkowych, trojako-unerwionych, o główkach w kwiecie stożkowych, pojedynczo stojących, długo szypułkowych, prawie kulistych, wielokwiatkowych, początkowo żółtych, potem purpurowo-brunatnych. Ziele gryzione bardzo ostre, piekące, ślinę ciągnące.

Tinctura Spilanthi oleracei composita.

Spiritus Aetheris. Spirytus eteryczny.

Liquor anodynus mineralis Hoffmanni. Spiritus Aetheris sulfurici.

Weź: Eteru wyszczonego gramów dwadzieścia pięć, 25

Wyskoku 90% gramów siedmdziesiąt pięć. 75

Zmięszaj i w ~~naczyniu~~ flaszce dobrze zatkanej przechowaj.

Ma to być ciecz jasna, cięż. gat. 0·820.

Spiritus Ferri Morati.

Spiritus Anisi. Spirytus anyżkowy.

Weź: Nasion Anyżku pospolitego potłuczonych gramów pięćset, 500

Wyskoku 90% gramów dwa tysiące, 2000

Wody studziennej gramów trzy tysiące. 3000

Mocz przez dwanaście godzin potem oddzięgnij. gramów trzy tysiące. 3000

Spiritus aromaticus. Spirytus aromatyczny.

Spiritus Carmelitarum. Spiritus Melissae compositus.

Weź: Liści Melissy gramów pięćset, 500
Skórki cytrynowej gramów dwieście, 200
Kolędry gramów trzysta, 300
Kardamonu
Gałki muszkatołowej
Cynamonu po gramów osiemdziesiąt. 80
Na pokrajane i potłuczone nalej
Wyskoku 90% gramów dwa tysiące pięćset, 2500
Wody studziennej gramów pięć tysięcy. 5000
Mocz przez dwanaście godzin i odciągnij
gramów trzy tysiące. 3000
Balsamum vitae Hoffmanni.

Spiritus camphoratus. Spirytus kamforowy

Spiritus Vini camphoratus.

Weź: Kamfory gramów sto, 100
Wyskoku 90% gramów dziewięćset. 900
Wstawia się w miejsce ciemne, często mięszając, póki kamfora się nie rozpuści, potem przecedź i ~~wypuść~~ we flaszce dobrze zatkanej przechowaj.

Spiritus Carvi. Spirytus kminkowy.

Z nasion kminku przyrządza się jak spirytus anyżkowy.

Spiritus Cochleariae. Spirytus warzęchowy.

Weź: Liści Warzęchy świeżych gramów sześćset, 600
Wyskoku 90% gramów ośmset, 800
Wody studziennej gramów tysiąc sześćset. 1600
Wyciągnij gramów tysiąc dwieście. 1200

Spiritus Ferri sesquichlorati aethereus.

Spirytus eteryczny z półtorachlorkiem żelaza.
Tinctura nervino-tonica Bestuschefii. Spiritus aetheris ferrati. Liquor anodynus martiatus.

Weź: Chlorku żelazowego krystalicznego gramów piętnaście, 15
Spirytusu eterycznego gramów sto ośmdziesiąt. 180

Zmięszaj, które w flaszce szklannej dobrze zatkanej, odstaw na dni parę, potem ciecz od osadu oddziel i jasną przechowaj we flaszce zatkanej zatyczką szklanną. Ma być bezbarwnym lub żółtawym, o smaku szczypiącym żelazistym.

Spiritus Lavandulae. Spirytus lewandowy.

Weź: Kwiatków Lewandy suszonych gramów trzysta, 30[0]
Wyskoku 90% gramów tysiąc, 100[0]
Wody studziennej gramów dwa tysiące. 200[0]
Mocz przez dwanaście godzin i odciągnij
gramów tysiąc dwieście. 120[0]

Spiritus Menthae piperitae.

Spirytus miętowy.

Z liści mięty pieprzowej przyrządza się podobnie jako spirytus lewandowy.

Spiritus Rosmarini. Spirytus rozmaryn[owy]

Przyrządza się z liści rozmarynu, jako spirytus lewandowy.

Spiritus saponatus. Spirytus mydlany

Weź: Mydła weneckiego gramów sto dwadzieścia pięć,

Wyskoku 90% gramów siedmset pięćdziesiąt, 750
Olejku lewandowego gramów dwa, 2
Wody przekroplonej gramów dwieście pięćdziesiąt. 250
Wytrawiaj a przecedzony przechowaj.

Spiritus Saponis kalini.

Spirytus z mydłem potasowem.

Weź: Mydła szarego gramów dwieście, 200
Spirytusu lewandowego gramów sto. 100
Wytrawiaj a przecedzony przechowaj.

Spiritus Sinapis. Spirytus gorczycany.

Weź: Olejku gorczycznego gram jeden, 1
rozpuść we
Wyskoku 90% gramach pięćdziesięciu. 50
Przechowuje się w naczyniu dobrze zatkanem.
Przyrządza się na żądanie.

Spiritus Vini concentratus.

Wyskok czyszczony.

Spiritus Vini rectificatissimus.

Bywa zawsze na kształt wody, bezbarwnym, o woni i smaku czysto wyskokowych, zupełnie ~~wolny~~ ~~od~~ nie zanieczyszczonym przez fuzel. Powinien zawierać przy cieple 15°C. (12°R.) w 100 objętościach 90 objętości alcoholu.

Ciężar gatunkowy = 0·8336.

Spiritus Vini dilutus. Wyskok rozcieńczony.

Weź: Wyskoku 90% o cieple 15°C.
100 objętości.

zmieszaj z

Wody przekroplonej tejże samej ciepłoty
31·05 objętościami;

lub

Tegoż Wyskoku 100 ciężarów i
Wody przekroplonej 37·18 ciężarów.

Ma zawierać w 100 objętościach 70 alkoholu.
Ciężar gat. = 0·892.

Spongia pressa. Gąbka prasowana.
Spongia praeparata.

Weź: Gąbek morskich ~~delikatnych~~ miękkich,
oczyścić wygotowaniem we
Wodzie studziennej
wyprasowane w prasie ściśnij i ściśnięte przechowaj.

† Stibium chloratum. Chlorek antymonowy.
Chloretum Stibii seu Antimonii. Stibium sesqui-
chloratum. Murias Stibii. Antimonium chloratum.
Butyrum Antimonii. Causticum antimoniale.
Weź: Trójsiarczku Antymonu proszkowanego
gramów sto, 100
Kwasu chlorowodorowego czyszczonego handlowego
gramów czterysta. 400
Ogrzewaj zwolna w szklannej kolbie, dopóki tylko
trwa wywięzywanie się gazu. Gaz kwas siarkowodorowy

w naczyniu rozpuszczania wywiązujący się albo do wody wprowadzaj albo do komina wpuścić w celu spalenia.

Po rozpuszczeniu ciecz w naczyniu porcelanowem na wolnem cieple wyparowuj, do-póki część wyjęta i oziębiona w kryształy ścinać się nie będzie, poczem wlej ciecz jeszcze gorącą do szklannej retorty z tubus[em] dokładnie wysuszonej, z której przekraplaj do odbieralnik[a] wodą studzonego. W czasie przekraplania uważaj, aby pary już w szyi retorty w kryształy się nie ścięły, czego łatwo [u-] niknąć możesz potrzymując w pobliżu szyi kilka żarzących się węgli.

Otrzymane ciało przechowuj w flaszce o szerokiej szyi i zatkanej szklanną zatyczką.

Ma to być massa krystaliczna, bezbarwna lub słabo żółtawa, rozpływać się w wilgotnem powietrzu, rozpuszczać się zupełnie we wyskoku; roztwór z wodą męci się i opuszcza osad biały, rozpuszczalny zupełnie w kwasie winowym. Topi się przy cieple 72°; wre około 230°.

Stibium sulfuratum aurantiacum.

Siarczek antymonowy bezwodny. Złota siarka.
Sulfur auratum Antimonii. Oxydum Stibii hydrosulfuratum aurantiacum. Sulfur stibiatum aurantiacum. Antimonium sulfuratum.

Weź: Węglanu sodowego krystalicznego
gramów tysiąc dziewięćset, 1900
rozpuść w kotle żelaznym we
Wody studziennej wrzącej gramów ośmiu tysięcy czterysta. 8400
Wtedy dodaj ząścu zrobiony z
Tlenku wapniowego gramów czterysta dwadzieścia 420
i Wody studziennej gramów dwa tysiące pięćset. 2500
Do ogrzanych do wrzenia dodaj
Siarki gramów dwieście dziesięć, 210
Siarczku Antymonu czarnego jak najdrobniej sproszkowanego gramów sześćset trzydzieści. 630
Gotuj, dolewając wyparowaną wodę, dopóki barwa czarna nie zniknie.

Kocioł przykryty odstawia się, dopóki osad nie opadnie, potem ciecz jasną odciąga się i przeparowuje do krystalizacyi a kryształy omywa się małą ilością wodnika sodowego rozpuszczonego.

Kryształów gramów trzysta pięćdziesiąt 350

rozpuszcza się we

Wody przekroplonej gramów dwóch tysięcy 2000

i miesza się z ~~roztworem~~ roztworem

Kwasu siarkowego czyszczonego czystego

gramów stu pięciu 105

Wody przekroplonej gramów czterech tysięcy trzystu 4300

Osad pomarańczowy powstały, wypłókiwaniem wymyty, na wolnem cieple wysuszony przechowuj w naczyniu dobrze zatkanem i światłu nieprzystępnem.

Ma to być proszek bardzo delikatny, czerwono-pomarańczowy, silnie barwiący, bezwonny, bez smaku; powinien się rozpuszczać łatwo i zupełnie w roztworze wodnika sodowego a kwasie chlorowodornym z pozostawieniem siarki.

Stibium sulfuratum nigrum.

Siarczek antymonowy czarny.

~~Szaro~~ Kawałki ciężkie, czarno-szare, złożone z kryształków igiełkowatych, metalicznie połyskujących, kruchych; na powietrzu niezmienne, topiące się na wolnem ogniu. Za nalaniem kwasu chlorowodorowego wydają gaz siarkowodorowy.

Tylko wolny od arszeniku powinien się używać.

Stramonium. Bieluń.

Datura Stramonium Linn., Bieluń pospolity, roślina roczna pospolita między ziołami na rumowiskach pomiędzy nami, u nas prawie jako swojska. Solanaceae, Psiankowate.

Liście ~~podług~~ długo ogonkowe, szeroko jajowato kończyste, zatokowo-ząbkowane, u góry ciemno-zielone, od spodu jaśniejsze, na nerwach lekko omszone, o woni narkotycznej zwłaszcza, póki są świeże, o smaku mdłym gorzkim. Zbierają się z rośliny kwitnącej, starannie tem nie dłużej nad rok przechowują.

† Strychninum. Strychnin.

Strychninum.

Są to kryształy pryzmatyczne, czworoboczne, lub ośmioboczne prostokątowe, bezbarwne, o smaku bardzo gorzkim, o oddziaływaniu alkalicznem, łatwo w kwasach rozpuszczalne. Rozpuszczają się w 2500 części wody wrzącej, w 120 zimnego wyskoku, w 10 wrzącego; w bezwodnym wyskoku czyli alkoholu i w eterze nie rozpuszczają się. Łatwo zaś w chloroformie i niektórych olejkach eterycznych.

Nie barwi się od kwasu azotowego zgęszczonego; z kwasem siarkowym zgęszczonym czystym daje roztwór bezbarwny, który zaś zetknąwszy się z kryształkiem kwasu chromowego barwi się fioletowo albo ciemno niebiesko-

†. Strychninum nitricum. Azotan Strychniny

Strychninum nitricum. Nitras strychnicus.

Kryształki miękkie delikatne, białe, jedwabisto-połyskujące, o smaku bardzo gorzkim, rozpuszczają się w częściach wody zimnej, w 2 wrzącej, w 60 wyskoku zim

-we z wrzącego, w 26 glyceryny. Roztwór wodny barwy papieru odczynnikowego nie zmienia, za dodaniem rozczynu wodnika potasowego opuszcza osad, który nie rozpuszcza się w nadmiarze wodnika potasowego.

W ogniu nabrzmiewa i spala się bez pozostawienia reszty.

Styrax liquidus. Storaks ciekły.

Liquidambar orientalis Miller, Styrakowiec wonny. Drzewo w Azyi Małej rosnące. Platanaceae, Platanowate.

Balsam, przyrządzony z kory, przedstawia masę ciekłą, mętną, we wodzie tonącą i ~~mięszaną~~ zmięszaną z małą ilością wody, o barwie szaro-brunatnawej, woni właściwej przenikliwej, o smaku aromatycznym gorzkawym.

Z równym ciężarem wyskoku 90% daje roztwór, który przecedzony i wyparowany przedstawia masę żółto-brunatną przezroczystą, w eterze jasno rozpuszczalną.

Succus Liquiritiae. Lukrecya czarna.

Kupna lukrecya ciałami różnemi, nawet szkodliwemi, najczęściej miedzią zanieczyszczoną być się zdaje, dlatego oczyszcza się ją przez rozpuszczenie w zimnej wodzie i wyparowanie przecedzonego roztworu.

Pasta Liquiritiae flava.

Sulfur praecipitatum. Mleko siarczane.

Lac Sulfuris. Magisterium Sulfuris.

Weź: Tlenku wapniowego świeżo wypalonego
gramów dwieście. 200

Do rozrobionych na garnu w żelaznym kotle z
Wody studziennej z gramami tysiącem dwustoma 1200
wody;

Kwiatu siarczanego gramów pięćset, 500

Wody studziennej gramów pięć tysięcy. 5000

Zmięszanie gotuje się przez godzinę wśród nieustannego pomieszania, dodając wyparowaną wodę, potem zlej do flaszki, którą po oziębieniu dobrze zatkaj a p

ostałości powtórnie gotuj z

Wody studziennej trzema tysiącami gramów 3000

przez pół godziny.

Tę także ciecz do flaszki zlej, z której po osta-

niu się osadu ciecz jasną lewarem ściągnij do naczy-

nia dość obszernego i domieszaj

Kwasu chlorowodorowego dostateczną ilość (około

gramów siedemdziesiąt)

rozcieńczoną potrójną ~~wagą~~ ~~[illegible]~~ ilością

Wody przekroplonej

-to, uważając aby ciecz zachowała jeszcze słabe odczy-

wanie alkaliczne.

Osad powstały natychmiast oddziel od cieczy w górze będą-

cej, wodą przekroploną omywaj, dopóki odciekająca już

się mącić nie będzie ani z azotanem srebrowym ani ze

szczawianem amonowym, potem w ciepłem miejscu

wysusz i jako ~~jak~~ najszczelniej sproszkowany przechowaj.

Ma to być proszek bezpostaciowy, białawy, o obojęt-

nem odczynywaniu, spalający się zupełnie na ogniu.

Sulfur sublimatum. Siarka przestalon

Kwiat siarczany.

Flores Sulfuris. Sulfur depuratum.

Proszek cytrynowo-żółty, bardzo drobny, zupełnie suchy, który z amoniakiem kłócony i przecedzony ma dawać cie[cz] bezbarwną, po wyparowaniu reszty nie pozostawiającą.

Kwiat siarczany od przylegającego kwasu siarkowego oczyszcza się kilkakrotnem wymywaniem z wodą przekroploną dopóki oddziaływanie kwaśne zupełnie nie zniknie. Oczy[szczo]ną siarkę na płótno zebraną w prasie silnie się wyciska, dokładnie suszy i przez sito przesianą zachowuje.

Sapo sulfuratus. Unguentum sulfuratum.

Syrupus Acetositatis Citri.

Ulepek z kwaskowatości Cytryny.

Syrupus Citri.

Weź: Soku z owoców Cytryny świeżo wyprasowanego, odstaniem i przecedzeniem oczyszczonego gramów sto, 100

Cukru gramów sto sześćdziesiąt. 160

Raz zagotuj na ulopek.

Syrupus Althaeae. Ulopek ślazowy.

Weź: Korzenia ślazowego pokrajanego
gramów dwadzieścia, 20

Wody studziennej zimnej gramów trzysta. 300

Mocz przez godzin dwie często mięszając, potem prze-
cedź niewyciskając, a w cieczy przecedzonej
gramów dwieście pięćdziesiąt 250

raz zagotowawszy rozpuść.

Cukru gramów czterysta. 400

Syrupus amygdalinus.

Ulopek migdałowy.

Syrupus emulsivus.

Weź: Migdałów słodkich obłuskanych
gramów osiemdziesiąt, 80

Migdałów gorzkich obłuskanych
gramów dwadzieścia. 20

Wsypane do moździerza wysokiego utłucz z

z\ cutk Cukru prostkowanego

gramami sto dwudziestoma 120

na masę jednostajną, poczem przy nienstannem ucieraniu

dodaj

Wody studziennej gramów dwieście 200

i zrób mleczankę zagęszczoną.

Do cieczy wyprasowanej przez flanelę dodaj

Cukru prostkowanego gramów dwieście 200

bez kłócenie zrób ulopek.

Syrupus Arantiorum corticum.

Ulopek ze skórek pomarańczowych.

Weź: Żółtej skórki z pomarańczy,

Wyskoku 70% po gramów trzydzieści, 30

Wody studziennej gramów trzysta 300

Mocz przez dobę, w naczyniu zatkanem.

Gramów dwieście pięćdziesiąt 250

Cieczy wyprasowanej

zagotuj jednem zawrzeniem i z

Cukru gramami czterystoma, 400

a do ulopku oziębionego dodaj

Nastojki ze skórek pomarańczowych

gramów trzydzieści. 30

Syrupus Capillorum Veneris.

Ulopek z Włosków Wenery. Ulopek z Kapilorku.

Weź: Listowi Kapilorku pokrajanych

gramów dziesięć 10

Naparzaj przez godzinę z

Wody studziennej wrzącej

gramami stu dwudziestoma. 120

Gramów sto 100

Cieczy przecedzonej

zagotuj z

Cukru gramami stu sześćdziesięcioma 160

na ulopek, a do którego domieszaj

Wody z pomarańczowego kwiatu

gramów dwa. 2

Syrupus Cinnamomi.

Ulopek z Cynamonu. Ulopek cynamonowy

Weź: Cynamonu drobno tłuczonego

gramów dwadzieścia pięć 25

Wody cynamonowej wyskokowej

gramów sto dwadzieścia pięć

125

wytrawiaj w naczyniu zatkanem przez 24 godzin a w

gramach stu 100

Cieczy wyprasowanej

rozpuść Cukru gramów sto sześćdziesiąt 160

Raz zagotuj na ulopek.

Syrupus Diacodii.

Ulopek makowy.

Syrupus Papaveris albi.

Weź: Makówek potłuczonych

gramów pięćdziesiąt 50

Korzenia Lukrecyi pokrajanego

gramów dwadzieścia pięć 25

Wody studziennej wrzącej

gramów trzysta pięćdziesiąt. 350.

Odstawia się na dwie godziny a w

gramach dwustu pięćdziesięciu 250

Cieczy przecedzonej

Cukru gramów czterysta. 400

Szumując zagotuj na ulopek

Syrupus Ferri jodati.

Ulopek z Jodkiem żelazawym.

Jodu gramów dziewięć, 9

Żelaza proszkowanego gramów trzy, 3

Wody przekroplonej gramów dwadzieścia cztery. 24

Wsyp do flaszki i rozpuść mięszając. Rozczyn jasno

przesącz, sączek omyj

Wody przekroplonej gramami dwunastoma. 12

Do cieczy przesączonych dodaj

Cukru gramów czterdzieści osiem. 48

Na wolnym ogniu rozpuść. Ciężar rozczynu ma

gramów dziewięćdziesiąt. 90

Ulopku części sto powinny zawierać dwanaście części jodku żelazawego.

Przysposabia się na ~~porze~~ żądanie.

Syrupus Ipecacuanhae.

Ulopek z Wymiotnicy.

Weź: Korzenia Wymiotnicy drobno tłuczonego gramów trzy, 3

Wody studziennej wrzącej gramów sto ośm 108

Wyskoku 70% gramów piętnaście. 15

Wytrawiaj przez dzień i przecedź. W cieczy gramów sto dwudziestu 120

rozpuść na ulopek wytrawiając

Cukru gramów dwieście. 200

Syrupus mannatus. Ulopek mannowy.

Syrupus Sennae cum Manna.

Weź: Senesu gramów trzydzieści pięć, 35

Badianku gramów dwa, 2

Wody studziennej wrzącej

gramów trzysta ~~pięcioro~~ pięćdziesiąt. 350

Zaparzaj przez dwie godziny a w cieczy wyprasowanej

i przecedzonej gramów dwustu pięćdziesięciu 250

rozpuść Cukru gramów czterysta, 400

Manny gramów sto. 100

Szumujące zgotuj na ulopek.

* Hydromel infantum.

Syrupus Mororum.

Ulopek ~~Moro~~ morwowy.

Weź: Owoców ~~Morwy~~ świeżych gramów trzy tysiące. 3000

Ugnieć na masę i dodaj

Cukru gramów dwieście. 200

~~Sto~~ Odstawia się na kilkanaście dni, dopóki nie odbędzie

się fermentacya wyskokowa, potem w worku płóciennym wypraszaj i

* Soku podstanego gramów sto 100

zagotuj na ~~zagotu~~ ulopek z

Cukru gramami sto sześćdziesięcioma. 160

Syrupus Rhei.

Ulopek rumbarbarowy.

Weź: Korzenia rumbarbarowego

gramów dwadzieścia pięć, 25

Węglanu potasowego oczyszczonego pół grama 0'5

Wody studziennej wrzącej gramów trzysta. 300

Naparzaj przez godzinę.

Do cieczy silnie wyprasowanej gramów

dwustu pięćdziesięciu 250

dodaj Cukru gramów czterysta. 400

Szumując zagotuj na ulopek.

Syrupus Ribium. Ulopek porzeczkowy.

Sporządza się z porzeczek ~~gęsto~~ na gęstwę ugniecionych jak ulopek morwowy.

Syrupus Rubi Idaei. Ulopek malinowy.

Sporządza się z malin jak ulopek morwowy.

Syrupus simplex. Ulopek cukrowy.

Weź: Cukru gramów czterysta, 400

Wody studziennej gramów dwieście pięćdziesiąt. 250

Zagotuj na ulopek.

Emulsio oleosa. Pasta dentifricia.

Tabulae de Althaeae. Cukierki ślazowe.

Weź: Korzenia Ślazu proszkowanego

gramów pięćdziesiąt, 50

Cukru proszkowanego gramów pięćset, 500

Wody z kwiatu pomarańczowego gramów pięć, 5

Wody studziennej dostateczną ilość

do zrobienia ciasta, które dobrze wyrobione i wymieszane rozwał.

kowuje się cienko i w tabliczki kraje.

Tamarindus, Tamaryndowiec.

Tamarindus indica Linn. Tamaryndowiec indyjski;

Drzewo w Indyach wschodnich, także i w Afryce

północnej, podzwrotnikowej i podzwrotnikowej dziko rosnące

na Antyllach chodowane. Caesalpinae, Brezylkowe

Powidło ze strąków owocowych, znane zazwyczaj pod nazwą ~~fruc~~ Fructus Tamarindi, przedstawia się jako masa mięsista, zawarta między osłoną owocową, skorupowatą, kruchą i łupiną rozwartą i tworzy jak w handlu przychodzi, masę nieregularną brunatno-czarną, miękką, ~~żółtą~~ złożoną z powidła samego przylegającego do nasienia i z nasion twardych, połyskujących, brunatnawo spłaszczonych, jak i z włókien ~~dr~~ drzewnych często domieszanych o woni kwaśno-~~winnow~~ winnej, o smaku bardzo kwaśnym.

Strzec się by nie było miedzią zanieczyszczone.

Pulpa depurata.

Taraxacum. Mlécz.

Leontodon Taraxacum Linn., Taraxacum officinale ~~W~~ Wigg., Lwi ząb pospolity, roślina powszechna, u ludu znana go Compositae, Złożone.

Liście korzeniowe, krąg tworzące, podłużne, lub podłużno-lancetowate, wielokształtne, nacinkowato pierzaste, ząbkowane, lub całe, gładkie lub na nerwie

środkowym wszystko włosiste lub kosmate. Zbierają się na wiosnę przed zupełnem rozwinięciem się, na tłustym gruncie rosnące.

Extractum.

Korzeń wielogłowy, na trzy decym. długi, u nasady do dwóch i pół centim. gruby, walcowato-stożkowaty, ku końcowi powoli ~~ścięci~~ ścieńczający się, podłużnie pomarszczony, zewnątrz czerwono-brunatny; o korze grubej wewnątrz białawej, gąbczastej; o drzewie cytrynowo-żółtem, porowatem; o smaku gorzkim. Kopie się je w późnej jesieni i ~~ostrożnie~~ starannie wysuszone przechowuje.

Extractum.

Terebinthina. Terpentyna.

Terebinthina communis.

Pinus sylvestris Linn., Sosna pospolita i inne gatunki Pinus, Sosny i Picea, Świerku, drzew w Europie i Ameryce północnej dziko rosnących. Coniferae, Szyszkowe. Abietineae. Sosnowate.

Balsam naturalny z pni zranionych wypływający, gęsty, ziarnisty, ciągnący się, lepki, białawy lub

żółtawy, o woni właściwej, przenikliwej, o smaku gorzkawym

drażniącym.

Emplastrum Cantharidum ordinarium et perpetuum. Emplastrum Conii maculati. Emplastrum de Meliloto. Emplastrum diachylon compositum. Emplastrum Hydrargyri. Emplastrum ~~oxy~~ oxycroceum.

Thea. Herbata.

Thea viridis Linn., Herbata zielona, Krzew w Chinach i Indyach Wschodnich królestwa Assam dziko rosnący, tamże, jak również i w Japonii, Jawie Brazylii i innych ziemiach podzwrotnikowych starannie jest hodowany. Ternstroemiaceae, Cistronkowate.

Liście w różny sposób bywają suszone. Podług bar albo czarniawej albo zielonawej, zależnej od sposobu suszenia wyróżniają się w handlu dwa gatunki, które ze względu rozma tego wyglądu i woni rozpadają się na liczne odmiany. Z odmian czarniawych, zwykle Herbatą rosyjską, Thea russi zwanych za najlepszą uważaną bywa Pekko, mające liście dwa do sześciu centimetrów długie, eliptyczno-podłużne,

na brzegu drobno piłkowane, niekiedy po dwa albo po cztery gałązki jesienne przyczepione, skórkowate, oliwkowo-brunatne, młodsze pod spodem srebrzno omszone, ~~od góry~~ z wierzchu gładkie, powijane, starsze od spodu przeważnie na nerwie włoskowym omszone, z wierzchu gładkie, na brzegu zazwyczaj odwinięte.

Tilia. Lipa.

Tilia grandiflora Ehrh. et Tilia parviflora Ehrh., Lipa wielkokwiatowa i Lipa drobnokwiatowa, drzewa swojskie. Tiliaceae, Lipowate.

Podbaldaszki kwiatowe (Flores Tiliae, Lipowy kwiat) suszone trzy do sześciokwiatowej, z przyrosłym u środka przykwiatkiem cienko-skórkowatym, białawym, linijkowo podłużnym, całobrzegim, siatkowato unerwionym, o kielichu kwiatowym pięciodziałkowym odpadającym, o koronie pięciopłatkowej białawo żółtawej, o pręcikach licznych białawych, ~~prawie~~ wystających nad koroną. Woń świeżych miła, suszonych prawie żadna, smaku słodkawy.

Species laxantes St. Germain.

Tinctura Absinthii composita.

Nastój piołunowy.

Weź: Piołunu gramów pięćdziesiąt, 50

Skórek pomarańczowych gramów dwadzieścia, 20

Tataraku,

Goryczki po gramów dziesięć, 10

Cynamonu gramów pięć 5

Na pokrajane i potłuczone nalej

Wyskoku 70% gramów pięćset. 500

Wytrawiaj często mięszając przez dni sześć. Nastój wyciśnij i przecedź.

† Tinctura Aconiti. Nastój tojadowy.

Weź: Korzeni Tojadu suszonych i grubo potłuczonych gramów dwadzieścia, 20

Wyskoku 70% gramów sto. 100

Wytrawiaj przez trzy dni często mięszając.

Wyciśnij i przecedź.

Tinctura amara. Nastój gorzki.

Tinctura stomachica.

Weź: Liści Trzylistu Bobrownika

Tysiącznika

Goryczki

Skórek pomarańczowych po gramów dziesięć, 10

Węglanu sodowego kryst. gramów pięć 5

Wody cynamonowej wyskokowej

gramów pięćset. 500

Wytrawiaj przez trzy dni, wyciśnij i przecedź.

Tinctura Arnicae. Nastój pomornikowy.

Nastój arnikowy.

Weź: Korzenia Pomornika suchego

gramów sześćdziesiąt, 60

Liści Pomornika suchych gramów trzydzieści, 30

Kwiatów Pomornika suchych gramów dziesięć 10

Na pokrajane i potłuczone nalej

Wyskoku 70% gramów pięćset. 500

Mocz przez kilka dni, wyprasuj i przecedź.

Tinctura Aurantiorum corticis.

Nastój ze skórek pomarańczowych.

Ze żółtej (części) skórki pomarańczowej pokrajanej przyrządza się jak nastój tojadowy.

Syrupus Aurantiorum.

+ Tinctura Belladonnae. Nastój z Wilczejjagody

Z korzenia Wilczejjagody krajanego i pokrajanego przyrządza się jak nastój tojadowy.

Tinctura Benzoës. Nastój benzoinowy.

Weź: Benzoinu gramów pięćdziesiąt, 50

Wyskoku 90% gramów dwieście pięćdziesiąt. 250

Wytrawiaj do zupełnego rozpuszczenia, potem przecedź.

Emplastrum anglicanum.

+ Tinctura Cantharidum. Nastój majkowy.

Weź: Majek lekarskich proszkowanych

gramów pięćdziesiąt, 50

Wyskoku 90% gramów dziesięć przyjdzieszyć. 250
Wytrawiaj przez trzy dni, wyciśnij i przecedź.

Tinctura Chamomillae. Nastój rumiankowy.
Z kwiatów rumianku włoskiego pokrajanych przyrządza się jako nastój tojadowy

Tinctura Cascarillae. Nastój kaskarylowy.
Z kory kaskaryllowej grubo potłuczonej przyrządza się jako nastój tojadowy.

Tinctura Castorei canadensis.
Nastój stroju bobrowego.
Przyrządza się ze stroju bobrowego kanadyjskiego jako nastój tojadowy

Tinctura Chinae composita.
Nastój kory chinowej złożony.
Weź: Kory Chiny brunatnej grubo proszkowanej
gramów sześćdziesiąt, 60

Pokrajanego korzenia Goryczki
Żółtej części skórki pomarańczowej
po gramów dwadzieścia, 20
Wyskoku 70°/o gramów trzysta sześćdziesiąt, 360
Wody cynamonowej pojedyńczej
gramów sto dwadzieścia. 120
Wytrawiaj przez sześć dni, wyciśnij i przecedź.

Tinctura Cinnamomi. Nastój cynamonowy.

Z cynamonu grubo tłuczonego przysposabia się jako nastój trujący.

† Tinctura Colchici. Nastój z Zimowita.

Z potłuczonych nasion Zimowitu przysposabia się jako nastój trujący.

† Tinctura Digitalis. Nastój z Naparstnicy.

Z suchych i pokrajanych liści naparstnicy przysposabia się jako nastój trujący.

Tinctura Guajaci. Nastój gwajakowy.

Z potłuczonej żywicy gwajakowej przysposabia się jako nastój bedrzeńcowy.

Tinctura Ipecacuanhae.

Nastój z Wymiotnicy.

Z drobno potłuczonego korzenia wymiotnicy przysposabia się jako nastój tojadowy.

Tinctura Jodi. Nastój jodowy.

Weź: Jodu gramów dziesięć, 10

Wyskoku 90% gramów sto sześćdziesiąt. 160

Rozpuść rozcierając w szklannym moździerzu.

Ciecz samą zlej i w ~~[illegible]~~ flaszce szklannej dobrze zatkanej przechowaj.

Tinctura Lobeliae. Nastój ze Stroiczki

Z pokrajanego ziela stroiczki nadętej przysposabia się jako nastój tojadowy.

Tinctura Malatis Ferri.

Nastój z jabłkanu żelazawego.

Tinctura Ferri pomati.

Weź: Wyciągu z jabłkanu żelazawego gramów dwadzieścia, 20

Wody cynamonowej wyskokowej gramów sto. 100

Rozpuść i przecedź.

Tinctura Myrrhae. Nastój mirowy.

Z potłuczonej grubo mirry przyrządza się jako nastój lędźwianowy.

+ Tinctura Nucis vomicae. Nastój z wroniego oka.

Ze sproszkowanych nasion wroniego oka przyrządza się jak nastój tojadowy.

+ Tinctura Opii crocata. Nastój opiowo-szafranowy.

Laudanum liquidum Sydenhami.

Weź: Szafranu gramów dziesięć, 10

Wody cynamonowej wyskokowej granów sto. 100

Moczy w naczyniu dobrze zatkanem do zupełnego wyczerpania zaprawy, potem wyciśnięty przecedź.

Na każde dziesięć części cieczy dodaj

Opium suchego ogrzaniem stłuczonego część jedną.

Ustawia się na osiem dni, często mięsza, aby się rozpuściło opium, o ile to być może; potem powtórnie wyciśnij i przecedź.

† Tinctura Opii simplex. Nastój opiowy zwyczajny.

Tinctura anodyna simplex.

Weź: Opium suchego stłuczonego ogrzaniem

granów dwadzieścia, 20

Wyskoku 70% granów dwieście. 200

Ustawia się na osiem dni, często miesza, aby się opium rozpuściło, o ile to być może; potem wyciśnij i przecedź.

Tinctura Ratanhae. Nastój z Ratanii.

Przyrządza się ze sproszkowanego korzenia Ratanii jak nastój fijałkowy.

Tinctura Rhei aquosa.

Nastój ~~[illegible]~~ rumbarbarowy wodny.

Infusum Rhei cum Natrio carbonico.

Weź: Korzenia rzewieniowego pokrajanego gramów dziesięć, 10

Węglanu sodowego kryst. gramów trzy, 3

Wody przekroplonej wrzącej gramów sto pięćdziesiąt. 15

Naparzaj przez kwadrans, potem wyciśnij a ciecz wybioną przecedź.

Tinctura Rhei vinosa Darelli.

Winny nastój rumbarbarowy podług Darella.

Weź: Korzenia rzewieniowego pokrajanego gramów dwadzieścia, 20

Pokrajanej żółtej części skórki pomarańczowej gramów pięć, 5

Kardamonu potłuczonego gramów dwa, 2

Wina Malagi gramów dwieście. 200

Wytrawiaj przez trzy dni, wyciśnij a w cieczy rozpuść

Cukru sproszkowanego gramów trzydzieści. 30

Po rozpuszczeniu przecedź.

Tinctura Spilanthi oleracei composita

Nastój z Ślinnika złożony.

Tinctura Paraguay-Roux.

Weź: Ziela Ślinnika ziołowego kwitnącego i świeżego gramów czterdzieści, 40

Korzenia Zębownika grubo tłuczonego gramów dwadzieścia, 20

Wyskoku 90% gramów sto dwadzieścia. 120

Wytrawiaj przez trzy dni. Wyciśnij i przecedź.

Tinctura Valerianae. Nastój z ~~Baldrjanu~~ Kozłku.

Przyrządza się ze sproszkowanych korzeni baldrjanu jako nastój trojakowy.

Tinctura Veratri albi. Nastój z Ciemiężycy białej.

Z grubo potłuczonego kłącza z korzeniami Ciemiężycy białej przyrządza się jako nastój trojakowy.

Trifolium fibrinum. Bobrek.

Menyanthes trifoliata Linn., Tryplin Bobrek, roślina w naszych wodach stojących i na łąkach bagnistych dziko rosnąca. Gentianeae, Goryczkowate.

Liście (Folia Trifolii fibrini) korzeniowe, potrójnie ogonkowe, wkoło wszystkie, o ogonkach pochwowatych, o listkach jajowatych, tępych, lekko karbowanych, jasnozielonych, gładkich, bezwonnych, bardzo gorzkich. Przechowuje się zasuszone.

Extractum. Species amaricantes. Tinctura amara.

Trochisci Ipecacuanhae.

Cukierki z Wymiotnicy.

Weź: Proszku z korzenia Wymiotnicy pół grama, | 0

Cukru gramów pięćdziesiąt, | 50

Wody studziennej dostateczną ilość,

aby zrobić ciasto, z którego utoczyć cukierków sto.

Trochisci Santonini. Ciasteczka santoninowe.

Weź: Santoninu proszkowanego granów pięć, 5
Cukru granów sto, 100
Wody studziennej dostateczną ilość,
aby zrobić ciasto, z którego uformuj ciasteczek sto.

Unguentum aromaticum. Maść aromatyczna.

Unguentum nervinum.

Weź: Piołunu granów sto dwadzieścia pięć, 125
Wyskoku 70% granów dwieście pięćdziesiąt, 250
na masę utłuczone ~~masa~~ wytrawiaj przez parę godzin, potem
wygrzewaj ze
Smalcu wieprzowego granów tysiącem 1000
do zniknięcia wilgoci i przecedź.
W niem przecedzonej rozpuść
Wosku żółtego granów dwieście pięćdziesiąt, 250
Oleju laurowego granów sto dwadzieścia pięć. 125
Do przecedzonych i oziębionych dodaj
olejku z Jałowcu,
olejku z Mięty kędzierzawej,

Olejku z Rozmarynu

Olejku z Lewandy po gramów dziesięć. 10

Zmięszaj na maść.

Unguentum Autenriethi.

Maść Autenrieth'a.

Unguentum Tartari stibiati. Unguentum Tartari emetici.

Weź: Winianu potasowo-antymonowego jak najdrobniej proszkowanego gramów dziesięć, 1

Smalcu wieprzowego gramów czterdzieści. 4

Jak najdokładniej zmięszaj.

Przyrządza się na żądanie.

Unguentum Cerussae. Maść cerusowa.

Unguentum album simplex.

Weź: Smalcu wieprzowego gramów dwieście, 20

Plastru dyachilowego pojedynczego gramów czterdzieści;

do stopionych i ostygłych przy nieustannem mięszaniu dodaj

Węglanu ołowiowego jak najdrobniej proszkowanego gramów sto dwadzieścia. 12

Unguentum Diachylon Dr Hebra.

Maść diachylowa podług Dr Hebry.

Weź: Plastru diachylowego pojedynczego świeżo przysposobionego gramów sto. 100

Do ciekłego jeszcze plastru domieszaj

Oliwy gramów siedemdziesiąt 70

(lub tyle)

zrób miękką maść, do której domieszaj

olejku lewandowego gramów cztery. 4

Unguentum emolliens. Maść rozmiękczająca.

Crême céleste.

Weź: Wosku białego gramów dziesięć, 10

Olbrotu gramów dwadzieścia, 20

Oleju z Migdałów słodkich gramów ośmdziesiąt. 80

Do stopionych i pół ostygłych [nie] dodaj

Wody różannej gramów dwadzieścia. 20

Unguentum Glycerini. Maść glycerynowa

Weź: Skrobi gramów cztery,

dodając powoli

Glyceryny gramów sześćdziesiąt

zmięszaj i na parowniczy porcelanowej wśród nieust-

nego mięszania przy wolnem cieple zamień na masę

galaretowatą, przeświecającą.

Unguentum Hydrargyri. Maść z żywem srebrem.

Maść rtęciowa szara.

Unguentum mercuriale. Unguentum neapolita-

num. Unguentum Hydrargyri cinereum.

Weź: Rtęci gramów czterysta,

Łoju owczego,

Szmalcu wieprzowego po gramów dziesięć. 20

Starannem ucieraniem tak rtęć rozdziel, aby

kulek metalicznych więcej już widać nie było, po-

powoli i dokładnie domięszaj

Szmalcu wieprzowego przecedzonego i wyżbionego

gramów czterysta. 400

Unguentum Juniperi. Maść z jałowcu.

Weź: Jałowcu potłuczonego i wodą zwilżonego

gramów dwieście pięćdziesiąt. 250

Smalcu wieprzowego gramów pięćset. 500

Gotuj aż do zniknięcia wilgoci, potem wyciśnij i

dodaj Wosku żółtego gramów osiemdziesiąt. 80

Stopione przecedź a do ostudzonej maści domięszaj

Olejku z jałowcu gramów dwadzieścia. 20

Unguentum Plumbi acetici.

Maść ołowiowa. Maść z Octanem ołowiu.

Unguentum saturninum. Unguentum Lithargyri.

Weź: Smalcu wieprzowego gramów trzysta, 300

Wosku białego gramów sto. 100

Do stopionych, przecedzonych i na wpół oziębionych

dodawaj częściowo przy nieustannem mięszaniu

Octanu ołowiowego gramów sześć 6

rozpuszczonych we

Wody przekroplonej gramach dwudziestu. 20

Zmięszaj.

Unguentum pomadinum.

Maść pomadowa. Pomada.

Unguentum rosatum.

Weź: Szmalcu wieprzowego gramów sześćset 600

wymytych

Wody różannej dostateczną ilością,

Wosku białego gramów sto pięćdziesiąt. 150

Do stopionych, przecedzonych i na wpół oziębionych dodaj

Olejku z Bergamotek,

Olejku z Goździków po gramów trzy. 3

Zrób maść.

Unguentum Sabadillae. Maść z Sabadylą.

Unguentum contra pediculos. Unguentum ad phthiriasim.

Weź: Maści wyprażonej na wolnym ogniu rozstopionej gramów dwieście, 200

dodaj

Proszku z nasion Kichawca gramów pięćdziesiąt, 50

Olejku z Lewandy gramów dwa.

Zmięszaj na maść.

Unguentum simplex. Maść zwyczajna.

Weź: Szmalcu wieprzowego gramów dwieście, 200

Wosku białego . gramów pięćdziesiąt. 50

Stopione i przecedzone zastygają wśród nieustannego mięszania.

Unguentum sulfuratum. Maść siarczana.

Unguentum ad scabiem.

Weź: Smoły płynnej

Kwiatu siarczanego po gramów trzydzieści, 30

Krédy białej preparowanej gramów dwadzieścia, 20

(Szarego Mydła),

Szmalcu wieprzowego po gramów sześćdziesiąt. 60

Zmięszaj.

Uva Ursi. Niedźwiedzie Grono.

Arctostaphyllus officinalis Wimm. & Grab., Arbutus Uva Ursi Linn., Mącznica, Grono niedźwiedzie,

zawsze zielony krzew, rosnący na wapiennych górach w Europie. Ericineae, Wrzosowate.

Liście jajowato-klinowate, na końcu lekko zaokrą- te, całobrzegie, gładkie, twardo skórzaste, z obu stron świecące i siatkowate, z wierzchu ciemno zielone, od spo- du jaśniejsze, bezwonne. Nie powinny być zamienia- ni z liśćmi z Vaccinium Vitis Idaea, większemi odwiniętemi na brzegu, od spodu brunatno kropkowanymi ani też z liśćmi z Vaccinium uliginosum, ani uli- połyskującemi ani też skórzastemi.

Valeriana. Kozłek.

Valeriana officinalis Linn., Kozłek lekarski, roślina w lasach Europy i pod płotami rosnąca. Vale- lerianeae, Kozłkowate.

Korzenie ~~wypłodzące~~ (wszędzie wypłodzące) ~~łodygowe~~ (z kłącza do czterech centymetrów długiego, na dwa i pół centymetra grubego, liczne, długie do dwóch milimetrów grube, obłe, za świeża brudno biała lub żółte, wysuszone szaro brunatne pomarszczone, zło- żone z kory wewnątrz brunatnawej i cienkiego drewna jaśniejszego. Woń właściwa, za suchą o wiele silniejsza

...ani i za mocna, dla wielu nieprzyjemna, smak ostro-aromatyczny, połączony z pewną goryczką. Na wiosnę wykopuje się korzeń z miejsc górzystych suchych. Przechowuje się w naczyniach dobrze zatkanych.

Tinctura.

Vanilla. Wanilja.

Vanilla planifolia Andrews, Wanilija płasko-listna, podkrzew wijący się, dziko rosnący i hodowany w Ameryce podzwrotnikowej szczególnie w Meksyku. Orchideae, Storczyki.

Owoc torebkowy (Siliqua Vanillae) strąkowaty, od półtora do trzech decimetrów długi, przy do dwunastu milimetrów szeroki, spłaszczony, lekko zakrzywiony, bruzdowany, giętki, z obu stron ściśnięty, często drobnemi kryształkami pokryty, o barwie ciemno-brunatnej, jedno-komórkowy, na ścianie o gęstwie ziarnistej tłustej, zawierającej liczne nasiona, o smaku przyjemnie aromatycznym, o woni podobnej do balsamu peruwiańskiego.

Pasta Liquiritiae flava.—

† Veratrinum. Weratryn.

Veratrinum.

Proszek biały, o smaku bardzo ostrym, terwonę też silne kichanie wzbudzający, o oddziaływaniu alkalicznym, topiący się w cieple na masę do żywicy podobną, spalający się na ogniu bez pozostałości, rozpuszczający się łatwo we wyskoku i w chloroformie, trudno w eterze a zaledwie we wodzie.

Zwilżony kwasem siarkowym zgęszczonym przybiera początkowo barwę żółtą, potem krwistą, wreszcie fioletową.

Veratrum. Ciemiężyca.

Veratrum album Linn., ~~roślina~~ Ciemiężyca biała, roślina europejska górska, podalpejska i alpejska. Melanthaceae, Ciemiężycowate.

Kłąb (Radix Veratri albi, Radix Hellebori albi) stożkowaty, do ośmiu centymetrów długi, u góry dwa do pięciu centymetrów szeroki, nie rzadko wielogłowy, czuprynowaty od liści krótko uciętych, zewnątrz

czarniawy lub brunatnawo szary, niewyraźnie pier-ścieniowaty, o korzeniach na każdem miejscu licznych wydłużonych, obłych, na zewnątrz biało żółtawych, o korze gąbczastej, łatwo odpadającej od drzewa białawego. Woń żadna, inaczej wywołuje silne pieczenie; proszek pobu-dza do silnego kichania. Przechowuje się starannie łącznie razem z korzeniami należycie opatrzonemi korą.

† Tinctura.

Verbascum. Dziewanna.

Verbascum phlomoides Linn., Dziewanna wełnista i inne spokrewnione gatunki, szczególniej Verbascum thapsiforme Schrad., wszystkie. Scrofularineae, Trędownikowate.

Korony (Flores Verbasci) kołowe, pięcio-dzielne, dosyć duże, złoto-żółte, o pięciu prątkach biało omszonych, z których wyższe trzy krótszemi są, niższe dwa dłuższemi, o pyłniku podłużnie zbiegającym; o woni nieznacznej niemiłej, suszonych przyjemnej, miodowej, w smaku słodkim, kleistym. Zbierają się korony w dnie suchego dnia, uwalniają od kielichów, suszą aż do kruchości

i przechowują w naczyniach poprzednio oznaczonych
dobrze zatkanych.

Species pectorales.

† Vinum Colchici. Winko zimowitowe.

Weź: Nasion Zimowitu dokładnie potłuczonych
gramów dziesięć, 10
Wina Malagi gramów pięćdziesiąt. 50
Wytrawiaj przez sześć dni często mięszając, wyciśnij
i przesącz.

† Vinum stibiato-tartaricum. Winko emetykowe

Vinum emeticum. Vinum Antimonii.

Weź: Winianu potasowo antymonowego
centigramów dziesięć 0,
Wina Malagi gramów dwadzieścia pięć. 2
Rozpuść i przechowuj w naczyniu dobrze zatkan

Zedoaria. Bezoar

Curcuma Zedoaria Rosc., Ostryż Bezoar, ro
na w Azyi podzwrotnikowej swojska. Zingiberaceae

Imbierowate.

Kłąb (Radix Zedoariae) przedstawia
bulwę jajowatą, pierścieniowatą, do środka i pół
centimetra grubą, o odciętych korzeniach i korze ze-
wnętrznej, pokrajany na poprzecz, niekiedy na połowę,
bity, twardy, ciężki, gęsty się, o barwie szaro-białawej
lub żółtej, napełniony małemi zbiornikami żywiczne-
mi, o woni przenikliwej, o smaku przyjemnie aro-
matycznym, kamforowatym. Towar lekki, robaczliwy
odrzuca się.

Acetum aromaticum.

Zincum aceticum. Octan cynkowy.

Acetas Zinci ~~vel~~ seu zincicus.

Weź: Węglanu cynkowego, jaki się przy otrzymywaniu
tlenku cynkowego przysposabia,
gramów pięćdziesiąt, 50
rozpuść (na wolnem cieple) w
Kwasu octowego rozcieńczonego
dostatecznej ilości.
Roztwór jeszcze gorący przecedź i do krystalizacji

odstaw, starając się aby kwas octowy w niedmiarze był.

Utworzone kryształy przy wyparajnej ciepłocie między bibułą się suszy. Ciecz pozostałą powolnem wyparowaniem do krystalizacyi ponownie się doprowadza.

Mają to być kryształy delikatne, pryzmatyczne lub tabliczkowate, bezbarwne, rozpuszczalne w trzech częściach wody zimnej, w pół części gorącej, stapiają się ogrzane.

Roztwór wody badany siarczkiem amonu wpuszcza osad czysto biały i, który kwasem siarkowodorowym przesyconym będzie do zupełnego osadzenia cynku, pozostała ciecz wyparowana nie powinna pozostawiać ciał ogniotrwałych.

Zincum chloratum.

Chlorek cynkowy.

Zincum hydro-chloricum. Chloretum Zinci. Zincum muriaticum. Murias Zinci.

Weź: Cynku w ziarnkach granów sto, 100

rozpuści w dostatecznej ilości

Kwasu chlorowodorowego rozcieńczonego (około gramów 900)

starając się, aby część cynku nierozpuszczoną pozostała. Przez ciecz czystą przepuszczaj strumień gazu chloru, dopóki nasyconą nie będzie, potem ogrzewa się do wrzenia dodając częściowo

Tlenku cynkowego gram jeden. 1

Ustawia się, dopóki tlenek żelazowy nie osiądzie się. Ciecz czystą przecedza się w razie potrzeby przez azbest, podparowuje z dodaniem

Kwasu chlorowodorowego rozcieńczonego gramów trzech, 3

aż część wyjęta i oziębiona ścina się w kryształy.

Otrzymaną masę krystaliczną przechowuje się w naczyniach szklannych i dobrze zatkanych.

Ma być białym, miękkim, we wodzie i wyskoku bardzo łatwo rozpuszczalnym; rozpływa się w powietrzu wilgotnem.

Roztwór wody z nadmiarem amoniaku nie powinien osadu opuszczać.

Zincum granulatum.

Cynk w ziarnkach, ~~ziarni~~

Weź: Cynku kupnego dowolną ilość.

Topi się na ogniu w tyglu przez pół godziny dodając kawałki siarki i łoju owczego przy nieustannem mięsza-niu prętem drewnianym. Metal stopiony puszcza kroplami do wiaderka wodą napełnionego, oziębiony wyj-ra a wysuszony przechowuje.

W aparacie Marsha badany nie powinien wyka-zać śladów arszeniku.

Zincum oxydatum. Tlenek cynkowy.

Oxydum Zinci. Flores Zinci. Nihilum album.

Pompholix.

Weź: Węglanu cynkowego kryszt.

gramów trzysta dwadzieścia, 3

rozpuścić we

Wody przekroplonej gramów tysiąc osiemset. 18

Do cieczy przecedzonej i do wrzenia ogrzanej dokropl

~~szczyn~~ rozczyn przygotowany z

Siarczanu cynkowego gramów trzysta, 300

Wody przekroplonej gramów dziewięćset. 900

Po skończonem wkraplaniu cieczy jeszcze zagotowu-
je się, aż się osad pozostałowo galaretowaty nie zamieni
na proszkowy, łatwo osiadający. Po zlaniu cieczy będą-
cej u góry osad wymywa się kilka razy wrzącą wodą prze-
kroploną, dopóki ciecz przesączona nie mąci się już z chlor-
kiem barowym, potem wysusza się.

Masę wysuszoną wsyp do tygla heskiego dobrze przy-
krytego i do żaru ogniowego, aż część ze środka masy wy-
jęta kwasem nalana burzyć nie będzie.

Tlenek wyżarzony, sproszkowany przechowuj w naczy-
niu dobrze zatkanym.

Ma to być proszek biały, żółknący w ża-
rzeniu, w kwasach bez burzenia rozpuszczalny. Kwa-
s którym ma dawać ciecz, która odparowana nie ma
zostawiać żadnej reszty po odparowaniu. Powinien
się rozpuszczać w kwasie octowym, razem ze dodaniem
amoniaku ma powstawać jasnym i nie niebieskim.

Zincum sulfuricum. Siarkan cynkowy.
Sulfas Zinci. Vitriolum Zinci. Vitriolum album

Depuratum

Weź: Cynku w ziarnach gramów dwieście pięćdziesiąt, 250
rozpuść w dostatecznej ilości

Kwasu siarkowego rozcieńczonego (około gramów 225)
z tą uwagą, aby mała część cynku nierozpuszczoną
została.

Przez roztwór przepuszczaj strumień
Gazu chloru
aż do nasycenia, potem odstaw naczynie przykryte
w miejscu zimnem na kilka~~naście~~dziesiąt godzin.

Do cieczy do wrzenia ogrzanej dodaj gęstą przy-
sobioną z

Węglanu cynkowego, jaki przy przysposabianiu
Tlenku cynkowego otrzymuje się, gramów dziesięć,
i Wody przekroplonej dostatecznej ilości.

Wytrawiaj często mięszając, dopóki roztwór kwasem
garbnikowym badany już więcej barwy niebieskiej przy

mować nie będzie, porem przesącz i dodawszy kwasu siarkowego rozcieńczonego gramów trzydzieści 30 krystalizacji poddawaj.

Mają to być kryształki pryzmatyczne, bezbarwne, wietrzejące w powietrzu suchem, rozpuszczalne w 2·5 częściach wody przy ciepłocie 20°.

Roztwór wodny kwasem siarkowym zakwaszony nie powinien się mącić od kwasu siarkowodorowego, ni barwy atramentowej przybierać od kwasu garbnikowego, ani opuszczać osadu z nadmiarem amonii.

Collyrium adstringens luteum.

Zingiber. Imbier.

Zingiber officinale Roscoe, Imbier lekarski, roślina w Azyi podzwrotnikowej dziko rosnąca, tamże jako również i w innych okolicach podzwrotnikowych hodowana. Zingiberaceae, Imbierowate.

Kłąb (Radix Zingiberis, Zingiber album) kolankowaty, po oddzieleniu większej części naskórka przekrojony przedstawia kawałki obite, płaskie zatęchłe, spłaszczone, do dwóch centymetrów szerokie, oblicionie

szaro-brunatne, ciężkie, wewnątrz żółte, opatrzone ciemniejszym pierścieniem podkorowym, zbiornikami żywicznemi małemi licznemi, o złamie włóknistym woni aromatycznej, o smaku aromatyczno piekącym.

Aqua aromatica spirituosa. Electuarium aromaticum.

Zbiór odczynników.

A. Odczynniki.

Powinny być jak najczyściejszemi i mają być przechowywanemi w flaszkach szklanną zatyczką zatykającemi się szczelnie.

Acidum aceticum concentratum.
Acidum hydro-chloricum concentratum purum.
Acidum nitricum concentratum purum.
Acidum oxalicum solutum.

Przyrządza się z jednej części kwasu i dziesięciu części wody przekroplonej.

Kupny kwas szczawiowy oczyszcza się poprzednio kilkakrotnem przekrystalizowaniem.

Acidum sulfuricum concentratum purum.
Acidum sulfuricum dilutum.

Acidum tartaricum.

Aether depuratus.

Ammonia.

Ammonium carbonicum solutum.

Przysposabia się z jednej części węglanu amonow- i pięciu części wody przekroplonej.

Ammonium hydro-sulfuratum.

Weź: Amoniaku dowolną ilość.

Wysycaj gazem siarkowodorowym mytym, dopóki roz- nu siarkanu magnezowego już więcej mącić nie będzie. Ci- ecz przysposobioną bezbarwną bywa, czasem żółkniej-

Aqua Calcis.

Aqua hydro-sulfurata.

Wprowadzaj gaz siarkowodorowy do wody przekroplonej, z której gotowaniem powietrze wypędzono, i to tak długo, póki z rozczynem chlorku żelazowego mlecznieje.

Argentum nitricum solutum.

Część jedną azotanu srebrowego rozpuść w dziewięciu częściach wody przekroplonej.

Baryum chloratum solutum.

Chlorku barowego krystalicznego część jedną rozpuść

w dziewięciu częściach wody przekroplonej:

Baryum nitricum solutum.

Azotanu barowego krystalicznego części jedną rozpuść w dwudziestu częściach wody przekroplonej.

Charta exploratoria caerulea.

Weź: Lakmusu proszkowanego część jedną i

Wody przekroplonej częściami dwudziestoma

ktoś. Roztwór po 24 godzinach przecedź i na dwie równe części podziel, a do jednej z nich dodaj

Kwasu siarkowego rozcieńczonego dostateczną ilość aby barwa cieczy niebieska na czerwoną się zamieniła, potem drugiej części pozostałej dostateczną ilość domieszaj, aby barwa czerwona w niebieską przeszła.

W tej cieczy zanurzają się kawałki bibuły białej, które w miejscu zacienionem wysuszone przechowuj.

Charta exploratoria ~~caerulea~~ rubra.

Wkraplaj kwas fosforowy w dostatecznej ilości do wodnego roztworu lakmusu, tak aby barwa niebieska w czerwoną wpadała.

W tej cieczy maczają się kawałki bibuły białej, które w miejscu zacienionem wysuszone przechowuj.

Chlorum solutum.

Chloroformium.

Cupri lamina.

Ferri lamina.

Ferrum sesquichloratum solutum.

Chlorku żelazowego krystalicznego część jedną rozpuścić w dziewięciu częściach wody przekroplonej.

Ferrum sulfuratum.

Ferrum sulfuricum crystallisatum.

Kalium bichromicum.

Kalium chloricum.

Kalium jodatum.

Magnesium sulfuricum solutum.

Siarczanu magnezowego część jedną rozpuścić w 10 częściach wody przekroplonej.

Natrium carbonicum solutum.

Węglanu sodowego część jedną rozpuścić w dziewięciu częściach wody przekroplonej.

Natrium hydrooxydatum solutum.

Weź: Węglanu sodowego krystalicznego dowolną ilość,

rozpuść we

Wody przekroplonej częściach ośmiu.

Gotuj w kotle żelaznym i częściowo dodawaj

Tlenku wapniowego wodą (przekroplona gaszonego) dostateczną ilość,

aż część cieczy wyjęta i przecedzona wody wapiennej

już więcej nie mąci.

Ciecz jeszcze gorącą odstaw w flaszce poprzednio

ogrzanej do ostania się, potem ciecz jasną odciągnij

i w parowniczce srebrnej lub żelaznej dobrze oczyszczonej

wyparuj do cięż. gat. 1·33 i przechowaj.

Natrium phosphoricum solutum.

Fosforanu sodowego część jedną rozpuść w dziesięciu

częściach wody przekroplonej.

Plumbum aceticum solutum.

Octanu sodowego część jedna rozpuszcza się w dzie-

sięciu częściach wody przekroplonej.

Solutio acidimetrica.

Weź: Wodnika sodowego rozpuszczonego c. gat. 1·33

gramów pięćdziesiąt, 50

zmieszaj z (250

Wody przekroplonej gramami dwustu pięćdziesięcioma.)

Rozczyn wziąć potrzeby przeszło.

Tegoż rozczynu gramów pięć, 5

rozcieńcza

Wody przekroplonej gramami pięcioma 5

i zmięszanej z

Roztworu lakmusowego kroplami kilkoma.

Potem ostrożnie wkroplaj

Rozczynu ~~kwasu~~ alkalia miareczkującego

dostateczną ilość

do zobojętnienia, aż barwa niebieska w purpurową przejdzie. Każdy gram rozczynu alkalia miareczkującego zobojętnić powinien zupełnie 23 miligramy sody (czyli 31 tlenku sodowego, albo 40 wodnika sodowego), stąd ilość użyta rozczynu alkalia mianego wykazuje ilość sody zawartego (w gramach pięciu badanego rozczynu; po obliczeniu tejże dodaj do rozczynu alkalia mianego

Wody przekroplonej dostateczną ilość

aby pojedynczy gram tejże zawierał 23 miligramy sody (czyli 31 tlenku sodowego, albo 40 wodnika sodowego.*)

*) Uwaga. Jeżeli np. 7,400 grama rozczynu alkalia mia-reczkującego zużyto do zupełnego zobojętnienia, to w pi

Każdy pojedynczy gram tak przysposobionego roz-
czynu zawiera ciężar równoważnikowy sody (23) [czyli
tlenku sodowego (31) lub wodnika sodowego (40)], co potrze-
bnem jest do zupełnego ~~z~~ nasycenia ciężaru gatunkowego
jakiegokolwiek kwasu.

Solutio alcalimetrica.

Weź: Kwasu szczawiowego krystalicznego

gramów trzydzieści jeden i pół, 31·5

rozpuść we ~~w~~

Wody przekroplonej gramach czterystu

sześćdziesięciu ośmiu i pół. 468·5

Rozczyn przesączony przechowuj w flaszce zatkanej
szczelnie zatyczką szklanną.

Gram jeden rozczynu tego zawiera 63 miligramy

...ciu gramach badanej cieczy znajduje się 170 miligramów
sody (czyli 229 tlenku sody albo 296 wodnika sodowego), dlatego
na każde pięć gramów rozczynu alkalicznego dodać należy
2·4 grama, aby pojedynczy gram tejże zawierał 23
miligramy sody.

kwasu szczawiowego krystalicznego. Cyfra liczba 63 oznacza ciężar równoważnikowy powyższego kwasu dlatego gram jeden roztworu alkalia miareczkującego zrobionego według przepisu zobojętnia zupełnie ciężar równoważnikowy jakiegokolwiek ciała zasadowego i pozwala ilość tegoż na miligramy obrachowaną wyrazić.

Solutio Indigo.

Weź: Indygotu suszonego i jaknajdrobniej sproszkowanego część jedną,

Kwasu siarkowego dymiącego czystego części cztery.

Zmieszaj, i odstaw w naczyniu przykrytym na pięć do sześciu dni w miejscu ciepłe i kłóć często. Potem ciecz jasną od osadu zlej a rozcieńczoną dziewięciona częściami wody przekroplonej przechowuj w naczyniu zatkanem.

Solutio Laccae Musci.

Weź: Lakmusu część jedną

naparz częściami dwudziestoma

Wody przekroplonej wrzącej.

i wystawiaj przez dni kilka. Roztwór przecedź, potem

wdawaj kroplami kwasu siarkowego rozcieńczonego dopóki ~~roztwór~~ barwa niebieska na niebiesko-zielonej się nie zmieni. Roztwór przechowuj we flaszce zaledwie do połowy napełnionej i zatkanej korkiem z przedziurawionym. Otwór w korku lekko watą się zatyka.

Spiritus Vini 90%.

Zincum granulatum.

B. Przyrządy.

1. Rurek odczynnikowych najmniej dwadzieścia cztery.
2. Co najmniej trzy kolby szklanne mniejsze, ~~rozw~~ o objętości stu do dwustu centimetrów sześciennych.
3. Retorty szklanne różnej wielkości, z których jedna lub dwie opatrzone tubusem.
4. Kilkanaście kubków szklannych różnej wielkości.
5. Lejki szlanne do sączenia.
6. Lejki o szyi równej, długiej a wąskiej:

7. Rurki szklanne jedno proste jedno raz lub dwa razy pod kątem zagięte do łączenia przyrządów.
8. Przyrząd do wywiązywania chloru.
9. Przyrząd do wywiązywania wodoru.
10. Przyrząd do wywiązywania siarkowodoru
11. Parownice porcelanowe mniejsze.
12. Tygielek porcelanowy mały.
13. Kilkanaście pręcików szklannych
14. Szczypce do tygla.
15. Lampa szklanna.
16. Lampa Berzeliusza.
17. Bibuła biała.

Tablica I,

~~podaje~~ wyjaśnia stosunek rakuzkiego ciężaru lekarskiego do metryczne-go gramami zwanego i podział obydwóch.

A. Ciężar metryczny.

Kilogram ~~zaw~~ zawiera 1000 Granów i odpowiada 1·7856 rakuzkiego funta handlowego, lub 57.14 łutom.

Hektogram 100 gramów i odpowiada 0·1785 rakuzkiego funta handlowego lub 5·71 łutom.

Dekagram zawiera 10 gramów i odpowiada 0·0178 rakuzkiego funta handlowego lub 0·57 łuta.

Gram jest ciężarem jednego ~~m~~ centimetra sześciennego wody przekroplonej przy ~~temperaturze~~ ciepłocie +4° i odpowiada 13·71388 grana.

Decigram zawiera 0·1 grama i odpowiada 1·37 rakuzkiego grana.
Centigram " " 0·01 " " " " 0·13 " " "
Miligram " " 0·001 " " " " 0·013 " " "

B. Rakuzki ciężar lekarski.

Funt zawiera 12 uncyj i odpowiada 420·012 grama.
Uncya " " 2 łuty " " " 35·001 " "
Łut " " 4 drachmy " " " 17·500 " "
Drachma " " 3 skrupuły " " " 4·375 " "
Skrupuła " " 20 granów " " " 1·458 " "
Gran odpowiada 0·0729188 " "

~~Tablica II~~ Tablica II,

wyjaśniająca ~~przedstawia~~ wartość stosunkową pojedynczych ciężarów

A. Wartość ciężaru lekarskiego do ciężaru metrycznego.

Liczba	odpowiada gramom	Liczba	odpowiada gramom
Uncyi		Granów	
1	35·001	1/16	0·004
2	70·002	1/14	0·005
⋮	⋮	⋮	⋮
Drachm			
1	4·375	3	0·218
2	8·750	4	0·291
⋮	⋮	⋮	⋮
Skrupułów			
1	1·458	13	0·948
2	2·916	14	1·020
⋮	⋮	⋮	⋮

B. Wartość ciężaru metrycznego do lekarskiego ciężaru.

Ilość gramów	odpowiada granom	Ilość gramów	odpowiada granom	Ilość gramów	odpowiada granom
1	13·71	35	479·98	68	932·54
2	27·42	36	493·69	69	946·26
3	41·14	37	507·41	70	959·97
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
34	466·27	67	918·83	100	1371·39

~~Tabela~~ Tablica III,

~~przedstawia~~ wyjaśniająca stosunek miar tak długości jak i cieczy, w Rakowach używanych, do miar metrycznych.

A. Metryczne miary cieczy.

	~~Miary~~ Mierzyc rakowskie
Liter zawiera 1000 centymetrów sześciennych i odpowiada	0·7066
Decilitr " " 100 " " " " " " " "	0·0706
Centilitr " " 10 " " " " " " " "	0·0070
Mililitr, centimetr sześcienny odpowiada	0·0007
Decalitr zawiera 10 litrów i odpowiada	7·068
Hektolitr " " 100 " " " " "	70·682
Kilolitr " " 1000 " " " "	706·822

B. Rakowskie miary cieczy.

Mierzyca odpowiada 1·41478 litra.

Seidel " " " 0·3537 " .

C. Rakowskie miary długości.

Stopa zawiera 12 cali i równa się 0·316 metra.

Cal " " " 12 linii " " " 0·026 " "

Linia " " 0·00219 " "

D. Metryczna miara długości.

Metr zawiera 1000 części i odpowiada 3·1637 stopy.

Decimetr " " 100 " " " " " 0·3163 " "

Centimetr " " 10 " " " " " 0·3796 cala.

Milimetr odpowiada 0·4555 rakuskiej linii.

X

Tablica IV

podająca ciężary gatunkowe leków ciekłych, przy 15° Cels., które lekospisami z roku 1854 i 1869 objęte są.

	Lekospisy 1869	1854
Acidum aceticum concentratissimum	—	1·063–1·070
〃 〃 concentratum crudum	—	1·040
〃 〃 〃 purum	—	1·040
〃 〃 dilutum	1·028	—
〃 carbolicum	1·065	—
Acidum hydrochloricum concentratum crudum	1·16	1·16
〃 〃 〃 purum	1·12	1·12
〃 〃 dilutum purum	1·06	1·06
〃 nitricum concentratum crudum	1·35	1·35
〃 〃 〃 purum	1·30	1·30
〃 〃 dilutum purum	1·13	1·14
〃 phosphoricum	1·117	1·13
〃 sulfuricum anglicanum	1·83	1·84
IV 〃 〃 concentratum purum	1·845	1·845

	1869	1854
Acidum sulfuricum dilutum purum . .	1'117	1'09
Aether aceticus	0'900	0'890
" " " crudus	0'730	0'730
" " depuratus	0'725	0'730
Ammonia	0'960	0'960
Ammonium aceticum solutum	1'05	1'05
" " " " " " " " " " " dilutum . .	—	1'01
" " " " carbonicum pyro-oleosum solutum	—	1'06
70 " " " " succinicum pyro-oleosum	—	1'08
Chloroformium	1'49-1'5	1'49
Ferrum sesquichloratum solutum	1'26	—
Glycerinum	1'25	—
Kalium aceticum solutum	1'20	1'20
" " " carbonicum solutum	1'33	1'33
Kreosotum	1'037-1'086	—
Natrium hydrosilicicum	1'40	—
Oleum Sinapis aethereum	1'01	—
Petroleum rectificatum	0'75-0'77	—
Plumbum aceticum basicum	1'23-1'24	—
Spiritus Aetheris	0'820	0'815
" " " Vini concentratus	0'8336	0'8336
" " " " " dilutus	0'892	0'8643

XI

V.

~~Tabela~~ Tablica V.

podająca ~~ilość~~ ilość ciała rozpuszczalnych w wodzie, ~~ile~~ jaką sto (100) części przekroplonej wody przy zwykłej ciepłocie ~~rozpuszczonemi być mogą~~ rozpuścić mogą.

100 części przekroplonej wody rozpuszczają	części
Acidum arseniosum	2
" " " carbolicum	5
" " " citricum	100
" " " tartaricum	66
Aconitinum	0·5
Alumen	5
Ammonium carbonicum	30
" " chloratum	37
Argentum nitricum	100
Atropinum	0·33
Chinidinum sulfuricum	0·33-1·0
Chininum	0·25
" " " bisulfuricum	9
" " " hydrochloricum	4
" " " sulfuricum	0·13
Coffeinum	1
Colchicinum	50
Cuprum sulfuricum	33
Ferrum lacticum	2
" " " sulfuricum	50
Hydrargyrum bichloratum	6
Kalium bromatum	100
" " " carbonicum	120
" " " chloricum	6
" " " hydrotartaricum	0·4
" " " jodatum	140

IV

100 części wody przekroplonej rozpuszcza	części
Kalium natronato-tartaricum . .	42
" " " nitricum	21
" " " sulfuricum	11
" " " tartaricum	100
" " " stibio tartaricum	7
Magnesium lacticum	3·5
" " " sufricum	50
Morphinum	0·1
" " " hydrochloricum	5
Natrium aceticum	33
" " " boracicum	8·5
" " " carbonicum	50
" " " hydrocarbonicum	7·5
" " " phosphoricum	25
" " " sulfuricum	48
Plumbum aceticum	66
Strychninum nitricum	2
Zincum aceticum	33
" " " sulfuricum	40

Tab~~ela~~ lica VI,

podająca ilość alkoholu jakoteż i wody, które w stu (100) częściach wyskoku o różnej gęstości, przy ~~temperaturze~~ cieple 15° Cels. ~~znachodzą się~~ są zawarte.

(według Stampfera)

Ciężar gatunkowy	100 objętości zawierają		100 części ciężaru zawierają alkoholu części ciężaru
	części alkoholu	części wody	
1·000	0	100	0
0·9985	1	99·05	0·80
0·9970	2	98·11	1·60
⋮	⋮	⋮	⋮
0·8951	100	0·00	100·01

Tablica VII,

przedstawia stosunek stopni aërometrów podług Baumégo, Cartiera i Becka do ciężaru gatunkowego przy 12.5°

a. Dla cieczy lżejszych od wody.

Stopnie	Baumé	Cartier	Beck.
0	.	.	1·000
1	.	.	0·9941
2	.	.	0·9883
3	.	.	0·9826
.	.	.	.
60	0·735	.	0·7391

B. Dla cieczy cięższych od wody

Stopnie	Baumé	Beck	Stopnie	Baumé	Beck
0	1'000	1'0000	39	1'386	1'2977
1	1'007	1'0059	40	1'400	1'3077
2	1'014	1'0119	41	1'414	1'3178
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	
38	1'373	1'2879	76		1'8085

Tabela VIII

podająca ilość kwasu octowego wodnistego, która w stu częściach kwasu, przy ciepłocie 15° Cels. zawarta jest.

(według A. C. Oudemans'a)

Procent kwasu	Ciężar gatunkowy	~~Ciężar~~ Procent kwasu	Ciężar gatunkowy	Procent kwasu	Ciężar gatunk.
0	0'992	34	1'0459	68	1'0725
1	1'0007	35	1'0470	69	1'0729
2	1'0022	36	1'0481	70	1'0733
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
33	0'7447	67	1'0721	100	1'0553

Tabela IX

przedstawiająca ilość gazu chloro-wodowego, którą 100 części kwasu chlorowodowego zawierają, mierzonego co do ciężaru gatunkowego przy cieple 15° Cels.

(według Ure'go)

Ciężar gatunkowy	Gaz chlorowodowy	Ciężar gatunkowy	Gaz chlorowodowy	Ciężar gatunkowy	Gaz chlorowodowy
1·2000	40·777	|	|	|	|
1·1982	40·369	|	|	|	|
1·1964	39·961	|	|	|	|
|	|	|	|	|	|
|	|	|	|	1·0020	0·408

Tabela X

przedstawiająca ilość kwasu azotowego tak bezwodnego jak i wodnistego, które w 100 częściach są zawartemi.

(Według J. Kolb'a)

100 części zawierają kwasu		Ciężar gatunkowy przy	
wodnego	bezwodnego	0°	15°
100·00	85·71	1·559	1·530
99·84	85·57	1·559	1·530
99·72	85·47	1·558	1·530
⋮	⋮	⋮	⋮
0·00	0·00	1·000	0·999

XI

Tabela XI

podaje ilość kwasu ~~wody~~ bezwodnego, która w 100 częściach kwasu fosforowego jest zawarta.

(Według J. Watts'a)

Ciężar gatunkowy przy 15·5° Cels.	Procent bezwodnika	Ciężar gatunkowy przy 15·5° Cel.	Procent bezwodnika.
1·508	49·60		
1·492	48·41		
1·476	47·10		
		1·006	0·79

Tablica XII

przedstawia ilość kwasu bezwodnego i wodnego, która w stu częściach kwasu siarkowego zawarta jest.

(podług Bineau.)

Ciężar	Stopnie	Procent przy 0° kwasu		Procent przy 15° Cels. kwasu	
gatunkowy	(Baumé)	wodnego	bezwodnego	wodnego	bezwodnego
1·857	66·6	100	81·6		
1·852	66·4	95	77·5		
1·846	66·2	92·5	75·5		
1·842	66	91·3	74·5	100	81·6
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
1·036	5	5·1	4·2	5·4	4·5

XIII

Tablica XIII

podaje ilość amoniaku, zawartą w stu (100) częściach amoniaku ciekłego przy 16° Cels.

(według Otto'na)

Ciężar gatunkowy	Procent amonu	Ciężar gatunkowy	Procent amonu
0·9517	12·000		
0·9521	11·875		
		0·9783	5·000

Tablica XIV

podająca setne części tlenku potasowego, które w tegoż wodnym roztworze o różnej gęstości przy ciepłocie 15° Cels. zawartemi są.

Ciężar gatunkowy	Odsetki	Ciężar gatunkowy	Odsetki
	(podług Tünnermann'a)		
1·3300 ~~1·4285~~	28·290 ~~30·220~~		
1·3131 ~~1·4193~~	27·158 ~~29·616~~		
⋮	⋮	⋮	⋮
		1·0050	0·5658 ~~0·6011~~
	(podług Dalton'a)		
1·68 ~~2·01~~	51·2 ~~77·8~~		
1·60	46·7 ~~63·6~~		
⋮	⋮	⋮	⋮
		1·06	4·7

XV

Tablica XV

podaje odsetki tlenku sodu, który się znachodzi w tegoż rozczynie wodnym, różnej gęstości przy 15° Cels.

Ciężar gatunkowy	Odsetki	Ciężar gatunkowy	Odsetki
(według Tünnermanna)			
1·4285	⋮	⋮	⋮
1·4193	⋮	⋮	⋮
⋮	⋮	⋮	⋮
⋮	⋮	1·0081	0·604
(według Daltona)			
2·00	77·8		
1·85	63·6		
⋮		1·06	= 4·7

XVI.

Tablica XVI

podaje znaki chemiczne i ciężary bezwzględne pierwiastków, takospisem objętych.

Pierwiastki	Znaki chemiczne	Ciężar bezwzględny	Ciężar atomowy.
Aluminium	Al	13·7	27·4
Argentum	Ag	108	108
Arsenicum	As	75·00	75·00
Aurum	Au	197	197
Baryum	Ba	68·5	137
Bismuthum	Bi	210	210
Borum	Bo	11	11
Bromum	Br	80	80
Cadmium	Cd	56	112
Calcium	Ca	20	40
Carbonium	C	6·0	12
Chlorum	Cl	35·5	35·5
Chromium	Cr	26	52·2
Cuprum	Cu	31·75	63·5
Ferrum	Fe	28·0	56·05
Hydrargyrum	Hg	100	200
Hydrogenium	H	1	1
Jodum	J	127	127
Kalium	K	39·14	39·14
Lithium	Li	7	7
Magnesium	Mg	12	24
Manganum	Mn	27·57	55·14
Natrium	Na	23	23
Nitrogenium	N	14	14
Oxygenium	O	8	16
Phosphorus	P	31	31
Platinum	Pt	98·7	197·4
Plumbum	Pb	103·5	207
Silicium	Si	14	28
Stannum	Sn	59	118
Stibium	Sb	122	122
Strontium	Sr	43·8	87·6
Sulfur	S	16	32
Uranium	Ur	60·0	120
Zincum	Zn	32·5	65

XVII

Tablica ~~XVII~~

podaje ciężar bezwzględny złożonych połączeń przyjętych przez lekospis.

Połączenia	Ciężar bezwzględny
Acidum aceticum	60
" " " arsenicosum	99
" " " carbolicum	94
" " " chromicum	50·25
" " " citricum	192
" " " hydro-chloricum	36·5
" " " nitricum	63
" " " phosphoricum	98
" " " sulfuricum	49
" " " Tannicum	618
" " " Tartaricum	150
Aconitinum	533
Aether	37
Aether aceticus	38
Alumen	474·7
Alumina hydrica	78·5
Ammonia	17
Ammonium aceticum siccum	77
" " " carbonicum	177
" " " chloratum	53·5
Argentum nitricum	170
Atropinum sulfuricum	338
Calcium carbonicum	50
" " " phosphoricum	155
Camphora	152
Chinidinum sulfuricum	427
Chininum	329
" " " " bisulfuricum	548
" " " " hydro-chloricum	378
" " " sulfuricum	43·6
Chloroformium	119·5
Coffëinum	194

Połączenia	Ciężar bezwzględny
Colchicinum	317
Cuprum sulfuricum	124·7
Ferrum lacticum	144
" " oxydato-oxydulatum	116
" " phosphoricum	179
" " sesquichloratum crystallisatum	270·5
" " sulfuricum	139
Glycerinum	92
Hydrargyrum bichloratum ammoniatum	251·5
" " " " " " " corrosivum	135·5
" " " " bijodatum rubrum	227
" " " " chloratum mite	235·5
" " " " jodatum flavum	327
" " " oxydatum flavum	108
Kalium aceticum siccum	98·1
" " bromatum	119·1
" " carbonicum siccum	69·1
" " chloricum	122·6
" " ferro tartaricum	259·1
" " hydro-oxydatum	56·1
" " hydro-tartaricum	189·1
" " hypermanganicum	153·3
" " jodatum	166·1
" " natronato-tartaricum	282·1
" " nitricum	101·1
" " stibio tartaricum	350·1
" " sulfuricum	87·1
" " tartaricum	226·2
Magnesium carbonicum hydro-oxydatum	191
citricum	

Vegyület	Egyenérték súly
Magnesium hydro oxydatum	29
" " " lacticum	128
" " " oxydatum	20
" " " sulfuricum	114
Morphinum	303
" " " hydro-chloricum	375'5
Natrium aceticum	136
" " boracicum	191
" " " carbonicum crystallisatum	143
" " " hydro-carbonicum	84
" " " phosphoricum	358
" " " sulfuricum cristallisatum	161
Plumbum aceticum	189'5
" " " oxydatum	111'5
Santoninum	246
Stibium chloratum	235'5
" " " sulfuratum	177
Strychninum	334
" " " " nitricum	397
Veratrinum	592
Zincum aceticum	118'5
" " chloratum	68
" " oxydatum	40'5
" " sulfuricum	143'5

Tablica XVIII

zawiera najwyższe dozy dla dorosłego, których lekarz nie może przestąpić, dla użycia wewnętrznego, wyjąwszy wtedy gdy położy przy nich wykrzyknik!

	Doza pojedyncza		Na dzień	
	Gramy	Grany	Gramy	Grany
Acidum arsenicosum	[illegible]	0·08	0·012	0·16
Acidum hydro-cyanatum (Hekosp. rak. 1855)	0·05	{0·68 gutt 2.	0·20	{2·7 gutt. 8
Aconitinum (germanicum) (Geiger et Hesse, Merck)	0·007	0·09	0·04	0·55
Aqua Amygdalarum amararum	1·50	{20·5 gutt 40	5·00	68·5
Aqua Laurocerasi	1·50	{20·5 gutt 40	5·00	68·5
Argentum nitricum	0·03	0·4	0·20	2·7
Atropinum	0·002	0·02	0·006	0·08
Atropinum sulfuricum	0·002	0·02	0·006	0·08
Aurum-natrio chloratum	0·03	0·4	0·10	1·4
Cantharides	0·07	1·	0·2	2·8
Coniinum	0·001	0·01	0·003	0·04
Cuprum sulfuricum qua emeticum	0·4	5·5		
Digitalinum (Pharmc. gallicae et nostrae)	0·002	0·02	0·01	0·04
Extractum Aconiti Tuberum	0·03	0·4	0·12	1·6

	Jedna doza w		Dziennie w	
	Gramach	Granach	Gramach	Granach
Extractum Belladonnae foliorum	0·1	1·4	0·4	5·5
Extractum Belladonnae radicis	0·05	0·7	0·2	2·8
Extractum Colocynthidis	0·1	1·4	0·4	5·5
Extractum Conii	0·18	2·5	0·6	8·3
Extractum Hyoscyami	0·15	2·0	0·8	11
Extractum Nucis vomicae (alcoholicum)	0·04	0·55	0·2	2·7
Extractum Opii	0·1	1·4	0·4	5·5
Ferrum jodatum	0·06	0·8	0·24	3·3
Folia Belladonnae	0·15	2·0	0·6	8·3
Folia Digitalis	0·2	2·8	0·6	8·3
Fructus Colocynthidis	0·3	4	1·0	13·7
Hydrargyrum bichloratum corrosivum	0·01	0·13	0·04	0·5
Hydrargyrum bijodatum rubrum	0·01	0·13	0·04	0·5
Hydrargyrum jodatum flavum	0·06	0·8	0·4	5·5
Hydrargyrum oxydatum flavum	0·03	0·4	0·1	1·4
Jodum	0·03	0·4	0·12	1·6

	Jedna doza w		Dziennie w	
	Gramach	Granach	Gramach	Granach
Kalium stibio Tartaricum	0·3	4	1·0	13·7
Kreosotum	0·04	0·55	0·16	2·2
Morphinum	0·02	0·28	0·1	1·4
Morphinum aceticum	0·03	0·4	0·12	1·6
Morphinum hydrochloricum	0·03	0·4	0·12	1·6
Oleum Crotonis	0·06	0·8	0·3	4·
Opium pulveratum	0·15	2·	0·5	6·8
Phosphorus	0·001	0·01	0·005	0·06
Plumbum aceticum	0·07	1·0	0·5	6·8
Radix Belladonnae	0·07	1·0	0·3	4·
Semen Strychni Nucis vomicae	0·12	1·6	0·5	6·8
Solutio arsenicalis Fowleri	0·5	6·8	1·2	16·4
Strychninum	0·007	0·09	0·02	0·27
Strychninum nitricum	0·007	0·09	0·02	0·27
Tinctura Aconiti	0·5	6·8	1·5	20·5
Tinctura Belladonnae,	1·0	13·7	4·0	55·

Jednadora w		Dziennie w		
Gra-mach	Gra-nach	Gra-mach	Gra-nach	
0·5	6·8	1·0	13·7	Tinctura Cantharidum
1·0	13·7	3·0	41·	Tinctura Colchici
1·0	13·7	4·0	5·5	Tinctura Digitalis
0·3	4·	1·0	13·7	Tinctura Jodi
0·5	6·8	1·5	20·5	Tinctura Nucis vomicae
0·5	6·8	2·0	27·4	Tinctura Opii crocata
0·5	6·8	2·0	27·4	Tinctura Opii simplex
0·12	1·6	0·6	8·3	Tubera Aconiti
0·01	0·13	0·03	0·4	Veratrinum
1·0	13·7	3·0	41·	Vinum colchici
0·05	0·68	0·3	4·	Zincum aceticum
0·005	0·06	0·012	0·16	Zincum cyanatum
0·05	0·68	0·3	4·	Zincum sulfuricum
0·8	11·			Zincum sulfuricum qua emeticum

BJ